

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

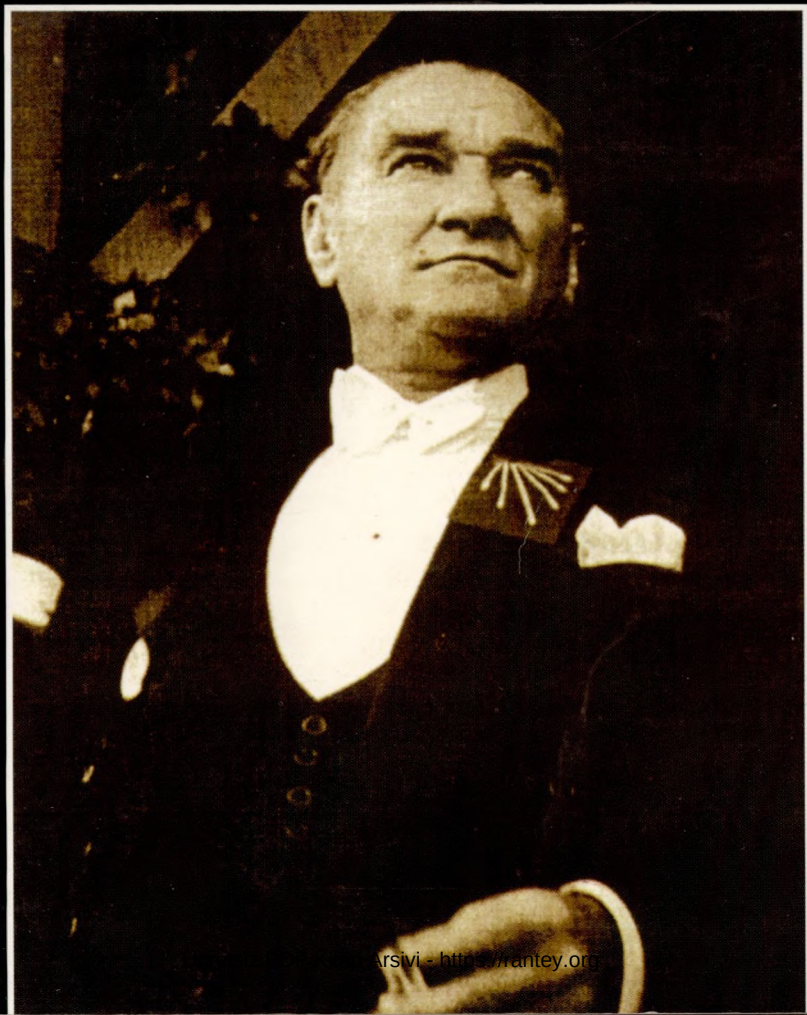
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

DOĞU PERİNÇEK

Kemalist Devrim - 3

Altı Ok

DOĞU PERİNÇEK
Kemalist Devrim-3
Altı Ok

Bu kitabın yayın hakları
Analiz Basım Yayın Tasarım Uygulama Ltd. Şti.nindir.

Birinci Basım: Haziran 1999
Teknik Hazırlık: Analiz Basım Yayın
Kapak: Gazi Mustafa Kemal, Cumhuriyet'in 10. kutlama yılında
şeref tribününde (29 Ekim 1933).
Baskı: Sistem Ofset

ISBN: 975-343-266-6

KAYNAK YAYINLARI: 280

ANALİZ BASIM YAYIN TASARIM UYGULAMA LTD. ŞTİ.

İstiklal Caddesi No:184 80070 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 252 21 56-252 21 99 Faks: (0212) 249 28 92

DOĞU PERİNÇEK
Kemalist Devrim-3
Altı Ok

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
I. TARİH İÇİNDEKİ YERİ	9
Milli Demokratik Devrimimizin Halkaları	9
Karşıdevrimin Huruç Hareketleri	10
Kemalist Devrim'i Tamamlama Görevi	10
II. KAYNAKLARI	12
Ulusal Devrimci Pratik	12
Uluslararası Kaynakları:	
Büyük Fransız Devrimi ve Sovyet Devrimi	16
III. TARİHSEL TUTARLILIĞI VE BÜTÜNSELLİĞİ	20
Oklar Birbirinin Lokomotifi	20
Tarihsel Süreçle Tutarlılığı	21
Ezilen Dünya'da İki Milli Demokratik Devrim Modeli	22
Kemalist Devrim Niçin Yarım Kaldı?	23
IV. İÇERİĞİ	26
İdeolojik Bildiri Değil Program İlkeleri	26
Cumhuriyetçilik	27
Milliyetçilik	30
Halkçılık	39
Devletçilik	45
Laiklik	47
Devrimcilik	49

V. DEVRİMCİ PRATİK DEĞERİ	52
Halk Sınıflarını Birleştirir	52
Kemalistler ile Sosyalistleri Birleştirir	53
Kemalist-Sosyalist İttifakını Halkla Birleştirir	61
Cumhuriyet Devrimi Kuvvetlerine	
Psikolojik Üstünlük Sağlar	63
Tarihsel Somutluğu Nedeniyle	
Anlaşma ve Yorum Kolaylığı	63
VI. DERSLER	65
Altı Ok'tan Vazgeçilmesi Süreci	65
Son Nokta: Sosyal Demokrasi	66
Altı Ok Temelinde Sol Güçbirliği Sol İktidar	68
"Ecevit ve Baykal'a Sesleniyorum: Altı Ok'a Var mısınız?"	69
Altı Ok'un Önlenemez Yükselişi	72
BELGELER	73
1. Atatürk'ün Halkçılık Programı (13 Eylül 1920)	73
2. Atatürk'ün Kendi El Yazısıyla	
1931 CHP Programı Çalışmaları	79
3. 1931 CHP Programı	97
4. Atatürk'ün Kendi El Yazısıyla	
CHP 1939 Kurultayı İçin Program Çalışmaları	109

ÖNSÖZ

Altı Ok, 10-18 Mayıs 1931 tarihleri arasında toplanan Cumhuriyet Halk Fırkası Kurultayı'nda kabul edilen CHF Programı'nın hem özeti-
dir, hem de simgesi.

Ancak Altı Ok, Türkiye Devrimi'nin önderi olan partinin programı olarak kalmadı, 1937 yılında yapılan bir değişiklikle Anayasa'nın 2. maddesine yazıldı. Fakat 27 Mayıs 1960 Devrimi'nden sonra Kurucu Meclis'in kabul ettiği 1961 Anayasası'na konmadı.

Altı Ok, 19. yüzyılın ortalarında Yeni Osmanlı hareketiyle başlayıp, Meşrutiyetlerden, Kemalist Devrim'den, 27 Mayıs'tan geçerek 28 Şubat'lara kadar uzanan Türkiye Devrimi'nin programıdır. 150 yıllık bir devrimci pratik içinde billurlaşmıştır.

Bu 150 yıla, 1940'ların kireçlenme dönemi ve 1950 sonrasındaki "Küçük Amerika" süreci de dahildir. Altı Ok, yalnız devrimci dönemlerde filizlenip gelişmemiş, aynı zamanda devrimin kireçlendiği ve yıkıma uğratıldığı süreçlerle de kanıtlanmıştır. Altı Ok programını terk ederek, Kemalist Devrim rotasından ayrılan Türkiye, böylece Türkiye olmaktan çıkmış "Küçük Amerika" olmuştur. Ülkemiz, Altı Ok'tan vazgeçmenin bedelini, bugün bir mafya-tarikat-gladyo rejiminin eline düşerek ödemektedir. Altı Ok, arkada kalan 150 yıl içinde yalnız olumlu deneyimlere yön göstererek değil, olumsuz deneyimlerden geçerek de sınanmış ve pişmiştir.

Altı Ok, ulusal devrimci pratiğimizin ürünüdür; ancak aynı zamanda uluslararası bir programdır. Hem kaynakları açısından, hem de geçerli olduğu alan nedeniyle dünyalıdır. Büyük Fransız Devrimi'nin yolunu izleyen bir devrim sürecinde oluşmuştur; ne var ki, kapitalizmin öncü ülkelerinden birinde değil, fakat bir Ezilen Dünya ülkesinde. Bu nedenle emperyalizme karşı mücadele ateşi içinde boy vermiş; ulusal bir kapita-

lizin geliştirebilmek için, Fransız Devrimi'nden farklı olarak Halkçı ve Devletçi bir gelişme yatağına girmiştir. Altı Ok, bu yönleriyle aynı zamanda 1917 Sovyet Devrimi'nden de esinlenmiş ve beslenmiştir.

Şaşırtıcıdır, Altı Ok, Türkiye Devrimi'ne damgasını vurduğu halde, özel bir çalışmanın konusu olmamış. Gerçi Kemalist Devrim'in öngelenlerinden Recep Peker'in 1931 yılında İstanbul Darülfünunu'nda Altı Ok üzerine verdiği bir konferans var. Bazı dergi ve gazete yazılarında da Altı Ok incelenmiş. Ancak kapsamlı bir çalışma yapılmamış.

Bu kitap, Kemalist Devrim dizisinin üçüncüsünü oluşturuyor. Kitapların sırasını, otuz yıl önce yaptığım plan değil, fakat Türkiye'nin yaşadığı serüven belirlemektedir. *Altı Ok* kitabı, aslında Kemalist Devrim'in ilk kitabı olan *Teorik Çerçeve*'yi tamamlamaktadır; birlikte incelenmeleri yerinde olur.

Dördüncü kitabın da yolda olduğunu değerli okuyuculara duyurmak isterim. "Kurtuluş Savaşı'nda Kürt Politikası" başlığını taşıyan bu çalışma, birkaç ay içinde yayımlanabilir hale gelecektir.

Altı Ok'ün sonunda, kitabı tamamlayan belgeler bulunuyor. Bunlar, Atatürk'ün 13 Eylül 1920 tarihli Halkçılık Programı, Atatürk'ün CHF 1931 Programı'nı hazırlarken eliyle yazdığı notlar, CHF 1931 Programı, yine Atatürk'ün 1939 yılında toplanacağı düşünülen CHP Kurultayı için eliyle yazdığı program çalışmalarıdır.

Kemalist Devrim'in 28 Şubat'la başlayan yeni taarruzu, ABD emperyalizminin ve yerli gericiliğin duvarına çarpmıştır ve şu sıra geri çekilmektedir.

Türkiye, 2000'li yıllara 150 yıllık hesaplaşmayı tamamlayamadan, ancak hesaplaşma etkenlerinin yoğunlaştığı koşullarda giriyor. O nedenle Altı Ok, yalnız tarihimizde değil aynı zamanda önümüzdedir. Yeni olan, devrimci olan her atılımın kuvvet kaynakları tarih içinde oluşmuştur. Çünkü madde, ancak zamanın içinde vardır. Zamanın dışında devrim yapmak mümkün değildir.

31 Ocak 1999

Haymana

I

TARİH İÇİNDEKİ YERİ

Milli Demokratik Devrimimizin Halkaları

Ülkemiz, yüz elli yıla yakın süredir milli demokratik devrim aşamasındadır.

Emperyalizmden ve her tür ortaçağ ilişkisinden kurtularak, bağımsız ve demokratik bir toplum yaratmak, bu devrimin temel hedefidir.

Milli demokratik devrimimizin önemli halkaları şunlardır:

– Mithat Paşa'ların, Namık Kemal'lerin, Ziya Paşa'ların simgelediği Yeni Osmanlılar cereyanının önderliğinde 1876'da gerçekleşen 1. Meşrutiyet.

– Genç-Türkler'in İttihat Terakki Cemiyeti (Partisi) önderliğindeki 1908 Devrimi.

– Aslında Birinci Dünya Savaşı'nda başlayan ve 30 Ağustos zafereyle tamamlanan Milli Kurtuluş Savaşı (1915-1922).

– TBMM'nin Ankara'da 23 Nisan 1920 günü toplanmasıyla iktidarını kuran ve Atatürk'ün ölümüne kadar devam eden Kemalist Devrim veya Cumhuriyet Devrimi (1920-1938).

– 27 Mayıs 1960 Devrimi.

– 1989 Baharı'nda toplu vizite eylemleriyle yükselen ve günümüzde özelleştirmeye karşı mücadele ekseninde devam eden işçi hareketi. (1989-...)

– 28 Şubat 1997 MGK kararlarıyla ateşlenen, irticaya, mafyaya ve yeni Sevr tertiplerine karşı 28 Şubat süreci.

Karşıdevrimin Huruç Hareketleri

Kuşkusuz arkada kalan yüz elli yıl içinde karşıdevrimin atakları da var. Onları da şöyle sıralayabiliriz:

– Sultan II. Abdülhamit'in Anayasa'yı yürürlükten kaldırmasıyla başlayan istibdat dönemi (1877-1908) ve 31 Mart gerici isyanı (1909).

– 1950 yılında Bayar-Menderes'lerin iktidara gelerek, "Küçük Amerika" projesini uygulamaya koydukları Kemalist Devrim'i yıkma süreci (1950-1960).

– 12 Mart 1971 Askeri Darbesi'yle gerçekleştirilen ve 1973 yılına kadar süren Amerikancı Cunta rejimi.

– 12 Eylül 1980 Amerikancı Darbesi'yle başlayan ve Nakşibendi tarikatının Çankaya'ya tırmanıp Cumhurbaşkanı olması ve arkasından Nakşibendi partisinin iktidara gelmesiyle 28 Şubat 1997'ye kadar devam eden Evren-Özal-Çiller-Erbakan'ların mafya-gladyo-tarikat rejimi (1980-1997).

Kemalist Devrim'i Tamamlama Görevi

Devrimler ile Batı işbirlikçisi gericiлик arasında çarpışmalarla geçen yüz elli yıldan sonra Türkiye, bağımsız ve özgür bir toplum yaratma yönünde büyük bir birikim yarattı.

Ancak günümüzün sorunlarına şöyle bir göz atarsak, hâlâ 31 Mart gerici isyanı günlerinin veya Kurtuluş Savaşı döneminin sorunlarına benzer bir gündemle karşılaşıyoruz.

Buradan bir bilanço çıkarabiliriz: Türkiye, özellikle Kemalist Devrim'e rağmen, bağımsız bir ulusal devlet kurma ve ortaçağ ilişkilerinden bütünüyle kurtulmuş özgür ve laik bir toplum yaratma sürecini henüz tamamlayamamıştır.

Dahası, emperyalizmin çürüme döneminin bir verisi olarak, Türkiye'de ABD güdümlü bir mafya-tarikat-gladyo rejimi oluşmuştur. Kemalist Devrim'in kazanımlarının birer birer yıkıldığı elli yıllık "Küçük Amerika" sürecinde kurulan bu rejim ile Türkiye'nin milli demokratik devrim birikimi, 28 Şubat'tan bu yana yeni bir hesaplaşma içine girmişlerdir.

Türkiye'nin önündeki stratejik devrimci görev, Kemalist Devrim'i tamamlamaktır.

İşte Altı Ok programını bu koşullarda tartışıyoruz.

Altı Ok, son haline 1931 Cumhuriyet Halk Fırkası programıyla kavuştu. 1937 yılında Anayasa'nın ikinci maddesine yazıldı. Ancak aradan neredeyse 70 yıl geçmesine rağmen, bugün de geçerlidir. Çünkü aynı devrimci süreçteyiz. Tartışılması gereken şudur: Altı Ok, gerçekten de bu devrim aşamasını tamamlamak açısından yeterli bir program mıdır?

II

KAYNAKLARI

Ulusal Devrimci Pratik

Öncelikle belirtelim. Altı Ok, kütüphanede veya masa başında üretilmemiştir. Gerçi Altı Ok'u Atatürk formülleştirmiştir, ancak bu programı yalnız Atatürk'ün eseri olarak görmek de yanlıştır. Altı Ok, 19. yüzyılın ortalarında Tanzimat'a muhalefet eden Yeni Osmanlı Hareketi ile başlayan ve Kemalist Devrim'le en büyük atılımını yapan devrim pratiğimizin bir ürünüdür. Altı Ok'un ilkeleri, bu siyasal ve toplumsal mücadele içinde 19. yüzyılın ikinci yarısında doğmuş ve gelişmiştir. Üstünlüğü, 1930'lara kadar seksen yıllık bir devrimci pratik içinde sınanarak olgunlaşmış ve billurlaşmış olmasıdır. Böylece devrimin programı, kendi deneyimleriyle yanlışlarından arınmış ve Altı Ok'la ifade edilen özete ulaşmıştır.

Altı Ok'un devrimci pratikle açıklanması, Kemalizm'in kendisi hakkındaki tanımıyla da uyumludur. Cumhuriyet Halk Fırkası'nın 1931 Programı, Parti'nin temel fikirlerinin devrimin pratiğinde ortaya konduğunu belirtir. Atatürk, CHP Kurultayı için 1937 yılında eliyle yazdığı programın taslağında, devrimin yaptığı "işlere" Kemalizm'in Prensipleri adını vermiştir. Bu tanım tam anlamıyla materyalisttir; başka deyişle devrimin fikirlerini devrimin ortaya koyduğu pratikle tanımlamaktadır.

Bu tavra uygun olarak, Kemalist Devrim'in önemli düşünürü Mahmut Esat Bozkurt, Devrim Tarihi derslerinde şu tanımı yapar: "Türk İhtilalinin verisi, sembolik Altı Ok içindedir ki, buna Kemalizm diyoruz ve diyorlar."¹

1 M. E. Bozkurt, *Atatürk İhtilali*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1995. s.226. Bu konuda bkz. Doğu Perinçek, *Kemalist Devrim-2 Din ve Allah*, Kaynak Yayınları, 4. basım, İstanbul, Temmuz 1995, s.12 vd.

Altı Ok'un 19. yüzyılın ortalarında filizlenmesi ve gelişmesi sürecine ana çizgileriyle göz atacak olursak, bilindiği gibi, Yeni Osmanlılar Meşrutiyetçi idiler. Yani amaçları, padişahlığı korumakla birlikte, padişahın yetkilerini anayasa ile belirlemek ve sınırlamak idi. Hatta daha sonra Mithat Paşa'ların yaptığı 1876 Anayasası'nda, padişahın yetkilerinin sınırlanmasından çok, yazıya geçirilmesinden söz edilebilir. Buna rağmen Birinci Meşrutiyet, mutlakiyet rejiminin sınırlanması ve bir Mebuslar Meclisi yoluyla milli hâkimiyet rejiminin kurulması yönündeki ilk girişimdir. Altı Ok'un, Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik, Laiklik ve Devrimcilik oklarını, cılız ve eksik olarak Birinci Meşrutiyet'te görebiliyoruz. Nitekim Mithat Paşa, hem Sultan Abdülaziz hem de Sultan Hamit zamanında, Cumhuriyet peşinde olmakla suçlanmıştır.

Eğer Birinci Meşrutiyet'in yanlıgıları ve cılızlığı olmasa, Türkiye Devrimi böyle bir deneyimden geçmese, kuşkusuz 1908 Devrimi ve Kemalist Devrim de bildiğimiz özellikleriyle olmayacaktı. Bu deneyimin en çarpıcı ve en acıklı dersi, Anayasa'da padişaha tanınan sürgüne yollama yetkisidir. Anayasayı formülleştiren Mithat Paşa, işte bu yetki kullanılarak, padişah tarafından yurtdışına sürülmüş, daha sonra memleketi çağrılarak vali yapılmış ve bir komployla yargılanarak önce idama mahkûm edilmiş, sonra cezası ömürboyu hapse çevrilmiş ve Taif'te hapsedildiği evde boğdurulmuştur. Anayasa'nın yapıcısı olan büyük bir hürriyet savaşçısı, kendi yaptığı anayasaya dayanılarak sürülmüştür. Demek ki, bir daha anayasaya böyle bir madde konulmayacaktır.

Daha önemlisi, padişaha tanınan Meclisi feshetme yetkisidir ki, Abdülhamit bu yetkiye dayanarak ve yeni başlayan Rus harbini bahane ederek, Meclisi kapatmıştır.

İkinci Meşrutiyet Devrimi, bu deneyimlerden geçilerek gerçekleşti. Arkasında Abdülhamit'in 32 yıllık istibdat ve gericilik dönemi vardı. Üstelik imparatorluk bu dönemde tarihinin en büyük toprak kayıplarına uğramıştı. Dünya ölçeğindeki hürriyet cereyanları ve ulusal devletlerin kurulması, 1908 Devrimi'ni etkiledi.

1908 Jön Türk Devrimi de, Cumhuriyetçi değildi. fakat padişahın yetkilerini sınırlamak ve Mebuslar Meclisi'nin konumunu güçlendirmek yönünde Birinci Meşrutiyet'ten daha ileri adımlar attı. 1908'de Hürriyetin İlanı'ndan sonra hâkimiyet, padişah ve çevresinden saray dışındaki

iktidar odaklarına ve giderek devrimci bir parti olan İttihat Terakki Cemiyeti'ne kaymıştır. İkinci Meşrutiyet, Cumhuriyet'e doğru bir adım ve deneyimdir.

Ancak İkinci Meşrutiyet, hâkimiyetin kaynağı sorununu kökten çözememiştir. Hâkimiyet ilahi iradeye dayanan sultanın mıdır, yoksa milletin midir? 1908 Devrimi, bu soruya ikisinin arasında bir yanıt vermiştir. Nitekim Meşrutiyet'e Mustafa Kemal'lerin Kemalist Devrim'le yaptıkları eylemli eleştirinin esası da budur. Burjuva demokratik devrimlerin "Hâkimiyet kayıtsız şartsız milletindir" ilkesinin hayata geçirilmesiyle hem Cumhuriyetçilik ilkesi, hem de Milliyetçilik ve Halkçılık ilkeleri 1920'lerin olgunluğuna kavuşmuştur. Cumhuriyetçilik ilkesi, 19. yüzyılda padişahın yetkilerini sınırlamakla başlayan mücadeleler sonucu padişahlığı ortadan kaldırmaya varan bir devrimci pratiğin ürünüdür. Cumhuriyet, Meşrutiyet'in içinde tohum olarak vardı. Padişahın mutlak otoritesi ile özünde milli hâkimiyeti temsil eden Meclisin yetkilerini genişletmek isteyen hürriyet kuvvetleri arasındaki mücadele, Cumhuriyet'le çözüme kavuştu.

Altı Ok programının devrimci pratik içinde sınamalarla olgunlaşmasını milliyetçilik ve ulusal devlet ilkesinin gelişme sürecinde de görülmüştür.

Namık Kemal'e kadar "vatan" yoktu. Ülke, Memalik-i Osmani idi, yani Osmanlı hanedanının mülkü idi. Bu mülk üzerinde yaşayan insanlar ise, yurttaş değil, padişahın "kulları", daha sonra "tebaası" (tabii olanlar) konumundaydı. Henüz ulusal piyasa da doğmamıştı. Bütün bu nedenlerle Osmanlı ahalisi milleti oluşturmuyordu.

Namık Kemal'lerle birlikte vatan ve hürriyet davaları ortaya çıktı. Namık Kemal Osmanlıcıydı, Türk milliyetçisi değildi. Ne var ki, vatan kavramı, Osmanlıcı siyasette milliyetçilik adına bir gedik açıyordu. Çünkü vatan olması için, o toprak parçası üzerinde yaşayan toplumun millet olması gerekiyor. Vatanı kabul eden, kaçınılmaz olarak milleti de kabul edecek ve Osmanlıcılıktan vazgeçecektir. Milliyetçilik veya Türkçülük akımı, Namık Kemal'in çağında daha berrak tezlerle de ortaya çıktı. Yusuf Akçura'nın yeniden yayımlanan "Türkçülüğün Tarihi" bu süreci anlamak için çok iyi bir başvuru kaynağıdır.²

2 Yusuf Akçura, *Türkçülüğün Tarihi*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1998.

19. yüzyılın devrimcileri olan Türkçülerden Atatürk'e uzanan süreçte Milliyetçilik, Osmanlı kalıntılardan arındı. Kuşkusuz bu yalnızca düşünsel faaliyetle olmadı, ondan önce yaşanan devrimci pratik bu arınmayı getirdi. Birinci Dünya Savaşı koşullarında emperyalizmle savaşın bir gereği olarak İttihat Terakki iktidarı, "Milli İktisat" siyasetini uyguladı. Böylece ekonomik bağımsızlık yönünde önemli bir pratiğe girildi. Savaşın sonuna geldiğimiz zaman, hayat, Türkiye devrimcisinin önüne ulusal devlet çözümünü koymuştu. Bu arada Turancılık gibi, Türk milliyetçiliğini kaçınılmaz olarak emperyalizm işbirlikçiliğine sürükleyen programlar da iflas etmişti.

Laiklik sürecinin tarih içinde nasıl oluştuğunu anlamak için, Mustafa Fazıl Paşa'nın daha Birinci Meşrutiyet öncesinde Abdülaziz'e yazdığı mektuptaki şu satırlar çok öğreticidir:

"Padişahım, ... din ve mezhep ruhta hüküm sürer; bize öte dünyanın nimetlerini vaat eder. Fakat milletin haklarını sınırlayan ve belli eden din ve mezhep değildir. Unutmamak gerekir ki, *din ezeli gerçekler arasında durup kalmazsa, yani dünya işlerine karıştırsa* hepimizi öldürür ve kendi de ölür."³

Yeni Osmanlılar'ın önemli düşünürlerinden olan Mustafa Fazıl Paşa'dan altmış yıl sonra Kemalist Devrim, laikliği O'nun padişaha önerdiği gibi, "din ve dünya işlerinin birbirinden ayrılması, dinin dünya işlerine karıştırılmaması" diye tanımlayacaktır. Ancak bu arada büyük mücadeleler yaşanmıştır.

Mustafa Fazıl Paşa'nın 130 yıl önceki tanımını bugün Süleyman Demirel'lere, Tansu Çiller'lere, Mesut Yılmaz'lara, hatta DSP ve CHP gibi Kemalist Devrim kökünden gelen partilere bile kabul ettirmek zordur. Hepsi, laikliği din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması olarak tanımlarlar, hatta çoğu laikliği din özgürlüğü olarak tanımlayabiliyorlar. Demek ki, Altı Ok'un laiklik ilkesinin Mustafa Fazıl Paşa'daki devrimci kökünün hayata geçmesi için, Kemalist Devrim bile yetmemiştir ve yeni mücadeleler gerekmektedir.

3 Reşat Kaynar, *Atatürk Önderliğinde Kültür Devrimi*, TİTE Yayınları, 1972, s.56-57'den aktaran Mehmet Bedri Gültekin, *Gelenek ve Gelişme*, Kaynak Yayınları, Kasım 1998, s.148.

Altı Ok'un pratik içinde adım adım oluşması sürecini Kemalist Devrim'in kendi deneyiminde de görebiliriz. 1920'de halkçılığı ve hatta "Devlet Sosyalizmini" savunan Kemalistler, 1923 İzmir İktisat Kongresi'nden sonra "hususî mülkiyet-ferdî teşebbüs" (özel mülkiyet-bireysel girişim) yolunu denediler. Yedi yıl süren bu deneyim sonunda, bizim gibi Ezilen Dünya ülkelerinde bağımsız, dengeli ve hızlı kalkınmanın ancak Devletçilikle olacağı görüldü. Böylece 1931 yılında yeniden Devletçilikte karar kılındı ve Altı Ok tamamlanarak CHF 1931 Programı'na yazıldı. 1937 yılında ise Türkiye Anayasası'nın 2. maddesine kondu.

Uluslararası Kaynakları: Büyük Fransız Devrimi ve Sovyet Devrimi

Altı Ok, ulusal devrimci pratik içinde ortaya çıktı ve olgunlaştı. Ancak o ulusal devrimci pratik, evrenseldi; dünyadaki demokratik devrim pratiğinin bir parçasıydı. Nitekim Mustafa Kemal, Avusturya, Almanya, Rusya ve Çin imparatorluklarını deviren "büyük fikir cereyanlarının" dünyanın belli başlı kuvvetlerini esaretten kurtardığını belirtir ve Yeni Türkiye devletinin de, "cihana hâkim olan o büyük ve kudretli fikrin Türkiye'de gerçekleşmesiyle doğduğuna" işaret eder.⁴

Devrimin önderince de belirtildiği gibi, Kemalist Devrim'in birinci esin kaynağı burjuva demokratik devrimlerin ideolojik birikimi içindedir.⁵

Ancak Türkiye'nin demokratik devrimi, kapitalizmin erken geliştiği ülkelerden farklı olarak, asıl büyük atağını 20. yüzyılda gerçekleştirdi. Artık kapitalizm, emperyalizm çağına girmişti ve ezilen dünya ülkelerinde demokratik devrim yapmanın biricik yolu, emperyalizmden kurtulmaktı. Dünya sermayesi yayıldığı alanlarda feodal ilişkilerde belli bir kriz yaratmakla birlikte, esas olarak ulusal bir kapitalizmin gelişmesini önliyordu. Emperyalizm ile gericilik arasındaki ittifak, çağımızın tunç

4 *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*, c.I, s.321.

5 Kemalizmin uluslararası kaynakları konusunda bkz. Doğu Perinçek, *Kemalist Devrim-2 Din ve Allah*, Kaynak Yayınları, s.103 vd.

yasasıydı. Artık, demokratik devrimlerin önündeki birinci engel, yerli gericiilikten önce emperyalizmdi. Türkiye'nin 1908 Devrimi ve Kemalist Devrim bu koşullarda gerçekleşti. Bu iki devrimin arasında, 1917 yılında Sovyet Devrimi oldu. Rusya'daki 1917 Şubatı'ndaki burjuva demokratik devrimin arkasından gelen Ekim Devrimi, sosyalist karakterde olmakla birlikte Kemalist Devrim'i kuvvetle etkiledi. Bu etkinin en önemli nedeni, Sovyet Devrimi'nin emperyalizme indirdiği ağır darbe yanında, Türkiye'nin Kurtuluş Savaşı'nda Sovyetler'le kurduğu ittifaktır. Öte yandan Ekim Devrimi, kapitalist ülkelerin en gerisinde, geri Avrasya ülkelerinin ise en ilerisinde gerçekleştiği için burjuva-demokratik devrim görevlerini de yerine getiriyordu. Nitekim Sovyetler Birliği'nde köylük alanlarda sosyalist mülkiyetin inşasına 1929'dan sonra başlanmıştır.

Somut olarak ele alacak olursak, Altı Ok'un Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik ve Laiklik oklarının uluslararası kaynağı, burjuva-demokratik devrimlerdir, özel olarak da Büyük Fransız Devrimi'dir. Halkçılık ve Devletçilik oklarının esin kaynağı ise Sovyet Devrimi'dir. Devrimcilik oku ise, Türkiye'nin yaşadığı sürecin zorunlu bir ürünü olmakla birlikte, hem Fransız Devrimi'nin, hem de Sovyet Devrimi'nin yarattığı büyük cereyanlardan beslenmiştir. Kemalizm'in önemli teorisyenlerinden Mahmut Esat Bozkurt, *Devrim Tarihi* derslerinde 1789 Fransız, 1917 Rus Sosyalist ve 1919'da başlayan Atatürk ihtilallerini, "tam ve eksiksiz" devrimlerin örnekleri olarak sayar.⁶

Her oku tek tek incelediğimiz zaman da, demokratik devrimlerin ve Sovyet Devrimi'nin etkilerini birlikte görebiliriz.

Örneğin, Milliyetçilik okunun ideolojik kökeni, kuşkusuz demokratik devrimlerdedir. "Milliyetler prensibinin ilk defa Fransız Devrimi tarafından açıklandığını", Atatürk de saptamıştır.⁷ Kemalist Devrim'in Milliyetçiliği ideolojik planda demokratik devrimlerden beslenir. Ancak siyasal planda ele alacak olursak Kemalist Devrim'in, Milliyetçiliğe, emperyalizme karşı tam bağımsızlık içeriğini vermesinin kaynağını, Sovyet Devrimi'nin ideolojisinde bulabiliriz.

6 Mahmut Esat Bozkurt, *Atatürk İhtilali*, Kaynak Yayınları, s.72.

7 Sadi Borak, *Atatürk'ün Resmi Yayınlarına Girmemiş Söylev Demec Yazışma ve Söyleşileri*, Kaynak Yayınları, s.383.

Bazı dostlar son zamanlarda gerçi bir Sultan Galiyev masalı icat ettiler; ancak herkes bilmektedir ki, emperyalizm teorisini üreten, 20. yüzyılın bilimsel sosyalistleri ve özellikle Lenin oldu. Daha önemlisi Lenin 1910'lu yıllardan başlayarak, dünyanın iki büyük kampa ayrıldığını tahlil etti: Bir avuç emperyalist ile ezilenler arasındaki çelişme, baş çelişmeyi oluşturunuyordu. Ezen-ezilen millet tahlilini, Sultan Galiyev de, Kemalist Devrim'in önderleri de, Sovyet Devrimi'nden öğrendiler ve aldılar. Çünkü bu tahlilin devrimci pratiğini yapmaktaydılar. Türkiye fiilen ezenlere karşı ezilen milletlerin savaşını vermektedir. Bu savaşın içinde olanların, Lenin'in ezilen milletler teorisini benimsemeleri kadar doğal bir davranış olamazdı. Böylece Kemalizm'in Milliyetçiliği, siyasal düzlemde Sovyet Devrimi'nden etkilendi.

Halkçılık ilkesini burjuva demokratik devrimlerin ideolojisinde bulamazsınız. Fransız Devrimi, ferdietçi (bireyci) idi, gerçi başta köylülük olmak üzere emekçi kitleleri feodalizme karşı ayaklandırmıştı ama her tür toplumsal birleşme ve dayanışmayı, ferdin özgürlüğünü kısıtlayan bir tür feodal kalıntı olarak görüyordu. Kemalizm'in Halkçılığı, bu nedenlerle Fransız Devrimi'nin ideolojisinden ayrılmakta ve Sovyet Devrimi'nden beslenmektedir. Ne var ki, Kemalistler Halkçılığı aynı zamanda "demokratlık" karşılığı olarak da kabul ettiklerini belirtmişlerdir. Hem Atatürk'ün açıklamalarında, hem de Kemalist Devrim'in diğer ideologlarında, örneğin Recep Peker'de bunu görürüz.⁸

Belirtildiği gibi, Kemalist Devrim esas olarak burjuva-demokratik karakterde olduğu halde, burjuva-demokratik devrimlerle sosyalist devrimlerin arasında bir yerde konumlanmıştır. Aslında bu özellik, emperyalizm ve devrimler çağıının bütün ezilen millet devrimlerinde görülmüştür. Çünkü 1917'den bu yana gerçekleşen bütün milli demokratik devrimler, nesnel olarak Fransız Devrimi'nin programını uygulama aşamasında bulunmakla birlikte, emperyalizme karşı sosyalist dünya ile ittifak etmişler ve 18. ve 19. yüzyılın burjuva-demokratik devrimlerinden farklı olarak, kamu mülkiyetiyle özel mülkiyeti birleştiren karma bir ekonomi inşa etmeye yönelmişlerdir. Bu nedenle bu devrimlerin birçoğu, kurdukları rejimi sosyalist olarak da adlandırmışlardır. Ay-

8 CHP Genel Kâtibi Recep Bey'in (Peker) CHF 1931 programını açıklayan konuşması için bkz. İsmail Beşikçi, *Cumhuriyet Halk Fırkası'nın Programı (1931) ve Kürt Sorunu*, s.26.

nı olgu, Kemalist Devrim için de geçerlidir. Kemalistler, hem 1920 yılında hem de 1930'larda, Atatürk'ün ve diğer önderlerinin ağzından, "Devlet Sosyalizmi" mesleğini benimsediklerini ifade etmişlerdir. Atatürk, *Medeni Bilgiler* kitabında kendi el yazısıyla, Kemalizm'in topluma sağlamak istediği çeşitli sosyal haklara ve güvenliğe "Devlet Sosyalistliğine yaklaşarak varılabileceğini" belirtir.⁹

Aynı şekilde Mahmut Esat Bozkurt da, Kemalizm'in mesleğinin "Devlet Sosyalizmi" olduğunu devrim tarihi derslerinde üniversite gençliğine anlatır.¹⁰

Celal Bayar'ın Kemalist devrimciler adına daha 1921'de "Devlet Sosyalizmini" savunduğu görülmektedir.¹¹

Kemalist Devrim'in önderleri, başta Atatürk, Büyük Fransız Devrimi'nin yolundan yürüdüklerini ve aynı zamanda Sovyet Devrimi'nden etkilendiklerini birçok kez söylemişlerdir. Devrimin önderi, "Türk demokrasisinin Fransız İhtilali'nin açtığı yolu izlediğini" belirtir ve "yenilik çalışmasında ve halkçı demokratik kurumlara yönelik gelişmesinde genç Türkiye Cumhuriyeti'ni Fransız demokrasisinin doğurmuş olduğunu" açıklar. Örnekler çoğaltılabilir.¹²

Mustafa Kemal, aynı şekilde, Sovyet Devrimi'nin düşünce birikiminden nasıl etkilendiklerini samimi sözlerle anlatır:

"Şimdi itiraf etmek mecburiyetindeyim ki, bu kıyam ve bu isyan vuku bulduğu dakikada biz Rusya'da olduğu gibi, emperyalizm ve kapitalizmin manasını düşünmemiştik. (...) Vaziyet geliştikten sonra bizi de tehdit eden kuvvetlerin, Rusya'daki devrime sebebiyet veren mevcudiyetler olduğu anlaşıldı."

Atatürk, "Sovyet Devrimi'nin dünyaya örnek olduğunu, ezilen milletlerin yolunu açtığını, mazlum insanlara zulümden kurtulmak için yol gösterdiğini" açık ifadelerle vurgular.¹³

9 Afetinan, *Medeni Bilgiler ve Mustafa Kemal Atatürk'ün Elyazıları*, s.527.

10 Mahmut Esat Bozkurt, *Atatürk İhtilali*, s.233, 240, 241.

11 Korkut Boratav, *Devletçilik*, s.11.

12 Doğu Perinçek, *Kemalist Devrim-2/ Din ve Allah*, s.110 vd.

13 Sadi Borak, *age*, s.140-143.

III

TARİHSEL TUTARLILIĞI VE BÜTÜNSELLİĞİ

Oklar Birbirinin Lokomotifi

Altı Ok'u tarih içinde incelediğimiz zaman, oklar arasındaki tarihsel tutarlılığı ve bütünlüğü çok daha derinden anlarız.

Gerçekten de amblemde olduğu gibi, oklar aynı tarihsel kökten çıkmışlar ve birbirlerini tamamlamışlardır. Altı Ok'un her biri, adeta diğerlerini de tarih sahnesine çekmiş, birbirlerinin lokomotifi ve itici gücü olmuşlardır.

Türkiye düzleminde hangi ok'un tarihsel öncelik taşıdığı tartışılabilir. Daha sonra Cumhuriyetçiliğe varacak olan padişahın mutlakiyetini sınırlama mücadelesi ile vatanseverlikle başlayan Milliyetçilik-Türkçülük hareketi, denebilir ki, 19. yüzyıl ortalarında birlikte doğmuşlardır.

19. yüzyılın Türkçü akımı aynı zamanda halkçıdır ve laikliğe yönelmiştir. Yukarıda Yeni Osmanlıların önde gelenlerinden Mustafa Fazıl Paşa'nın daha Birinci Meşrutiyet öncesinde, Kemalist iktidarın en devrimci dönemindeki gibi, "Din ve dünya işlerini birbirinden ayırmak" anlamında bir laikliği Padişah Abdülaziz'e önerdiğini görmüştük. Yine dönemin ihtilalcilerinden olan Ali Suavi'ler köktenci bir laikliği savunurlar.

19. yüzyıl koşullarında sultanın yetkilerini sınırlayan Meşrutiyetçilik, Milliyetçilik, Halkçılık ve Laiklik, var olan Osmanlı feodal sistemine cepheden karşıydı. Bu program, ancak devrimle gerçekleştirilebilirdi ve ancak devrimci bir çizgide savunulabilirdi. Nitekim 19. yüzyıl hürriyetçilerinin, Türkçülerinin hayatlarının zindanlarda, sürgünlerde ve mülteci olarak geçtiğini görüyoruz. Bu akım, Harbiye'de, Ordu için-

de, Askeri Tıbbiye'lerin bodrumlarında devrimci ve gizli cemiyetler kurdu. Bu akım, 1908 Devrimi öncesinde Balkanlar'da ve Anadolu'da ayaklanmalar düzenledi ve dağa çıktı.

Meşrutiyet deneyimlerinden sonra hürriyet akımında Cumhuriyetçi eğilim güçlenmeye başladı. Nitekim Mustafa Kemal Anadolu'ya 3. Ordu Müfettişliği'ne tayin edilirken, padişaha "Cumhuriyetçi" olduğu bilgisi verilmiştir. Bu "suçlamalar" Erzurum ve Sivas Kongreleri sırasında devam etmiştir.

Devletçilik ise, Osmanlı devletinin son yüzyılında zorunlu olarak vardı. Ancak Devletçiliğin bilinçli olarak benimsenmesi 1931 yılında oldu.

Tarihsel Süreçle Tutarlılığı

Altı Ok'un tarihsel tutarlılığının temelinde Türkiye'nin toplumsal-ekonomik gerçeği bulunuyor. Osmanlı devleti, 1838 İngiliz Ticaret Sözleşmesi'yle birlikte sömürgeleşme süreci içine girdi. Yüzyılın sonunda kapitalizmin emperyalist karakter kazanmasıyla ülkemiz, dünya ölçeğindeki ezen-ezilen kutuplaşmasında, ezilen ülkeler arasında yer aldı. O dönemde, Ezilen Dünya'daki ülkeler arasında yalnız Türkiye, Çin ve İran'da devletler vardı. Üçü de eski büyük imparatorluklardı. Ezilen Dünya'nın diğer ülkeleri ise sömürge durumundaydı. Türkiye'nin sömürgeleşme sürecine tek bir devrimci yanıt olabilirdi: Milli demokratik devrim. Ezilen ülkelerin büyük çoğunluğundan farklı olarak Türkiye, Çin ve İran'ın devletlerinin olması ve daha önemlisi köklü bir devlet geleneği bulunması sayesinde, bu ülkeler milli demokratik devrim için daha büyük bir birikime sahiptilerdi. Nitekim 20. yüzyılın başında 1905 Rus Devrimi'nin arkasından, 1908 Gençtürk Devrimi, 1909 İran Devrimi ve 1911 Çin Devrimi gerçekleşti. Devrimci süreç bu devrimlerle durmadı, 1920'lerde Türkiye Devrimi, asıl büyük atılımını gerçekleştirdi. Çin Milli Demokratik Devrimi de, daha sonra Komünist Partisi önderliğinde 1949'da zafere ulaştı ve kesintisiz olarak sosyalist devrim aşamasına geçti.

Çin'de 1911 Demokratik Devrimi'nin önderi Sun Yat Sen'in formüleştirdiği *Üç Halk İlkesi* ile Türkiye Devrimi'nde Mustafa Kemal'in formüleştirdiği Altı Ok, aşağı yukarı aynı programlardır. Bu özdeşlik, iki ülkenin Ezilen Dünya'daki öncü özelliklerinden gelir. Nitekim Sun Yat Sen'den sonraki süreçte, Çin Devrimi'nin önderliğini üstlenen Çin Komünist Partisi, Sun Yat Sen'in *Üç Halk İlkesi*'ni sürekli savunmuş ve bu ilkeleri milli ve demokratik bir cephenin temel programı olarak önermişlerdir.

Çin ve Türkiye'nin milli demokratik devrimleri örneğinde de görüldüğü gibi, 20. yüzyılın ezilen ülkelerindeki demokratik devrimler, kapitalizmin erken geliştiği Fransız Devrimi örneğindeki ülkelerden farklı bir programa sahipti. 18 ve 19. yüzyılın demokratik devrimleri, erken gelişmiş bir kapitalizm temelinde gerçekleşmişlerdi. O nedenle bu devrimlerin temel sloganı, "Hürriyet, Eşitlik ve Kardeşlik" idi. Emperyalizm çağında ezilen ülkelerin demokratik devrimleri ise, kendi sultanlarını ve feodallerini yıkmak için, emperyalizmi de alt etmek zorundaydılar.

Altı Ok, işte bu toplumsal-ekonomik gerçekliğe oturur. Bütünselliği ve oklar arasındaki bağlar, buradan kaynaklanır. Dış ticaret çağındaki kapitalizme karşı Vatanseverlikle ve Mutlakiyetçiliğe karşı Anayasacılıkla (Meşrutiyetçilikle) başlayan devrim cereyanı, tarihsel süreç içinde dayandığı nesnel zeminde tutarlılaşır, mazlum milletlerin milli demokratik devrim programına dönüşür.

Ezilen Dünya'da İki Milli Demokratik Devrim Modeli

Ezilen Dünya'da yaşanan bu süreç, iki model yaratmıştır. Biri çağdaş bir ulusal kapitalizm inşa etmeyi amaçlayan Kemalist Devrim'dir.

Diğer model, Kemalist Devrim benzeri Sun Yat Sen önderliğindeki 1911 Demokratik Devrimi'nden sonra Çin'in Komünist Partisi önderliğinde gerçekleştirdiği milli demokratik devrimdir.

Her iki modelin de, demokratik devrim programları aynıdır. Çünkü ülkelerin toplumsal-ekonomik süreçleri aynıdır.

Çin'de milli demokratik devrime Mao'nun başında bulunduğu Komünist Partisi önderlik ettiği için, devrim demokratik aşamada durmamış, sosyalizme ilerlemiştir. Bu nedenle demokratik devrim yarım kalmamış, sonuna kadar götürülmüştür.

Kuşkusuz burada Çin ve Türkiye devrimleri arasındaki fark, önderlikle sınırlı değildir. Çin'de çok kuvvetli bir köylü dinamiği vardır. Kendisini çok sarsıcı ve güçlü ayaklanmalarla ortaya koyan bu dinamik, demokratik devrimi sonuna kadar götürmek ve sosyalizme geçmek için olağanüstü güçlü bir toplumsal temel yaratmıştır. Toprağın yetersiz olması ve tarım aletlerinin kıtlığı nedeniyle Çin'in devrimci köylüsü, feodal toprak ağalığı sistemini yıkmamanın ötesinde tarımda ortak kooperatif mülkiyeti ve halk mülkiyeti yönündeki atılımı benimsemiş ve gerçekleştirmiştir. Öte yandan Çin'in 1934 yılında Japon emperyalizminin istilasına uğraması da, 11 yıl devam eden antiemperyalist savaşta en ulusal ve en bağımsızlıkçı akım olan Çin Komünist Partisi'ni güçlendirmiş ve milli demokratik devrimi daha köklü olmaya zorlamıştır.

Kemalist Devrim Niçin Yarım Kaldı?

Mustafa Kemal de, bütün demokratik devrimciler gibi, "Köylü, milletin efendisidir" demiş ve güçlü bir Aydınlanma hareketiyle köylüyü uyandırmaya çalışmıştır. Ancak işlenmeyen geniş toprakların bulunması nedeniyle, köylüde güçlü bir toprak talebi ve ağalığa karşı büyük bir mücadele yoktur.

Atatürk ölümüne doğru, toprak reformu hazırlıklarına başlanmasını istemiş, fakat demokratik devrimin bu temel programı gerçekleştirememiştir. Daha sonra devrimin artık kireçlenmeye başladığı dönemde çıkarılmak istenen 1946 Toprak Yasası ise başarısızlığa uğramıştır. Çünkü devrime önderlik eden CHP, artık kurduğu sistemin üzerine oturmuştur ve devrimci dinamizmini yitirmiştir. Tutuculaşan önderlik, İkinci Dünya Savaşı sonrasında yükselen ABD emperyalizmiyle işbirliğine yönelmiştir. Toprak Yasası'nı rafa kaldıran, Köy Enstitüleri'nden vazgeçen, laiklikten ödünler veren CHP yönetimi, kaçınılmaz olarak iktidarı, bu politikaların gerçek sahibine bırakmıştır. Demokrat Par-

ti'nin, CHP'nin içinden çıkması, bir yönüyle devrimin diyalektiğini gösterir. Ancak bu olay, devrimci partideki tutuculaşmanın da somut kanıtıdır ve derin dersler içerir.

DP lideri Celal Bayar, Kemalist Devrim'in başbakanlarındandı. Demokrat Parti'nin diğer kurucuları Adnan Menderes ve Refik Koraltan, Kurtuluş Savaşı yıllarından beri Müdafaa-i Hukuk-CHP örgütlenmesi içinde yer almışlar, milletvekilliği yapmışlardı. Diğer kurucu Fuat Köprülü, Cumhuriyet Devrimi'nin önemli tarihçi ve düşünürlerindendi. Yarım kalan Kemalist Devrim'i yıkanlar, kireçlenen devrimci önderliğin içinden çıkmıştır.

Altı Ok'un yeniden canlandırıldığı koşullarda, bu büyük dersin değerlendirilmesi, hem gereklidir, hem de kaçınılmazdır. Çünkü bir toplum, aynı deneyimi iki kez yaşamaz.

Kemalist Devrim'in kireçlenmesinin nedeni, Altı Ok değildir; tersine Altı Ok programını sonuna kadar götürecek bir devrimci önderliğin ve dinamizmin eksikliğidir. Kemalist Devrim'in yarım kalması, bir yönüyle bir önderlik sorunudur, ancak önderlikteki kireçlenmeyi belirleyen de en sonunda devrimin sınıfsal karakteridir. Ulusal kapitalizm sınırlarını aşmayan devrimci pratik, devrimin ulusal burjuvazi önderliğinde gerçekleştiğinin de kanıtıdır. Ulusal sermayenin programını dünyanın her yerinde aydınlar üretmiş ve uygulamışlardır.

Kurtuluş Savaşı'nı emekçileri seferber ederek kazanan Kemalist önderlik, işçi sınıfının sayıca çok zayıf olduğu ve köylülüğün toprak mücadelesine girmediği koşullarla sınırlıdır. Kemalist Devrim, büyük bir Aydınlanma hareketine ve kendi gücüne güvenen bir sanayileşme çabasına girişmekle birlikte, ortaçağ ilişkilerini kökten temizleyecek bir toprak devrimine yönelmemiştir. Çağımızda sosyalizme geçmeyi amaçlamayan demokratik devrimlerin kaderini, en iyi Kemalist Devrim'in serüveninde görebiliriz.

Emperyalizmi çağında, milli demokratik devrimi sonuna kadar sürdürecektir önder sınıf, artık işçi sınıfıdır. Emperyalist-kapitalist sistemden kopmayan bir devrim, milli demokratik programı sonuna kadar uygulayamaz. Altı Ok, sonuna kadar ve tutarlı uygulandığı zaman, tam bağımsızlık ilkesi nedeniyle emperyalizmden kopuş programı olarak yorumlanabilir ve uygulanabilirdi. Ancak buna yönelecek bir önderlik-

ten yoksundu. 1930'larda devletçiliğe geçilmesine, Sovyetler Birliği'nden sonra dünyada ikinci ülke olarak plan uygulanmasına ve Sovyetler Birliği ile işbirliği yapılarak gerçekleştirilen sanayileşme atılımına rağmen, bu devrimci çizgi sürdürülememiştir. Altı Ok'tan daha 1940'larda vazgeçilmeye başlanmıştır. Çünkü CHP yönetimi, Altı Ok'u sonuna kadar uygulayacak bir toplumsal dinamiğe dayanmıyordu ve devrimi sürdürecektir bir önder sınıftan da yoksundu. Milli burjuvazinin devrimciliği bu kadardı. Ve geri dönüş sürecine girildi.¹

1 Bu sürecin esaslı bir tahlili için bkz. Cahit Talas, *Ekonomik Sistemler*, İmge Kitabevi, 5. basım, s.492 vd; özellikle s.513 vd.

IV

İÇERİĞİ

İdeolojik Bildiri Değil, Program İlkeleri

Altı Ok, kuşkusuz bir ideolojik temele dayanır. O da Fransız Büyük Devrimi'nin burjuva demokratik ideolojisidir. Ancak Altı Ok, bir ideolojik bildiri veya teorik tahlil olmayıp, program ilkeleridir. Başka deyişle, temelinde bir ideoloji olmakla birlikte, ideoloji veya teori düzleminde bir metin olmaktan çok, program düzleminde anlaşılabilircek yön gösterici ilkelerdir.

Bir tek Milliyetçilik oku bu açıdan farklıdır. Milliyetçilik, Kemalist Devrim'in düşüncesinde ve pratiğinde, emperyalizme karşı tam bağımsızlığı içeren bir program maddesini ifade etmekle birlikte, aynı zamanda bir dünya görüşüdür de. Bu açıdan burjuvazinin dünyayı açıklamada ve kendi çıkarlarına göre düzenlemede kullandığı bir teorik anahtardır.

Altı Ok'un diğer ilkeleri ise, Cumhuriyetçilik, Halkçılık, Devletçilik, Laiklik ve Devrimcilik, ezilen dünya ülkelerinin milli demokratik devrimlerinin yol gösterici program ilkelerini oluşturmaktadır.

Altı Ok'un program düzleminde ilkeler olduğunu saptamak şu yönden önemlidir: O zaman Türkiye'nin nesnelliğine dayanan bu program temelinde, bütün halk sınıflarının ittifakını sağlamak mümkün olur. Çünkü Cumhuriyetçilik, Bağımsızlık, Halkçılık, Devletçilik, Laiklik ve Devrimcilik; milli demokratik devrime katılan işçi sınıfının, köylülüğün, küçük burjuvazinin ve milli burjuvazinin ortak programıdır.

Eğer Altı Ok, bu özelliğinden koparılıp devrimci burjuvazinin ideolojik vurguları olarak yorumlanacak olursa, o zaman bu birleştirici özelliğini kaybeder ve bu nedenle de, başta Devletçilikten olmak üzere, Ba-

ğımsızlıktan, Halkçılıktan, Devrimcilikten ve Laiklikten de vazgeçilir. Nitekim öyle olmuştur. Kemalist Devrim'in tutucu bir önderlik altında 1940'larda başlayan kireçlenme dönemi ve 1950'lerden sonraki yıkım hareketi, hep Atatürkçülük perdesi altında yürütülmüştür.

Türkiye'nin milli demokratik devrimi, 19. yüzyılda vatanseverlikle ve padişahın yetkilerinin sınırlanması talepleriyle başlamıştı. Karşı-devrim de aynı taleplerin tersine çevrilmesiyle başlamıştır. Bağımsızlıktan ve Cumhuriyetçilikten vazgeçmek, süreci tersine işletmiş, arkasından birer birer Halkçılık, Laiklik ve Devletçilik okları da kırılmıştır. Biraz sonra göreceğimiz gibi, Cumhuriyetçilik yalnız sultanlığın ve halifeliğin kaldırılması değil, aynı zamanda, ortaçağ kökenli bağımlılık ilişkilerinin, şeyhliğin, ağalığın, aşiret reisliğinin vb. kaldırılmasıdır.

Cumhuriyetçilik

Altı Ok'un birincisinin Cumhuriyetçilik olması, çok doğrudur. Çünkü siyasal iktidar ve hâkimiyet sorunu, devrimin temel sorunudur. Cumhuriyet Devrimi, saltanat ve hilafete son vererek, Meşrutiyetlerden beri devam eden 60 yıllık çelişmeyi köklü bir çözüme kavuşturmuştur. Padişahın iktidarını sınırlamak yerine, bu iktidar toptan ortadan kaldırmış ve milli hâkimiyetin paylaşılamayacağı ilkesi getirilmiştir.

Cumhuriyet Halk Fırkası'nın 1931 Programı, Cumhuriyetçilik ilkesini şöyle tanımlar:

"Fırka, Cumhuriyet'in, milli hâkimiyet mefkûresini en iyi ve en emin surette temsil ve tatbik eder devlet şekli olduğuna inanır. Fırka bu sarsılmaz kanaatle Cumhuriyeti tehlikeye karşı her vasıta ile müdafaa eder."¹

Atatürk, 1939 CHP Kongresi için elyazısıyla 1937 yılında hazırladığı program taslağında bu tanıımı şöyle Türkçeleştirmiştir:

1 1931 CHF Programı için bkz. elinizdeki kitabın "Belgeler" bölümü, s.97. Programı şu kaynaklardan da bulabilirsiniz: İsmail Beşikçi, *Cumhuriyet Halk Fırkası'nın Programı (1931) ve Kürt Sorunu*, Belge Yayınları, 1. basım, İstanbul, Temmuz 1991; Mete Tunçay, *Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek Parti Yönetimi (1923-1931)*, Yurt Yayınları, Ankara, 1981.

"Parti, Cumhuriyet'in ulusal egemenlik ölküsünü en iyi ve en sağlam surette imsiler ve taplar devlet şekli olduğuna kanığdır. Parti bu sarsılmaz kanaatla Cumhuriyet'i tehlikeye karşı her araçla müdafaa eder."²

Göröldüğü gibi Kemalist Devrim'de Cumhuriyetçilik, iktidarın henedandan alınmasının ötesinde milli hâkimiyet ilkesinin uygulanması, yani demokrasi olarak kabul edilmiştir.

Cumhuriyet, aslında 23 Nisan 1920'de BMM'nin toplanmasıyla kurulmuştur. Mustafa Kemal'in kaleme aldığı Meclis'in açılış konuşmasında, Cumhuriyet'in fiilen kurulduğu şöyle belirtilir:

"Milletimizin içte ve dışta tam bağımsızlık içinde kendi mukadderatının sorumluluğunu doğrudan doğruya yüklenip kendisini idare etmeye başladığını bütün cihana duyurarak Büyük Millet Meclisi'ni açıyorum."³

Atatürk, daha sonra 1927 yılındaki Büyük Nutuk'unda, 23 Nisan 1920 günü toplanan Meclis'in bir hükümet kurmasıyla ortaya çıkan fiili durumu şöyle özetlemiştir:

"Böyle bir hükümet, milli hâkimiyet esasına dayanan halk hükümetidir. Cumhuriyettir."⁴

Böylece Cumhuriyet, devrimin önderi tarafından. milli hâkimiyet ilkesini uygulayan bir *devlet biçimi* olmanın ötesinde, "halk hükümeti" olarak tanımlanan bir *hükümet biçimi* olarak da yorumlanmıştır.

Burada Büyük Fransız Devrimi'nin getirdiği milli hâkimiyet ilkesiyle Sovyet Devrimi'nden esinlenen "halk hükümeti" çözümünün birleştirildiği görölmektedir.

2 Atatürk'ün el yazıları. Aydınlık Arşivi. Bkz. bu kitabın "Belgeler" bölümü, s.118-119.

3 En yaşlı üye olarak Meclis'i açan Şeref Bey'in yaptığı konuşmanın Mustafa Kemal tarafından kaleme alındığını, bu konuşmayı dinleyen Velidedeoğlu belirtiyor. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu'nun "Türkiye Cumhuriyeti'nin Anayasal Kuruluşu"nu anlatan öğretici incelemesi için bkz. *Dr. A. Recai Seçkin'e Armağan*, AÜHF Yayınları, Ankara 1974, s.657-712.

4 Atatürk, *Nutuk/Söylev*, c.II, s.588.

Cumhuriyet, bir devrimdir; 600 yıllık feodal bir devleti yıkararak kurulmuştur. Bu devrime önderlik eden Mustafa Kemal ve arkadaşları, Cumhuriyetçiliği bir devlet ve hükümet biçiminin ötesinde, ortaçağdan köklü bir kopuş olarak yorumlamışlardır. Atatürk, "Türkiye Cumhuriyeti şeyhler, dervişler, müritler, mensuplar memleketi olamaz" derken, Cumhuriyet'in, siyasal devrimin ötesinde bir toplumsal devrimi içerdiğine işaret eder.⁵

Aynı şekilde Recep Peker de, İstanbul Darülfünunu'nda 16 Ekim 1931 günlü konuşmasında, Cumhuriyetçiliğin Osmanlı'dan kopuş anlamını içerdiğini şöyle ifade eder:

"Osmanlı imparatorluğunun mabadı (uzantısı) değil, yepyeni bir milli devlet olan Türkiye'nin kuvvetini arttıracak ve şerefini yükseltecek tek idare şekli Cumhuriyet'tir."⁶

Osmanlı devletinin kuruluşunun 700. yılında Osmanlı devleti-Cumhuriyet ilişkisi tartışılıyor. Gericilik, bu bağlamda "geçmişle barışma" tezini yeniden piyasaya sürmüştür. Tarihsel olgulara bakmak gerekir.

Soru: Osmanlı devletini kim yıkmıştır?

Bir soru daha: Osmanlı devletini yıkanların kurduğu devlet hangisidir?

Soruların cevabı bellidir: Osmanlı devletini Kemalist öncülerin önderliğinde Türkiye halkı yıkmıştır.

Osmanlı devleti, Cumhuriyet Devrimi ile yıkılmıştır.

Gerçek böyle iken, yıkılan ile yıkıcı, 75 yıl sonra barıştırmak mümkün müdür? Ortada bir ölü vardır ve kimileri çıkmış bu ölüyle öldüreni barıştırma davasını gütmektedirler.

Osmanlı tarihi, kuşkusuz bizim tarihimizdir. Osmanlı devletinin kuruluşunun Türklerin kabile toplumundan feodalizme sıçraması sürecindeki son kuvvetli uygarlık atılımı olduğu da bir gerçektir. Osmanlı devletinin kuruluş döneminde ilerici bir rol oynadığını kimse inkâr edemez. Cumhuriyet Devrimi'ni yaratan devrimci birikimin de, Osmanlı devletinin çöküş döneminde oluştuğunu yukarıda yineledik. Kuşkusuz Cumhuriyet gökten zembille inmedi; o birikim, Osmanlı toplumu içinde filizlendi ama o toplumun inkârıydı.

⁵ Atatürk'ün *Söylev ve Demeçleri*, c.II, s.215. 30 Ağustos 1925 günlü konuşma.

⁶ Bu konuşmanın tam metni için bkz. İsmail Beşikçi, *age*, s.22 vd.

Tarihin belli bir döneminde ileri rol oynayan ilişkiler, başka bir dönemde karşısına dönüştürerek gerici karakter kazanmaktadır. Osmanlı devletinin kuruluş dönemindeki ileri kurum ve ilişkileri 19. veya 20. yüzyılda devam ettirme olanağı kalmamıştı.

Bugün Kemalist Devrim düşmanları, Cumhuriyetçiliği, iktidarın hanedanla belirlenmesi esasının değişmesi olarak tanımlıyorlar. Cumhuriyet'in dünyaca bilinen tanımı böyledir. Ancak, Türkiye Devrimi'nin Altı Ok ilkesindeki Cumhuriyetçilik, saltanat ve hilafetin yıkılmasının ötesinde, onların temsil ettiği şeyhlik, ağalık, aşiret reisliği gibi ortaçağ ilişkilerinin kökünün kazınması programını da içermektedir.

Bugün Türkiye'de yeniden Osmanlı hanedanının kurulması mümkün değildir. Cumhuriyet kurulurken, padişahlığın kalkmasına karşı çıkan gericilik, bugün ortaçağ ilişkilerini, tarikatların iktidarını ve şeriat devletini savunuyor. O nedenle Cumhuriyet Devrimciliği, ortaçağ kurum ve ilişkilerinden arınma mevzisinde savaş vermektedir. Cumhuriyetçilik ilkesi de, bu kapsamlı içeriğiyle bugün anlam taşımaktadır.

Cumhuriyetçilik oku, burada Devrimcilik okuyla ve hatta Halkçılık, Laiklik ve Milliyetçilik oklarıyla da buluşmaktadır.

Milliyetçilik

Cumhuriyet Halk Fırkası 1931 Programı, Milliyetçilik ilkesini şöyle tanımlamış:

"Fırka, terakki ve inkişaf yolunda beynelmilel temas ve münasebetlerde bütün muasır medeniyetlere muvazi ve onlarla bir ahenkte yürümekle beraber Türk içtimai heyetinin hususi seciyelerini ve başlı başına müstakil hüviyetini mahfuz tutmayı esas sayar."

Atatürk, 1939 CHP Kongresi için 1937 yılında yaptığı program çalışmalarında bu ilkeyi kendi elyazısıyla sade Türkçeye şöyle çevirmiş:

"Parti, ilerleme ve gelişme yolunda ve arsiulusal değerlerde ve ilgilerde, bütün çağdaş uluslarla bir uyumda yan yana yürümekle beraber, Türk sosyal örütüne –ikinci maddede izah olunan anlamda– özgü ıraları ve başlı başına erkin benliği korumayı esas sayar."

Kemalist Devrim'in Milliyetçilik tanımını, iki madde halinde unsurlarına ayırabiliriz:

1. İlerleme ve gelişme yolunda çağdaş uygarlıkla uyum içinde yürümek,

2. Türk toplumunun özel karakterini ve bağımsız kimliğini korumak.

Kemalist Devrim'in Milliyetçiliği özetle bağımsızlık ve çağdaş ilerlemeyle uyumdur.

CHF 1931 Programı, 2. maddesinde milletin tanımını da yapmıştır:

"Millet, dil, kültür ve mefkûre (ülkü) birliği ile birbirine bağlı vatandaşların teşkil ettiği bir siyasi ve içtimai (toplumsal) heyettir."

Atatürk'ün 1937 yılındaki program çalışmasında bu tanım şöyle sadeleştirilmiştir:

"Ulus, dil, kültür ve ülkü birliği ile birbirine bağlı yurtdaşların örgün siyasal ve sosyal bir bütünlüğüdür."

Ortaokullarda okutulan *Medeni Bilgiler* ders kitabına Atatürk'ün kendi eliyle yazdığı siyasal-sosyolojik tanım ise şöyledir:

"Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkına Türk milleti denir."⁷

Bu tanım gerçekçidir ve çok önemlidir.

Birincisi, tarihsel gerçeğe uygun olarak, Türk milletinin oluşma aşamasını Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuyla tamamladığını saptamaktadır.

İkincisi, milleti, belli bir coğrafya üzerinde oturan halkın bütünü olarak kucaklamaktadır. Burada ırkçı ayrımlar bertaraf edilmiş ve Türkiye halkını oluşturan farklı etnik kökenlerden gelen bütün Türkiye halkı, millet olarak birleştirilmiştir.

Üçüncüsü, Türkiye halkı, bu tanımda Cumhuriyeti kuran, tarihi yapan aktif bir öznedir. Böylece milletin demokratik devrimlerle bağlantısı kurulmuştur.

⁷ Afetinan, *Medeni Bilgiler ve M. Kemal Atatürk'ün Elyazıları*, s.18 ve 351.

Kemalist Devrim'in Milliyetçilik ve millet tanımlarından şu siyasetler üretilmiştir:

– Bağımsızlık: Kurtuluş Savaşı'yla başlayan ve Ezilen Dünya'da emperyalizme karşı çağımızın ilk zaferini kazanan Kemalist Devrim, Milliyetçilikte "tam bağımsızlık" ilkesini temel alır. Çünkü milletin çağdaş uygarlıkla uyum içinde ilerlemesi için, en başta bağımsız olması gerekir. Bağımsız olmayan bir millet gelişemez.

"Tam bağımsızlık", siyasal, ekonomik, askeri ve kültürel her alandadır.

Atatürk, ülkenin yoksulluğa ve yıkıma sürüklenmesindeki "en kuvvetli ve en önemli" nedenin ekonomide bağımsızlıktan yoksunluk olduğunu daha 1923 yılında belirtmiştir.⁸

Bu, tarihsel bir derstir:

"Tanzimat devrinden sonra yabancı sermaye memlekette müstesna bir mevkiye malik oldu. Ve bilimsel anlamıyla denebilir ki, devlet ve hükümet yabancı sermayenin jandarmalığından başka bir şey yapmadı."⁹

Bu nedenlerle yabancı sermayenin Türkiye'ye gelebilmesi koşulları şöyle belirlenmiştir: Türkiye'nin bağımsızlığına ve birliğine, millî hâkimiyete ve kanunlarımıza uyacak.¹⁰

Milletçe bağımsız ilerlemek, ancak devrimci öncünün milletin gücüne güvenmesiyle ve milletin de kendisine güvenmesiyle olur. Bu nedenle devrimin önderleri Türkiye halkının özgüvenini geliştirmeye olağanüstü bir önem vermişlerdir. Bu millî özgüven, başarının şartıdır ve ona aykırı olan her şey reddedilmiştir. Çünkü toplumun gelişmesi, kendi ayakları üzerinde olacaktır. Ve öncelikle toplumun buna inanması gerekir. Bu nedenle, okullarda, halkevlerinde ve her yerde, eldeki bütün olanaklar değerlendirilerek, Türklerin tarihi boyunca uygarlığa yaptığı katkılar vurgulanmış, milletin yetenekleri öne çıkarılmıştır. Bu, şovenizm veya boş bir böbürlenme değil, milleti seferber etmek iste-

8 Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c.II, s.119.

9 Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c.II, s.109. 17 Şubat 1923.

10 Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c.II, s.57, 67, 109 ve c.III, s.12 vd., 48. Ayrıca bkz. Doğan Avcıoğlu, *Millî Kurtuluş Tarihi*, c.IV, s.1363 vd., 1387.

yen bir devrimci önderliğin çabasıdır. Bütün devrimlerin öncü örgütleri, harekete geçirmek istedikleri toplumsal gücün yeteneklerine vurgu yapmışlardır ve bu gerçekçi bir tavidir. Çünkü devrimi başarmak için dayanacakları başka bir kuvvet yoktur.

Bütün bu nedenlerle Atatürk, "Milli siyaseti", "milli hudutlarımız temelinde her şeyden önce kendi *kuvvetimize dayanmak yoluyla* varlığımızı koruyarak millet ve memleketin hakiki mutluluk ve bayındırlığına çalışmak" diye tanımlamıştır.¹¹

Kemalist Devrim'in milliyetçiliği, yayılmacı ve saldırgan değildir. Bu milliyetçilik, "belirli milli hudutlar dahilinde hayat ve bağımsızlığı korumaya" yöneliktir.¹² Turancılığın ve Panislamizmin gerçekçi ve doğru hedefler olmadığına, Atatürk sürekli işaret eder. Esasen Kemalist Devrim, bu siyasetlerin büyük felaketlere yol açtığı ve iflas ettiği koşullarda, onlara alternatif olarak doğmuş ve başarıya ulaşmıştır.¹³

"Yurtta barış, dünyada barış" ilkesi, Kemalist Devrim'in milliyetçiliğini tamamlar. Atatürk ve arkadaşları, milli bencilliği reddederler ve diğer milletlerle işbirliğini savunurlar. Hatta Atatürk, Kurtuluş Savaşı yıllarında, "Bizim milliyetperverliğimiz, (...) İslam olduğumuz için, (...) milliyetperverliğin çizmiş olduğu sınırlı daireyi sonsuz bir alana nakleder ve bu itibarla da yönelişimizde Bolşeviklik yönü görülebilir" demiştir.¹⁴

Kemalist Devrim'in Milliyetçiliği, emperyalizme karşı mücadele ve Sovyetler'le ittifak içinde olduğu için, mazlum milletler dayanışmasını savunmuş ve uygulamıştır. Bu tavır, Lenin'in ezen-ezilen millet karşılaşmasını esas alan tahlilinde teorik bir temel de bulmuştur.

Mustafa Kemal bu bilinçle, Kurtuluş Savaşı yıllarında, dünyaya bütün ezilen milletler namına savaştığını ilan eder:

11 Atatürk, *Nutuk/Söylev*, c.II, s.586.

12 Atatürk'ün *Söylev ve Demeçleri*, c.I, s.199, 1 Aralık 1921.

13 Atatürk'ün Panislamizmi ve Panturanizmi mahkûm eden görüşleri için bkz. *Nutuk/Söylev*, c.II, s.586; *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*, c.I, s.163 vd.; *Türk Parlamento Tarihi 1919-1923*, TBMM yayını, c.I, s.81 vd.; *TBMM Gizli Celse Zabıtları*, c.I, s.2.

14 Atatürk'ün *Söylev ve Demeçleri*, c.I, s.101.

"... Türkiye'nin bugünkü mücadelesi yalnız kendi nam ve hesabına olsaydı, belki daha kısa, daha az kanlı olur ve daha çabuk bitebilirdi. Türkiye azim ve mühim bir gayret sarfediyor. Çünkü savunduğu bütün mazlum milletlerin, bütün Doğu'nun davasıdır."¹⁵

Atatürk, mazlum millet devrimciliğini ölene kadar sürdürmüştür. "Mazlum milletlerin zalimleri birgün mahvedeceğini" güneşin yarın doğması kadar kaçınılmaz görmüştür.¹⁶ Bu görüşün doğal sonucu, ezilen milletler arasında dayanışma, Sovyetler'le ittifak ve Ortadoğu ile Balkanlar'da bölge merkezli politikalar izleyerek, emperyalizme karşı bağımsız yaşama olanaklarını elde etmek olmuştur.

Atatürk'ün "emperyalizmin bir gün mahvolacağı" kanısı, uyumlu ve barışçı bir insanlık kitlesi ülküsüne kadar uzanır. Aynı yerde şöyle söyler:

"... bağımsızlık ve hürriyetine kavuşacak çok kardeş millet vardır. Onların yeniden doğuşu kuşkusuz ki, ilerlemeye ve refaha doğru olacaktır. (...) Sömürgecilik ve emperyalizm yeryüzünden yok olacak ve yerlerine milletler arasında hiçbir renk, din ve ırk farkı gözetmeyen yeni bir uyum ve işbirliği çağı egemen olacaktır."

Trablusgarp'larda, Irak cephesinde, Doğu cephesinde savaşmış bir devrimcinin sözleridir bunlar. Atatürk'ün "milletler arası uyum ve işbirliği çağı" davası, işte o cephelerde filizlenmiştir. Ve Kurtuluş Savaşı'nda Ekim Devrimi'nin de etkisiyle kesinlik ve kararlılık kazanmıştır.

Daha 1922 yılında, toplumların az zamanda "bire yüksek insanlık kitlesine dönüşeceklerini" belirtir. "İşte o zaman milletlerin bütün gayesini insanlık ve karşılıklı sevgi oluşturacaktır." Atatürk, devamla "insanlığa yönelen bu büyük fikir hareketinin (...) mazlum milletlerin zalimleri birgün mahvetmesiyle" zafere ulaşacağını vurgular. "O zaman yeryüzünden zalim ve mazlum kelimeleri kalkacaktır."¹⁷

Medeni Bilgiler kitabı ise, "dünya birliğe doğru yürümektedir" saptamasını yapar. Gelişmenin amacı, "insanları birbirine benzetmek" olarak tanımlanır. "İnsanlar arasında, sınıf, derece, ahlak, elbise, dil, ölçü

15 *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*, c.II, s.40, Temmuz 1922.

16 *Dünya* gazetesi, 20 Aralık 1954'ten aktaran Enver Ziya Karal, *Atatürk'ten Düşünceler*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1986, s.17-18. (Mart 1933.)

17 *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*, c.II, s.29.

farkı gittikçe azalmaktadır. Tarih, yaşamak kavgasının, din, ırk, kültür, eğitim yabancıları arasında olduğunu gösterir. Birliğe doğru yürüyüş, barışa doğru yürüyüş demektir."¹⁸ Atatürk 1931 yılında da, "Artık insanlık kavramının vicdanlarımızı tasfiyeye ve duygularımızı yüceltme-ye yardım edecek kadar yükseldiğini" söyler.¹⁹

Atatürk Büyük Nutku'nda, "Bütün insanlığın (...) Hristiyanlıktan, Müslümanlıktan, Budizm'den vazgeçerek basitleştirilmiş ve herkes tarafından anlaşılacak hale konulmuş evrensel saf ve lekesiz bir dinin kurulması" gibi şartların oluşmasını gerekli kılan bir 'birleşik dünya hükümeti' hayal etmenin tatlı olduğunu" inkâr etmez.²⁰

Enver Ziya Karal, Atatürk'ün "din anlayışları dışında bir insanlık değerine" varmak gerektiğine inandığını belirtir. Bu arayışın gerekçesi, Karal'a göre, Atatürk'ün Hristiyanlıkla Müslümanlık arasındaki bölünmeyi aşmak isteğidir. Bu bölünme yüzünden, Hristiyan toplumları uygarlıkları ve sosyal değerleriyle İslamın dışında bir dünya olarak kabul edilmektedir. Bu durumda "milletimiz, ileri milletler arasına giremeyecektir." Atatürk, Karal'ın yorumuna göre, bunu kavradığı için "din anlayışları dışında bir insanlık değeri"ne yönelmişti. "Bu yeni insanlık anlayışı, milliyetçilik ile yan yana yaşayabilecek" ve aynı zamanda milletimizi evrensel insan uygarlığına" yaklaştıracaktı.²¹

Bu bölümün başında Milliyetçilik ilkesinin diğer beş Ok'tan farklı olarak, ideolojik vurgu taşıdığını belirtmiştik. Bilindiği gibi Milliyetçilik, burjuva demokratik devrimlerin ideolojisidir, daha sonra emperyalist ülkelerde gerici, yayılmacı, saldırgan bir karakter kazanmıştır. Emperyalizme karşı savaşılan mazlum milletlerin devrimci önderlikleri, Devrimci Milliyetçilik bayrağını yükselttiler. İşçi sınıfı ve bilimsel sosyalistler ise, yurtseverlik ile proleter enternasyonalizmini birleştirirler. Bu nedenle, Milliyetçilik, Kemalistler ile bilimsel sosyalistler arasında bir ideolojik ayrılık konusudur. Ancak, bu ayrılık, doğru ele alınırsa, Kemalist-Sosyalist ittifakını önlemez.

18 *Medeni Bilgiler*, s.72, *Elyazısı*, s.526.

19 *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*, c.II, s.273. 25 Ekim 1931.

20 *Nutuk*, c.II, s.713.

21 Enver Ziya Karal, "Atatürk'ün Siyaset Üzerindeki Düşünceleri", *Atatürkçülük*, II. Kitap, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1983, s.196.

Milliyetçilik ilkesi, sermaye sınıfının ulusal piyasa üzerindeki diktatörlüğü ve diğer mazlum milletlerle emperyalizmin yönlendirdiği çatışmalara girmek yönünde yorumlanmadığı zaman, sorun çözülür. Bu nedenle, Kemalist-Sosyalist ittifakı, Milliyetçiliği burjuvazinin ideolojisi düzleminde değil, program ve siyaset düzleminde kabul etmelidir. Kemalistler ve sosyalistler, Devrimci Milliyetçiliğin gereği olan bağımsızlık ve yurtseverlikte birleşirler ve Türkiye'nin bağımsızlığını, egemenliğini, toprak bütünlüğünü ve ulusal devlet ilkesini kararlılıkla savunurlar.

Milletin "Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkı" olarak tanımlanması, elle tutulur, gerçekçi ve pratik bir tutum olur ve en önemlisi kucaklayıcıdır. Bu ulusa, isteyen Türk ulusu diyebilir, isteyen Türkiye ulusu diyebilir. Kurtuluş Savaşı yıllarında bizzat Atatürk'ün konuşmalarında her iki söyleme de rastlanır.²² Ayrıca bu ulusun, bütün uluslar gibi çeşitli milliyetlerden gelen yurttaşlardan oluşması da doğaldır. Atatürk 1919-1923 yıllarında milletin Türk ve Kürtlerden oluştuğunu sık sık belirtmiştir. Hatta Kurtuluş Savaşı önderleri, bazen Türkiye'nin insan unsurunun birden fazla milletten meydana geldiğini söylemekte sakınca görmemişlerdir. Bu ifadeler Türkiye'yi bölmemiş, tersine Türkiye'nin milli kurtuluşu, toprak bütünlüğü ve egemenliği bu söylemle gerçekleştirilmiştir, milli devlet böyle kurulmuştur.

Kemalist-Sosyalist ittifakı, burada kendi içinde farklılıklara yer vermelidir. Kabul edilmez olan, Türkiye'nin bağımsızlığına, egemenliğine, toprak bütünlüğüne ve ulusal devlete aykırı tutum ve amaçlardır.

Burada temel kaygı, Kürt milliyetinden gelen yurttaşlarımızı gönüllü olarak ulusal birliğe katmaktır. Ulusal birlik, zorla ve ideolojik dayatmalarla değil, yalnız ve yalnız gönüllü katılımı sağlanır. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra uygulanan politikalar başarılı olsa ve bugün herkes "Ne mutlu Türküm diyene" sloganı çevresinde birleşseydi, mesele kalmazdı. Bilimsel sosyalistler, milliyet kökeninden hareketle ayrılıklar çıkarmaktan yana olmadıkları gibi, doğal özümlemeye (asimilasyon) de itiraz etmezler. Ne var ki, bu politikanın istenen başarıyı sağlamadığı ve Kürt yurttaşlarımızın önemli bir kısmının özümlemediği görülüyor.

22 Örneğin Mustafa Kemal, 1 Nisan 1923 günü Meclis'i açarken yaptığı konuşmada. "Türkiye milletinin" her alanda bağımsızlığına vurgu yapar (*Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*, c.I, s.301).

Kendisini "Türklük" kavramı içinde erimiş görmeyen insanlarımızı dışlayan çözümler yerine, kucaklayan çözümler benimsenmelidir. Bu konuda Mustafa Kemal'in Kurtuluş Savaşı'nda uyguladığı politika örnektir. Erzurum ve Sivas Kongreleri'nde, Türk ve Kürtler "karşılıklı haklara saygı" temelinde birleştirilmiş, bu anlayış Kongre Nizamname ve Beyannamelerinin birinci maddesine yazılmıştır. Amasya Görüşmesi Tutanağı'nda, Türkiye "Türk ve Kürtlerin oturduğu arazi" olarak tanımlanmıştır. Hatta Atatürk Elcezire Komutanı'na yolladığı mektupta ve 1923 Ocak ayındaki İzmit Basın Toplantısı'nda, var olan Anayasa'nın "Kürtlere özerklik" tanıdığını ifade etmiştir.²³

Bunların hepsi, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş dönemindeki anayasal belgelere yazılmıştır, yoksa kişisel görüşler değildir. Daha önemlisi, bu tutum sınanmış, Türk ve Kürtleri emperyalizme karşı birleştirmiş ve onların tek bir ulus içinde kaynaşmaları yönünde önemli bir işlev görmüştür.

Bugün ABD'nin Kuzey Irak'ta kukla bir Kürt devleti kurmak için harekete geçtiği, hem Kemalistler hem de sosyalistler tarafından açıklıkla saptanmaktadır. Bu durumda, Kurtuluş Savaşı'nda olduğu gibi Türk ve Kürtlerin emperyalizme karşı sımsıkı birleştirilmesi, milli demokratik devrimimizin kesin ve kalıcı zafere ulaşması, başka deyişle Kemalist Devrim'in tamamlanması için en önemli görevlerinden biridir.

Bu amaçta birleşildiği zaman, farklı görüşler tartışılabilir ve pratik içinde gerçekler aydınlatıldıkça, politikalar üzerinde ittifak edilebilir. O nedenle burada ileri sürülen fikirler, ittifakın şartı değil, fakat üzerinde durulabilecek ve tartışmaya açık görüşlerdir.

Ancak şurasını eklemek gerekir ki, bir kısım Kemalistin, Sosyalist Sol'un "ulusal olmadığı" şeklindeki görüşleri gerçeklere denk düşmez.

Türkiye'nin 1950'lerden beri yaşadığı "Küçük Amerika" sürecinde görülmüştür ki, bilimsel sosyalistler ulusun bağımsızlığını savunmada en kararlı tutumu almışlardır. ABD emperyalizminin hegemonyasına, NATO'ya girilmesine, Kore Savaşı'na Mehmetçiğin gönderilmesine, ABD'ye üsler verilmesine, ekonominin emperyalizme bağımlı hale getirilmesine, Ortak Pazar'a, ekonomik kararların IMF'ye ve Dünya Ban-

23 Bu konudaki belgeler için bkz. Doğu Perinçek, "Kürt Sorunu'na Acil Kardeşlik Çözümü", *Teori*, sayı 62, s.3 vd.

kası'na teslim edilmesine, ABD'nin gangster kültürünün ülkemizi istila etmesine, kozmopolitizme, Avrupa Birliği'ne girilmesine, Gümrük Birliği'ne, özelleştirmeye, Türk lirasının doların diktası altında ezilmesine, hep bilimsel sosyalistler karşı çıkmış ve bu uğurda her türden baskıyı göğüslemişlerdir. Ne yazık ki, "Atatürkçü" olduğunu söyleyen bazıları, Atatürk'ün "tam bağımsızlık" davasına sırt çevirmişlerdir.

Bilimsel sosyalist akım, her zaman ulusal olmuştur. Çünkü emekçiler, toplumun en ulusal kesimidir. Bütün varlık nedenleri, kökleri ve gelecekleri o topraklardadır ve ulusla birliktedir. Bu olgu, Komünist Parti Manifestosu'nda şöyle ifade edilmiştir:

"Proletarya, en başta siyasal hâkimiyeti ele geçirmek, ulusal sınıf durumuna yükselmek, kendisini ulus olarak kurumlaştırmak zorunda olduğundan burjuva anlamda değil ama ulusaldır."

İşçi sınıfının en "ulusal" sınıf olduğu gerçeği, son on yılda Türkiye zemininde bir kez daha kanıtlanmıştır. Emperyalizmin özelleştirme saldırısıyla, Cumhuriyet ekonomisinin kalelerini yıkma girişimine, işçi sınıfı karşı koymuştur. Elbette bilimsel sosyalizmi kılavuz kabul eden İşçi Partisi'nin aydınlatması ve önderliğiyle.

Devrim yapmak isteyen ve emekçileri savunan her örgüt ulusal olmak zorundadır.

Devrimi nerede yapacaksınız? Vatanda! Vatan, üzerinde devrim yapılacak topraktır. Bu nedenle devrimci, ayağını vatana basar.

20. yüzyıla bakalım, ulusal bağımsızlık mücadelesinin en önünde daima sosyalistler vardır. Vatansızların, kozmopolitlerin devrim yaptıkları görülmemiştir. Devrimi nerede yapacaklar, vatanları yok ki. Vatansızların vatani, IMF'nin kucağıdır.

İşçiler, aynı zamanda enternasyonalisttir. Çünkü, bütün sınıflar gibi bütün yeryüzünde mevcutlar. Ama onları sermaye sınıfından ayıran çok önemli bir özellikleri var, diğer ulusları hâkimiyet altına almakta çıkarları yoktur. Çünkü sömürme yetenekleri yoktur. Sermayeleri yoktur.

Bu nedenle bütün dünya emekçilerinin ve ezilen halkların çıkarları ortak, cepheleri de ortaktır.

Her halk öncelikle kendi vatanında emperyalizmi alt edecek, devrim yapacak; diğer halklarla en güçlü dayanışma budur. O nedenle Enternasyonalizmin eyleme yansması bile vatanseverliktir; vatanında devrim yapmaktır. Çağımızda devrim, vatani, emperyalizmin hâkimi-yet sistemi dışına çıkarmaktan başka bir şey değildir. Dünya devrimi ani bir patlama değil, fakat tek tek ülkelerde yapılan devrimlerin bir toplamıdır. Tek tek ülkelerin kurtuluşu, dünya dengelerini değiştirecek ve bütün yeryüzünde kesin zaferi getirecektir.

Emperyalizmin dayattığı küreselleşme, kimi sosyalistleri vatansızlaştırdı. Devrim'i Moskova'dan bekleyenler bu kez Batı'dan insan hakları ithalcisi oldular. Tanzimat aydınının çizgisidir bu!

Oysa, devrim ve özgürlük dışarıdan ithal edilemez. Neden? Bir halk, devrimci eyleme girecek ki, eski sistemi yıkmak yanında kendisini de o eylem içinde değiştirebilsin. Emekçi değişmezse, toplum değişmemiş olur. Devrim, en sonunda devrimci eyleme girişen emekçinin kendisini değiştirmesidir. O nedenle devrim dışarıdan ithal edilemez. Özgürlük ithal edilemez.

Bu konuyu, *ÖDP'nin Kimliği* adlı Ekim 1998'de çıkan kitabımda teorik ve pratik yönleriyle ayrıntılı olarak işledim.

Halkçılık

Kemalist Devrim'in doktrin ve programını tek bir sözcükle tanımlamak gerekirse, Halkçılık üzerinde birleşilir. Nitekim devrimin önderliği, kurduğu partiye Cumhuriyet Halk Fırkası adını vermiştir. Kemalist Devrim'in ilk resmi programı, "Halkçılık Programı" adını taşır. Mustafa Kemal Atatürk'ün de belirttiği gibi, 20 Ocak 1921 Anayasası bu programdan çıkmıştır.²⁴

Kemalist Devrim'de Halkçılığın iki anlamı vardır. Kapsamlı anlamıyla Halkçılık, Kemalistlerin doktrin ve programlarının bütünüdür. Dar anlamda Halkçılık ise, sınıflar arasında ayrıcalıkların kalkması ve işbirliği diye özetlenebilir ki, Altı Ok'un üçüncüsünün anlamı budur.

24 *Nutuk/Söylev*, c.II, s.761. Mustafa Kemal, İzmit Basın Toplantısı'nda da aynı gerçeği belirtir. Bkz. Mustafa Kemal, *Eskişehir-İzmit Konuşmaları (1923)*, Kaynak Yayınları, İstanbul, Haziran 1993, s.118.

13 Eylül 1920 günü Heyeti Vekile'nin "Teşkilat-ı Esasiye Kanunu Layihası", yani Anayasa önerisi olarak BMM Reisi Mustafa Kemal imzasıyla Meclis'e sunulan ve 18 Eylül 1920 günü okunan Halkçılık Programı, geniş anlamda Halkçılığın temel belgesidir. Bu program, Atatürk'ün de belirttiği gibi, "siyasi, idari, içtimai, askeri görüşleri" açıklamakta ve idari teşkilatı düzenlemekteydi.²⁵ Başka deyişle Kemalist Devrim'in hem programı, hem de anayasası idi. Halkçılık Programı, bir demokratik devrim programıydı. Nitekim Mustafa Kemal ve arkadaşları, halkçılığı "demokratlık" karşılığında kullandıklarını belirtirler.²⁶

13 Eylül 1920 tarihli Halkçılık Programı, siyasal planda millî hâkimiyet ilkesini getirerek "Türkiye halk hükümetinin" kuruluşunu ilan eder. İstanbul'daki Halife-Sultana hiçbir yetki tanımaz ve Meclis'in räkipsiz iktidarını öngörür. Amaç, emperyalizm ve kapitalizmden kurtulmak olarak belirlenir. Kâr dürtüsünü değil, halkın ihtiyaçlarını karşılamayı esas alan bir ekonomiyi savunur. Toplumsal alanda yenilikçidir, çağın gereklerinin yapılacağını belirtir. Halkçılık Programı, somut bir demokrasi projesi içerir. Bu proje, uzun tartışmalardan sonra 20 Ocak 1921 Anayasası'nın kabulüyle son halini alır. 1921 Anayasası'na göre, Türkiye bir meclisler sistemiyle yönetilecektir. Merkezde, millî hâkimiyeti temsil eden Büyük Millet Meclisi vardır. Vilayetler vilayet şuraları (Sovyetler karşılığı) ve nahiyeler de nahiye şuraları tarafından yönetilecektir.²⁷

Mustafa Kemal, Halkçılığı, "halk hükümeti" biçiminde bir siyasal demokrasi olarak anladığını, daha önce Meclis'in 12 Temmuz 1920 günlü oturumunda belirtmiştir:

"... bugünkü varlığımızın esas mahiyeti milletin genel eğilimlerini ispat etmiştir, o da Halkçılıktır ve halk hükümetidir. Hükü-

25 Aynı yerde.

26 *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri* ve Recep Peker'in CHP Programı üzerine konuşması (Aktaran: İsmail Beşikçi, *age*, s.26). İsmail Arar, Atatürk'ün Halkçılık terimini "Cumhuriyet" sözcüğü yerine kullandığını yazmaktadır ki, bu görüşe katılmak mümkün değildir. (Bkz. İsmail Arar, *age*, s.12.)

27 Halkçılık Programı konusunda bkz. İsmail Arar, *Atatürk'ün Halkçılık Programı*, İstanbul, 1963; Ferit İlsever, "Halkçılıktan Cumhuriyete", *Milliyet* gazetesinde yazı dizisi, 29 Ekim-1 Kasım 1997; *Teori* dergisinin "Kemalizm'de Halkçılık" özel sayısı, sayı 107. Aralık 1998 ve Doğu Perinçek, "Kemalist Devrim'in Halkçılık Programı", *Teori*, Nisan 1999, sayı 111, s.3 vd.

metlerin halkın eline geçmesidir. (Alkışlar) (...) İdareyi halka teslim etmek için çalışalım."²⁸

Atatürk, Kurtuluş Savaşı yıllarında, halk hükümetinin, "şura hükümeti", "Sovyet idaresi" anlamına geldiğini birkaç kez vurgulamıştır. 3 Ocak 1922 günü bu görüşünü bütün açıklığıyla belirtir:

"Milletimizin bugünkü idaresi, hakikî mahiyeti ile bir halk idaresidir. Ve bu idare tarzı, esasî danışma olan şura idaresinden başka bir şey değildir. Ruslar buna Sovyet idaresi derler."²⁹

30 Ağustos Zaferi'nden dört ay sonra, 1922 yılı Aralık ayında Türkiye'nin "sonsuz kadar şura hükümetiyle idare olunacağını" vurgular:

"Bugün Türkiye devleti doğrudan doğruya bir meclis, bir şura hükümeti ile idare olunur ve sonsuz kadar böyle idare olunacaktır."³⁰

Mustafa Kemal, Yeni Türkiye devletinin esaslarını açıkladığı Eskişehir-İzmit seyahati sırasında da "şura hükümeti" vurgularını yinelemeye devam eder:

"Bizim hükümetimiz bir halk hükümetidir. Tam bir Şura hükümetidir."³¹

Mustafa Kemal, 1 Aralık 1921 günü Meclis'te Bakanlar Kurulu'nun yetkisi hakkında yaptığı konuşmada, Halkçılığın bu kez toplumsal-ekonomik prensibini açıklar:

"Toplumsal düzenini emeğine, hukukuna dayandırmak isteyen bir toplumsal doktrin."³²

28 Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c.I, s.190.

29 Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c.II, s.28.

30 Aynı eser, c.III, s.53.

31 Mustafa Kemal, *Eskişehir-İzmit Konuşmaları (1923)*, s.190. Atatürk'ün "halk devleti", "halk hükümeti", "halk idaresi" vurguları için bkz. *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*, c.I, s.90, 101, 166, 196, 320; c.II, s.20, 28, 121; c.III, s.53, 101; *Nutuk*, c.II, Türk Devrim Enstitüsü Yayını, İstanbul, 1960, s.438.

32 Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c.I, s.161.

Burada Kemalist Devrim'in kurmak istediği demokrasinin toplumsal-ekonomik cephesi vurgulanmıştır. Görüldüğü gibi, o sıralarda belirtilen amaç, burjuva demokratik devrimlerin getirdiği kapitalizm temelinde bir demokrasi değil, fakat "emeğe dayanacağı" söylenen bir halk demokrasisidir. Bu toplumsal-ekonomik düzen, 1921 Anayasası'nın siyasal kuruluşu olan Şuralar sistemiyle tutarlıdır; Halkçılık Programı'nın emperyalizme ve kapitalizme karşı mücadele ilanı ile de uyum halindedir.

Toplu olarak bakacak olursak, Halkçılığın kapsamlı anlamı, siyasal düzlemde meclisler sistemine dayanan bir halk hükümeti ve toplumsal-ekonomik düzlemde de "emeğe dayanmayı" ve halkın ihtiyaçlarını karşılamayı esas alan bir ekonomi kurulmasıdır.

9 Eylül 1923 günü kurulan Cumhuriyet Halk Fırkası Nizamnamesi'nin 2. maddesi, Halkçılık ilkesini şöyle tanımlamıştır:

"Halk Fırkası nazarında halk kavramı, herhangi bir sınıfa münhasır değildir. Hiçbir imtiyaz iddiasında bulunmayan ve genellikle kanun nazarında mutlak bir eşitliği kabul eden bütün fertler halktandır. Halkçılar, hiçbir ailenin, hiçbir sınıfın, hiçbir cemaatin, hiçbir ferdin imtiyazlarını kabul etmeyen ve kanunları koymak-taki mutlak hürriyet ve bağımsızlığı tanıyan fertlerdir."³³

CHF 1931 Programı, 1923 Nizamnamesi'nin Halkçılık tanımını aşağı yukarı aynen sürdürür:

"İrade ve hâkimiyetin kaynağı millettir. Bu irade ve hâkimiyetin devletin vatandaş ve vatandaşın devlete karşılıklı vazifelerinin hakkıyla ifasını düzenleme yolunda kullanılması Fırkaca büyük esastır.

"Kanunlar önünde mutlak eşitlik kabul eden ve hiçbir ferde, hiçbir aileye, hiçbir sınıfa, hiçbir cemaate imtiyaz tanımayan fertleri halktan ve halkçı olarak kabul eder."³⁴

Görüldüğü gibi, 1923 ve 1931 programları, dar anlamda Halkçılık tanımını yapmışlardır. Bunun nedeni, Kurtuluş Savaşı döneminde Halkçılık, siyasal, toplumsal, ekonomik ve idari programın bütünüdür.

33 İsmail Arar, *age*, s.22 vd.

34 Bkz. bu kitabın "Belgeler" bölümü, s.99.

ifade ederken, daha sonra bu kapsamlı program temel ilkelere ("oklara") ayrıştırılmış ve Halkçılığa da, her tür ayrıcalığın reddedilmesi, yasalar önünde eşitlik ve bütün sınıflar arasında işbirliği ve dayanışma anlamı verilmiştir. "İmtiyazsız, sınıfsız, kaynaşmış bir kitleyiz" sloganı, işte bu dar anlamda Halkçılığı ifade etmektedir ki, Altı Ok'taki Halkçılık ok'u budur.

Halkçılık ilkesi, Atatürk ve arkadaşları tarafından Türk toplumunun o zamanki gerçeklerine dayandırılmıştır:

"Bence bizim milletimiz yekdiğerinden çok farklı menfaatleri takip edecek ve bu itibarla yekdiğeriyle mücadele halinde buluna gelen çeşitli sınıflara sahip değıldir, mevcut sınıflar yekdiğerine gereklidir."³⁵

Daha Cumhuriyet ilan edilmeden yapılan bu konuşma, aralarında derin çelişmeler bulunmayan sınıfların çıkarlarının işbirliği halinde gerçekleştirileceğini ifade etmektedir.

O tarihte sınıf çelişmesinin çok derin olmadığı ve halk sınıflarının ortak çıkarlarının bulunduğu gerçektir. Ancak, 1923'ten itibaren Kurtuluş Savaşı döneminin "emeğe dayanma" ilkesinden vazgeçildiği de bir gerçektir. Bu nedenle Halkçılık, artık emeğin savunulması değil, fakat yasalar önünde eşitliğin kabul edilmesi yoluyla ortaçağdan kalan bütün ayrıcalıkların kaldırılması olarak anlaşılmıştır. Böylece burjuva demokratik devrim programında karar kılınmıştır.

Nitekim 1923 İzmir İktisat Kongresi'nde bireysel girişim esas alınmış ve hatta Atatürk "milyonerler ve milyarderler" yaratma politikasını savunmuştur.³⁶

Ne var ki, Kemalist Devrim'in bütününe baktığımız zaman, Kurtuluş Savaşı yıllarının emeğe dayanma iddiasındaki Halkçılığı ile 1923 sonrasının sınıfsal işbirliği programı arasındaki gitgellerin pratikte olmasa bile hiç olmazsa doktrin düzleminde sürdüğünü görürüz. Örneğin

³⁵ Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c.II, s.82, 30 Ocak 1923.

³⁶ Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c.II, s.98. Bu konuda bkz. Doğu Perinçek, *Osmanlı'dan Bugüne Toplum ve Devlet*, Kaynak Yayınları, 2. basım, İstanbul, Eylül 1996, s.151 vd.

"Efendi, Bey, Paşa gibi unvanları kaldıran kanun"un gerekçesinde, amacın yalnız unvanları değil, bu unvanları temel alan toplumsal ilişkiler ve kurumları da kaldırmak olduğu belirtilir.³⁷

Recep Peker, 1931 yılında CHP Programı üzerine yaptığı konuşmada, ülkenin esenliğinin vatandaşların çıkarları arasında sınıf çelişmeleri zihniyetiyle sağlanamayacağını belirtir. Çalışan zümrelerin özel çıkarları ülkenin genel çıkarı çerçevesi içinde gerçekleştirilebilecektir. "Bu nedenle" der Recep Peker, "biz sınıflaşmayı reddediyor ve bunun yerine milletçe kütleleşmek fikrini müdafaa ediyoruz".³⁸

Oysa Kurtuluş Savaşı'nın sonunda saltanat kaldırılırken, BMM, aldığı genel kurul kararıyla, "halk kitlesinin ve köylünün hukukunu koruma ve esenliğini sağlamayı üstlenen bir halk hükümeti yönetimi kurulduğunu" ilan ediyordu.³⁹

Atatürk, 1 Mart 1922 günü Meclisi açarken yaptığı konuşmada da aynı görüşleri belirtmişti. Bu nedenle Kurtuluş Savaşı yıllarında "Bolşevik mi oluyoruz" itirazları sık sık ileri sürülmüştür. Bu itiraz karşısında Atatürk, Bolşevik olmadıklarını, ancak "idarenin halkın elinde bulunması" anlamına gelen Halkçılık görüşünün Bolşevik ilkesiyle çatışmadığını da ifade eder ve farkı şöyle özetler: "Vakıa bize milliyetperver derler."⁴⁰

Milli demokratik devrim aşamasında, işçi sınıfından ulusal sermaye sahibine kadar bütün halk sınıflarının ortak çıkarlarının gerçekleştirilmesi toplumsal sürecin doğası gereğidir. Bu politika mülkiyet planında karma ekonomiye denk düşer. Ancak gelişme hangi yönde olacaktır? Sınıf farklarının büyüdüğü, burjuvazinin emekçiler üzerinde dikta kurduğu bir yönde mi, yoksa emeğe öncelik verilen, bu nedenle sınıf ayrılıklarını gideren bir yönde mi? Bu iki yöneliş, mülkiyet düzeninde emekçi çıkarlarını gözetken bir kamu ekonomisinin yön gösterici olması ya da özel kâr ve özel sermayenin belirleyici olduğu bir ekonomiye denk düşmektedir.

37 *TBMM Zabıt Ceridesi*, c.24, s.42 ve 51'den aktaran Doğu Perinçek, *Osmanlı'dan Bugüne Toplum ve Devlet*, s.154.

38 İsmail Beşikçi, *age*, s.24.

39 BMM'nin 2 Kasım 1922 tarih ve 308 sayılı Heyeti Umumiye Kararı için bkz. A. Şeref Gözübüyük-Suna Kili, *Türk Anayasa Metinleri*, AÜSBF İdari İlimler Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1957, s.90.

40 *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*, c.III, s.101.

Bugün Türkiye, artık 1920'lerin, 1930'ların, hatta 1970'lerin Türkiye'si bile değildir. Sınıf çelişmeleri olağanüstü derinleşmiş, gelir dağılımındaki farklılaşma uçurum halini almıştır. Dahası, bölgeler arası dengesizliğin ürkütücü oranlara varması, kamu mülkiyetinin yön verici olduğu bir karma ekonomiyi gerekli kılmaktadır. O nedenle Halkçılığın, Sol Güçbirliği Çağrısı'nda açıklanan şu tanımı, yerindedir:

"Halkçılık, devletin halktan, yani emeğiyle yaşayanlardan yana olması demektir. Dar gelirli, yoksullar, devletin koruyuculuğuna daha çok gereksinime duyduklarından, onların daha çok kollanması doğaldır."⁴¹

Devletçilik

Kemalist Devrim, 1923 İzmir İktisat Kongresi'yle başlayan özel girişimci çizginin beklenen başarıyı göstermemesi üzerine 1930'lu yılların başında Devletçiliğe yönelir. Atatürk, 27 Ocak 1931 günü yapılan CHP İzmir İl Kongresi'nde "ekonomik alanda istenen ölçüde başarılı olunamadığını" ve artık "yepyeni bir güdümlü ekonomi düzeni" kurulacağını belirtir. Hatta Atatürk, "halkımız yaratılıştan devletçidir" der. İktisat Bakanı Celal Bayar, Kemalist önderliğin yedi yıllık deneyim sonunda geldiği noktayı şöyle özetler:

"Milletin muhtaç olduğu refahı, bazı özel girişimlere ve bu girişimin dayandığı sermayeye bırakmak gerekirse, en az iki yüzyıl daha bekleme dönemi geçirmekliğimiz gerekir."⁴²

1931 CHP Programı, Devletçilik ilkesini şöyle açıklar:

"Ferdî faaliyeti ve çalışmayı esas tutmakla beraber mümkün olduğu kadar az zaman içinde milleti refaha ve memleketi bayındırlığa erdirmek için milletin genel ve yüksek menfaatlerinin gerektirdiği işlerde –özellikle iktisadî alanda– devleti fiilen alacak kadar önemli esaslarımızdandır."

41 *Sol Güçbirliği Çağrısı*, s.9. Prof. Dr. Sina Akşin'in aynı görüşleri içeren "Sol Güçbirliği" başlıklı yazısı için bkz. *Cumhuriyet*, 9 Şubat 1999.

42 Aktaran Doğan Avcıoğlu, *Millî Kurtuluş Tarihi*, c.IV, s.1394.

Aynı programda, "Normal sermayenin biricik kaynağının milli emek ve birikim" olduğu da vurgulanmaktadır.⁴³

Yeni devletçi politika, özel girişim ile kamu girişimi arasındaki sınırı da belirlemiştir. Özel girişimin başaramayacağı veya özel girişime bırakmakta zarar düşünülen işleri devlet üstlenecektir.⁴⁴

Başbakan İsmet İnönü, 1932 yılı Mayıs ayındaki Sovyetler Birliği gezisinden, planlı ekonomi kararıyla döndü. 1933 yılında yürürlüğe giren ilk Beş Yıllık Plan, Sovyet uzmanlarının yardımıyla hazırlandı. Çelik ve kimya sanayilerinin temelleri atıldı. Anadolu'ya yayılan dengeli bir sanayileşme ve kalkınma politikası uygulandı. İkinci Dünya Savaşı dönemine rastlayan İkinci Beş Yıllık Plan döneminde ise, makine sanayisinin kurulmasına girişildi, enerji, maden ve denizcilik sanayileri geliştirildi ve kimya sanayisinde atılım gerçekleştirildi.⁴⁵

1933 yılından sonra 1931'in "İlimli Devletçilik" politikası terk edilerek, Beş Yıllık Sanayileşme Planı'yla, daha köktenci bir politika benimsendi. 1937 yılında Atatürk geline nokta şöyle özetlemiştir:

"Türkiye'nin uyguladığı devlet sistemi, (...) sosyalizmden alınmış alelade bir nakil değildir. Bu, Türkiye'nin ihtiyaçlarından doğma, Türkiye'ye has bir sistemdir. (...) Kişisel girişimi desteklemek, fakat büyük bir milletin ve geniş bir memleketin bütün ihtiyaçlarını ve yerine getirilmemiş vazifelerini gözönünde tutarak vatanın iktisadiyatını devletin eline bırakmak. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, kısa bir zaman içerisinde (...) kişisel ve özel girişimin yüzyıllarca başarmaya muktedir olmadığı şeyi yapmayı başarmıştır."⁴⁶

Deneyimlerden sonra karar kılınan Devletçilikte, artık kamu girişimi belirleyicidir; "vatanın iktisadiyatı devletin eline bırakılmıştır."

Türkiye'nin Devletçilik uygulamaları 1937'den sonra gevşemeye başlar. Celal Bayar başbakan olmuştur. Atatürk'ün ölümünden sonra Devletçilikten uzaklaşma hızlanır ve 1943 yılındaki CHP 5. Kurultayı'nda Devletçilik şöyle tanımlanır:

43 İsmail Beşikçi, *age*, s.15 ve 16.

44 Recep Peker'in Altı Ok'u açıklayan konuşmasından. Bkz. İsmail Beşikçi, *age*, s.27.

45 Devletçilik uygulaması konusunda bkz. Cahit Talas, *Ekonomik Sistemler*, 5. baskı, s.496 vd.; Korkut Boratav, *Türkiye'de Devletçilik*; Tekin Alp, *Kemalizm*.

46 Sadi Borak, *age*, s.266.

"Parti (...) fertlerin ve hükmi şahısların bütün vasıta ve çalışmalarından ve devletin bütün kuvvetlerinden aynı zamanda istifade etmeyi lüzumlu görür. (...) Parti, şahısların bugün hiç veya kafi derecede yapmadığı işleri devlet eli veya sermayesi ile yapmaya çalışır. Devletin özel girişimleri teşvik ve bunları düzenlemesi ve denetlemesi tabiidir. Devletçiliğimiz millet menfaatinin zorunlu kılmadığı özel menfaatlerle hiçbir şekilde mücadele etmez."⁴⁷

Prof. Dr. Cahit Talas, 1943 yılı programındaki bu anlayışı, 1933-1936 yılları Devletçiliğinden uzaklaşılmasının kanıtı olarak değerlendirebilir.⁴⁸

Laiklik

Kemalizmin laiklik anlayışını özlü ifadelerle, Cumhuriyet Halk Fırkası'nın 1927 Nizamnamesi'nde, 1931 Programı'nda ve 1928 yılında Anayasa'ya laiklik esasını getiren yasanın gerekçesinde buluyoruz.

Cumhuriyet Halk Fırkası Büyük Kongresi'nin 22 Ekim 1927 günlü toplantısında kabul edilen Nizamname'nin (Tüzük) 3. Maddesi şöyledir:

"Fırka; inançları ve vicdanları siyasetten ve siyasetin çeşitli bozulmalarından kurtararak, milletin siyasi, toplumsal, iktisadi bütün kanun, teşkilat ve ihtiyaçlarını müsbet ve tecrübevi bilim ve fenlerin çağdaş medeniyete bağışladığı ve sağladığı esas ve şekillere uygun olarak gerçekleştirmeyi, yani devlet ve millet işlerinde din ile dünyayı tamamen birbirinden ayırmayı en önemli esaslarından sayar."⁴⁹

CHF Büyük Kongresi'nin 13-14 Mayıs 1931 günlü toplantısında kabul ettiği program ise laikliği şöyle tanımlar:

"Fırka, devlet idaresinde bütün kanunların, nizamların ve usullerin, bilim ve fenlerin çağdaş medeniyete sağladığı esas ve şekil-

47 CHP Programı, Ankara 1943'ten Aktaran Cahit Talas, *age*, s.530.

48 Aynı yerde.

49 Mete Tunçay, *Tek Parti Yönetimi*, s.382.

lere ve dünya ihtiyaçlarına göre yapılmasını ve uygulanmasını prensip kabul etmiştir.

"Din anlayışı vicdani olduğundan, fırka din fikirlerini devlet ve dünya işlerinden ve siyasetten ayrı tutmayı milletimizin çağdaş ilerlemesinde başlıca başarı etkeni görür."⁵⁰

Atatürk, 1939 yılında toplanacak CHP Büyük Kongresi için yaptığı program hazırlığında, 1931 Programı'nı hemen hemen aynı ifadeyle yineler. Dilini Türkçeleştirerek, kendi eliyle yazdığı laiklik ilkesi şöyledir:

"Din kavramı vicdanel olduğundan parti, din ile dünya işlerini ve devlet siyasasını birbirinden ayrı tutmayı ulusumuzun çağdaş sosyallik yolunda ilerleyebilmesi için başlıca başarı etkesi görür."⁵¹

Bu tanımlardan ve Kemalist Devrim'in pratiğinden, laikliğin Türkiye Devrimi'nde beliren ilkelerini saptayabiliriz:

1. Kemalist laikliğin özü, din fikirleriyle dünya işlerinin birbirinden ayrılmasıdır.
2. Kilit sorun, din fikirlerinin devlet ve siyaset hayatının dışına çıkarılmasıdır.
3. Dinsel inanç ve fikirler, bir vicdan meselesidir, "Allah'la kul arasındaki ilişki" alanının dışına taşırılamazlar.
4. Din fikirleri, vicdanda kaldığı sürece "özgür"dür. Bu özgürlük, dine ve dinsel cemaatlere ve örgütlenmelere değil, insana tanınmıştır. Bireyin inancına, inançsızlığına ve ibadetine baskı uygulanamaz.
5. Gericiliğe fırsat verilemez, diktatörlük uygulanır.
6. Laikleşme, son tahlilde toplumun düşüncesinin dönüşmesidir, bir ideolojik-kültürel devrim sorunudur.

7. Laiklik, "milli hâkimiyet" (demokrasi) ve "çağdaşlaşma" içindir.⁵²

Kemalist Devrim'in "Dinin dünya işlerine karışmaması" diye özetlenebilecek laiklik anlayışı, gericilik döneminde "Dinin devlet işlerine karışmaması" diye değiştirilmiştir. Hatta Özal ve sonraki takipçileri Çiller vb., laikliği, "din ve vicdan özgürlüğü" olarak tanımlama noktasına

50 Bkz. bu kitabın "Belgeler" bölümü, s.100.

51 Bkz. bu kitabın "Belgeler" bölümü, s.126-127.

52 Kemalist Devrim'in laiklik teori ve pratiği için bkz. Doğu Perinçek, *Kemalist Devrim-2/ Din ve Allah*, s.148 vd.

kadar varmışlardır. Siyaset, lafta dinin müdahale edemeyeceği alan olarak kabul edilmiş; ekonomik, toplumsal, kültürel alan ise şeriatın hâkimiyetine sunulmuştur. Toplumda önemli mevziler tutan şeriatçıların buralardan siyasete yönelmeleri kaçınılmazdı..Nitekim laiklikten verilen ödün, en sonunda Türkiye'yi mafya-tarikat rejimine kadar getirmiştir.

Bugün de, aynı gerici anlayışla ve ABD sözde sosyal bilimcilerinden kopya çekilip, siyasal İslam-popüler İslam ayrımı yapılarak, dinin siyasallaşmasına sözüm ona tavır alınmakta, fakat topluma şeriatçılığın hâkim olmasına göz yumulmakta, hatta destek olunmaktadır.

Kemalist Devrim, dinin yalnız siyasallaşmasına değil, toplumsallaşmasına da set çekmiştir. "Dinin dünya işlerine karışamamasının" anlamı budur. Din, yalnız bireyin vicdanında bulunacak ve birey ibadette özgür olacaktır. Bunun ötesinde siyasetten ekonomi ve kültüre kadar dünya işleri, din adına ve dine göre düzenlenemez.

Devrimcilik

Kemalist Devrim'in Devrimcilik oku, diğer oklardan farklı olarak bir program olmayıp, programın nasıl gerçekleştirileceği sorusunun cevabını verir. Bu nedenle Devrimcilik, bir anlamda diğer oklara çeliği veren oktur. Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik, Halkçılık, Devletçilik ve Laiklik, kesinlikle devrimci anlayışla yorumlanacak ve uygulanacaktır.

Kemalist yönetimin devrimciliği, lafta değil pratiktedir. Bu önderlik, Türkiye halkını örgütleyerek ve silahlı kuvvetle emperyalizmi yenmiş ve Osmanlı devletini yıkarak, yerine devrimci bir cumhuriyet kurmuş, böylece siyasal iktidar sorununu çözdükten sonra ortaçağ ilişkisi ve kurumlarını toplumdan devrimle temizleyen büyük bir pratiğe girişmiştir. Bu işlerin toplamı, Kemalist Devrim'dir.

Atatürk. Kurtuluş Savaşı'nın eşliğindeki durumu ve çözümü daha sonra 1927 yılındaki Büyük Nutku'nda şöyle anlatmıştır:

"Osmanlı Devleti'nin temelleri çökmüş ve ömrü tamam olmuştu. (...) Efendiler bu vaziyet karşısında bir tek karar vardı. O da milli hâkimiyete dayanan, kayıtsız şartsız bağımsız yeni bir Türk

devleti kurmak! (...) Osmanlı hükümetine, Osmanlı padişahına ve Müslümanların halifesine isyan etmek ve bütün millet ve orduyu isyan ettirmek lâzım geliyordu."⁵³

Bu üç cümle Kemalist Devrim'in özetini vermektedir. Devrimin nesnel koşulları, devrimin programı ve devrimin kuvvetleri ile önderliği belirlenmiştir.

Kemalist önderlik, toplumlar devrimle mi yoksa evrimle mi ilerler sorusuna, devrim yaparak pratik bir cevap vermişlerdir. Bu cevabın teorisi de yapılmıştır. Kemalist Devrim döneminde, devrim tarihi derslerinde yeni kuşaklara şu büyük gerçek öğretilir:

"Sosyal ve ekonomik hayatta ilerleme, evrimle değil, gerektiğinde ihtilaledir."⁵⁴

Atatürk, devrimi şöyle tanımlar:

"İnkılap, mevcut kurumları zorla değiştirmek demektir.

"İnkılap Türk milletini son yüzyıllarda geri bırakmış olan kurumları yıkarak yerlerine, milletin en yüksek uygarlık gereklerine göre ilerlemesini sağlayacak yeni kurumları koymuş olmaktadır."⁵⁵

Kemalist Devrim'in önderleri, başta Atatürk, devrimi istek ve iradeye bağlamamış, eski sistem çürüdüğünde ve koşullar olgunlaştığında, tarihsel bir zorunluluk olarak görmüşlerdir.⁵⁶

O nedenle devrim haklılığını, var olan kanunlardan almaz, "Devrimin kanunu mevcut kanunların üstündedir."⁵⁷

Atatürk'ün Büyük Nutku'nun sonunda yer alan Gençliğe Hitabesi ve Bursa Nutku, bu devrimci anlayışın ürünüdür. "Gaflet, dalalet ve hıyanet içindeki yöneticilere", onların emrindeki devlet kuvvetlerine ve

⁵³ *Nutuk/Söylev*, c.I, s.18, 20.

⁵⁴ Kemalist Devrim'in devrimle ilgili görüşleri için bkz. Mahmut Esat Bozkurt, *Atatürk İhtilali*, Kaynak Yayınları, İstanbul, Haziran 1995, s.39 vd., 71 vd., 81 vd., 112, 122-160, 163-195. Ayrıca bkz. Doğu Perinçek, *Osmanlı'dan Bugüne Toplum ve Devlet*, Kaynak Yayınları, s.166 vd.; Doğu Perinçek, *Kemalist Devrim-2/ Din ve Allah*, Kaynak Yayınları, s.97 vd.

⁵⁵ Afetinan, *Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler*, s.259.

⁵⁶ Bkz. Mahmut Esat Bozkurt, *Atatürk İhtilali*, Kaynak Yayınları.

⁵⁷ Mustafa Kemal, *Eskişehir-İzmit Konuşmaları (1923)*, Kaynak Yayınları, İstanbul, Haziran 1993, s.163.

adliyyeye karşı direnme görevi verilir. Devrimi terk eden ve çürüten devlet güçlerine karşı çözüm, devrimdedir. Devrimi yapacak kuvvet de, halk ve gençliğin kendisidir. Devrim, bir devlet eylemi değil, örgütlü halk eylemidir.

Kemalist Devrim'e ihanet edenler, devrimden korktukları için, Kemalizmin devrimci değil, fakat reformcu ve evrimci olduğunu söyler dururlar.

Onlara en güzel cevap, bugün de Altı Ok'un Devrimcilik ilkesini en iyi anlatan metin, yine Gençliğe Hitabe ve Bursa Nutku'dur.

Kemalist Devrim'in adım adım yıkıma uğratıldığı ve Cumhuriyet'in bir mafya-tarikat-gladyo rejimine dönüştürüldüğü koşullarda, Türkiye zorunlu olarak yeniden devrime gitmektedir.

28 Şubat 1997, Kemalist Devrim'in İkinci Taarruzu'nun başlangıcıdır; ancak bir yönüyle günümüzün Meşrutiyeti'dir. "Küçük Amerika" sürecinin karşısına dikilmiş, Refahyol hükümetinin devrilmesi için mücadeleyi ateşlemiş, dengelerin değişmesinde ve mafya-tarikat rejimini devirecek dinamiklerin harekete geçmesinde çok önemli bir görev yapmış, ancak var olan kurumları ve ilişkileri yıkmamıştır, yıkamazdı da.

Bugün Altı Ok'un Devrimcilik ilkesini hayata geçirmek, Kemalist Devrim'i tamamlamak için halkın örgütlü gücünü inşa etmekle olur. Halk ile ordunun Kemalist Devrim için birleşmesi, öncelikle buna bağlıdır.

Örgütlü halk olmazsa, devrim de olmaz, devrimcilik de!

Teşkilatsız "Müdafaa-i Hukukçuluk", bu nedenle devrime değil, var olan sisteme hizmet eder.

Gün, Kemalist Devrim'i tamamlamak amacıyla örgütlü halk devrimciliği günüdür.

V

DEVİRİMCİ PRATİK DEĞERİ

Halk Sınıflarını Birleştirir

Altı Ok, Kemalist Devrim'in veya dünya ölçeğindeki adlandırmayla milli demokratik devrimin tamamlanması için, işçi sınıfını, köylülüğü, küçük sermaye sahiplerini ve ulusal sermayecileri birleştiren temel yönelişleri içerir.

Türkiye'nin bugünkü devrimci aşamasında bu sınıflar, halk sınıflarını oluşturur ve aralarında çelişmeler olmakla birlikte, emperyalizme ve ortaçağ kalıntılarına karşı ortak çıkarlara sahiplerdir. Altı Ok, işte bu ortak çıkarların program ilkelerini belirlemektedir.

Somut olarak ifade edersek, Cumhuriyet Devrimi'nin kazanımlarını korumak ve kapitalizm öncesi kalıntıları temizlemek (Cumhuriyetçilik), emperyalizme karşı tam bağımsızlık (Milliyetçilik), halk sınıflarının ortak çıkarlarını sağlamak ve emekçiyi korumak (Halkçılık), özelleştirme yoluyla Cumhuriyet ekonomisinin yıkımına izin vermemek, KİT'leri halk ekonomisinin hizmetinde çağdaşlaştıran, kamu ve özel mülkiyet arasındaki denge ve uyumu halkın çıkarlarına göre gerçekleştiren bir ekonomi (Devletçilik), bütün halkı kapsayan devrimci bir eğitim seferberliği ve aydınlanma hareketi eşliğinde Cumhuriyet Devrimi Kanunları'nı uygulamak (Laiklik) ve bütün bunları gerçekleştirmek için Küçük Amerika sistemini yıkmak ve Türkiye'yi yeniden Kemalist Devrim'in rotasına oturtmak (Devrimcilik); işçi ve köylüden ulusal sanayici ve tüccara kadar uzanan halk sınıflarının çıkarıdır.

Altı Ok, bu açıdan günümüz ihtiyaçlarını karşılayan bütün ilkeleri içermektedir.

Kemalistler ile Sosyalistleri Birleştirir

Cumhuriyet döneminde, Türkiye'nin milli demokratik sınıflarını temsil eden iki ana akım görürüz: Kemalizm ve Sosyalizm. Bugün Demokratik Sol ve Sosyal Demokrasi bayrağı altında olanlar da, ideolojik başkalaşım geçirmiş olsalar da, Kemalizm kökeninden gelmektedirler.

Altı Ok, Kemalistleri, Sosyalistleri, Demokratik Solcuları, Sosyal Demokratları ve Devrimci Milliyetçileri birleştirebilecek biricik programdır.

Bu program, Kemalist Devrim tarafından formüleştirilmiştir; ancak yalnız Kemalist akımın değıl, aynı zamanda sosyalistlerin de asgari programını karşılayan ilkeleri içerir. Türkiye'de sosyalist partilerin yaptıkları bütün asgari programlar, istenirse Altı Ok formülüyle ifade edilebilir.

Çünkü birincisi ve en önemlisi, Altı Ok, bugün devam eden devrimci süreç içinde ve Türkiye'nin nesnel zemini üzerinde üretilmiştir. Milli demokratik devrimi tamamlamak, Türkiye'nin önündeki devrimci aşamadır ve sosyalizme kesintisiz olarak ilerlemenin de olmazsa olmaz koşuludur.

İkincisi, yukarıda açıklandığı gibi, Altı Ok'un uluslararası alandaki düşünsel kaynakları, Büyük Fransız Devrimi ve Sovyet Devrimi'dir. Kemalist-Sosyalist ittifakı, programın kökeninde vardır. Kaldı ki, bu program, daha formüleştirilmeden önce, Kurtuluş Savaşı yıllarında, Kemalistler ile Bolşeviklerin ittifakıyla yürütölen bir devrimci pratik içinde gelişmiştir. Yine Altı Ok, 1930'larda Sovyetler Birliğı ile dayanışma içinde gerçekteştirilen Planlı Devletçilik uygulamasıyla son halini almıştır. İsmet Paşa, 1930'ların dostluğunu, hatıralarında çok iyi anlatır.¹ Bu arada plan fikrinin esin kaynağını da belirtir:

"Rusya'dan, planı, ihtiyacımıza göre ciddi bir tedbir olarak düşünmek gerektiğı kanaat ve kararıyla döndüm."²

1 Bkz. İsmet İnönü, *Cumhuriyetin İlk Yılları*, Cumhuriyet Yayınları, Ekim 1998, c.I, s.137 vd. ve c.II, s.47.

2 Aynı yerde.

İlk plan, Sovyet uzmanlarının yardımıyla yapılır. Önemli sanayi kuruluşları Sovyet kredisiyle ve Sovyet uzmanlarının yardımıyla kurulur. Türkiye, Sovyetler Birliği'nden sonra dünyada plan yapan ikinci ülkedir.

Altı Ok'un Kemalistler ile sosyalistlerin ortak programı olduğunu ilk kez biz ileri sürmüyoruz. Hikmet Kıvılcımlı'nın önderliğinde kurulan Vatan Partisi Programı'nda "Hürriyetin Gerekçesi" başlığı altında şöyle deniyordu:

"Demokrasimizin bugünkü temeli, Kuvayı Milliyeciliğimizin son yadigârı olan Anayasamızdır. Gelişigüzel değiştirilmekten ziyade, ilk ruhuna sadık kalınarak uygulanmayı bekleyen Anayasamıza göre:

"Milliyetçiyiz: Mukadderatımıza tek yabancı karıştırmayacağız.

"Devletçiyiz: Pahalı devletin yerine, vatandaşa iş bulmayı birinci vazife bilen ucuz devleti getireceğiz.

"İnkılapçiyiz: Her türlü maddi istismarı (sömürüyü) kaldıracacağız.

"Laikiz: Her türlü manevi istismarı kaldıracacağız.

"Halkçiyiz: Osmanlı artığı bezirgân ve hacıağa oligarşisinin önderliği yerine, çalışan çoğunluğumuzun önderliğini tutacağız.

"Cumhuriyetçiyiz: Halk tarafından, halk için idare, adalet ve kültür sistemleri kuracağız."³

Altı Ok'u programına yazan Vatan Partisi, 1950'lerin sonunda Hikmet Kıvılcımlı imzasıyla kamuoyuna açıkladığı Anayasa önerisinde ilk üç maddeyi şöyle düzenlemişti:

"1. Türkiye Devleti; İş ve üretim cumhuriyetidir.

"2. Türkiye Devleti; Cumhuriyetçi, Devletçi, Milliyetçi, Halkçı, Laik ve Devrimcidir.

"3. Hâkimiyet, şartsız kayıtsız teşkilatlanan milletindir."⁴

3 Bkz. Turhan İçli "Kuvayı Milliyeciliğimiz, Altı Ok Programı ve Dr. Hikmet Kıvılcımlı". *Teori*, sayı 107, s.33 vd.

4 Aynı yerde.

Yine Kuvılcımlı, 27 Mayıs 1960 Devrimi'nden sonra Milli Birlik Komitesi'ne yazdığı mektupta, Altı Ok ilkesinin uygulanmasını talep etmiş ve ilkeleri açıklamıştı.⁵

Bu tavra uygun olarak Hikmet Kuvılcımlı, 1960'lı yıllarda "Yeniden Kuvvayı Milliye" şiarını ileri sürmüştür. Mehmet Ali Aybar'ın önderliğindeki Türkiye İşçi Partisi de, 1960'lı yıllarda yürütülen mücadeleyi "İkinci Kurtuluş Savaşı" olarak adlandırmış ve işlemiştir. "Yeniden Kuvvayı Milliye", "İkinci Kurtuluş Savaşı" şiarları, Türkiye'nin hâlâ milli demokratik devrim aşamasında bulunduğu gerçeğine dayanır. Kemalist Devrim'in kazanımlarının kaybedildiğini gören sosyalistler, yeniden Kurtuluş Savaşı ihtiyacını vurgulamışlardır.

Altı Ok, Kurtuluş Savaşı'nın ve Cumhuriyet Devrimi'nin programıdır. İşçi Partisi de, 1988 yılında Sosyalist Parti'nin kuruluşunda kabul edilen programının "Demokratik Halk İktidarı" başlıklı 9. maddesinde amacını şöyle açıklar:

"İşçi Partisi'nin yakın hedefi, ülkemizin Meşrutiyetlerle başlayıp Milli Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet Devrimi'yle büyük bir atılım yapan, yüzyıllık demokratik devrimini, işçi sınıfı önderliğinde kesin başarıya ulaştırarak, durmaksızın sosyalizmin kuruluşuna geçmektir.

"Demokratik halk iktidarı, emperyalizme her türlü bağımlılığa son verir. Ortaçağ kalıntısı bütün ilişki ve kurumları köyden, şehirden ve toplumun her alanından temizler, böylece bağımsız ve demokratik bir toplum kurar, emekçileri refaha kavuşturur.

"İşçi Partisi; Sultanlığın ve Halifeliğin kaldırılması; tekke ve zaviyelerin kapatılması; ağalığın, efendiliğin, paşalığın yasal planda kaldırılması; Latin harflerinin kabulü; laiklik ve dilde demokratlaşma gibi, Milli Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet Devrimi'nin bağımsızlık, demokrasi ve aydınlanma yönündeki bütün kazanımlarını korur; bu kazanımları emekçi halk yararına geliştirir; demokratik halk devriminin ve sosyalizme ilerlemenin tarihsel birikimi olarak değerlendirir." (9. Madde, 2, 3 ve 4. fıkralar.)⁶

5 Hikmet Kuvılcımlı, "Yeniden Kuvayı Milliyeciliğimiz".

6 *İşçi Partisi Temel Belgeler*, İşçi Partisi Yayınları. İstanbul, Ağustos 1997, s.43 vd.

On bir yıl önce yazılan bu program da, özünde Altı Ok ilkelerini uygulayarak sosyalizmin ön koşullarını yaratmayı önümüzdeki hedef olarak belirler. Bu hedef, tarihsel materyalist bakış açısının ürünüdür, başka deyişle Türkiye gerçeklerine dayanır ve aynı zamanda, dünya deneyimiyle üretilen teorinin ışığında saptanmıştır.

Türkiye'nin bilimsel sosyalistleri, 22 Eylül 1919 günü Türkiye İşçi Çiftçi Sosyalist Fırkası'nı kurmalarından bu yana, Türkiye'nin milli demokratik devrim sürecinde olduğunu belirlemiş ve programlarına yazmışlardır. Buna uygun olarak Altı Ok'la uyum halinde bir asgari program yapmışlardır. 1919 Türkiye İşçi Çiftçi Sosyalist Partisi Programı, 1926 TKP Programı, 1946 Türkiye Sosyalist Emekçi Köylü Partisi Programı, 1954 Vatan Partisi Programı, 1960'ların Türkiye İşçi Partisi Programı, ilk taslağı 1971 yılında hazırlanmış olan 1977 Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi Programı, 1978 Türkiye İşçi Köylü Partisi Programı, 1988 Sosyalist Parti/İşçi Partisi Programı, hep bu karakterdedir. Devrimci geleneğe bağlı diğer sosyalist partilerin programları da, demokratik devrimden kesintisiz olarak sosyalizme geçmeyi amaçlar.

Kemalistler ile sosyalistler arasındaki fark, milli demokratik devrimin tamamlanmasından sonraki devrimci hedef konusundadır. Sosyalistler, orada kalmayarak her tür sömürü, baskı ve yabancılaştırmadan kurtulmak için, sosyalizmin kuruluşu yoluyla sınıfsız toplumu amaç edinmişlerdir. Kemalizm, böyle bir amaç gütmemekle birlikte, sosyalizmden etkilenmiştir. Örneğin "sınıfsız, imtiyazsız, kaynaşmış bir toplumuz" şiarı, bir durum saptaması değil, fakat bir amaç olarak kabul edilecek olursa, Bilimsel Sosyalizmin nihai hedefiyle buluşur. Kaldı ki, Mustafa Kemal Atatürk, amacı "çağdaş uygarlık" diyerek açık tutmuştur. Kemalistlerin kendi mesleklerini, 1930'lu yıllarda Atatürk'ün ağzından "Devlet Sosyalizmi" olarak belirlemeleri ve felsefe planında "pratik maddiyatçı" olduklarını açıklamaları da dikkat çekicidir. Atatürk, Devlet Sosyalizmini Kurtuluş Savaşı döneminde de savunur.⁷

Ancak yine de biz, Kemalizmin amacının sosyalizmi kurmak olduğunu öne sürmüyoruz, sosyalizmle ortak noktalarını ve akrabalıklarını belirlemekle yetiniyoruz.

7 S.N. Tansu, *İki Devrin Perde Arkası*, s.338-342 ve Korkut Boratav, *Devletçilik*, s.11.

Sosyalizm yoluyla sınıfsız topluma ilerlemeye ilişkin amaç farklılığı, günümüzdeki milli demokratik devrim programına nasıl yansır? Bilimsel sosyalistler, kesintisiz olarak sosyalizme geçebilmek için, milli demokratik devrimin işçi sınıfı önderliğinde gerçekleşmesine çalışacaklardır. Altı Ok Programı'nın içinde olmayan budur, bulunmayışı doğaldır. Çünkü Altı Ok, işçi sınıfı öncüsü tarafından üretilmemiştir, ama proleter devriminin etkisiyle üretilmiştir.

İkincisi ve daha önemlisi, milli demokratik sınıfların ittifak programına, başka deyişle Kemalist ve sosyalistlerin ortak cephe programına, hangi sınıfın önderlik edeceğini yazmak gerekmez. Çünkü devrimin önder sınıfını, program değil, devrimci pratik belirler. Sınıflar arasındaki önderlik tartışmasını, bir tek devrimin pratiği çözer.

Eğer ittifak olacaksa, programda ortak noktalar belirlenecektir, ayrılıklar değil. Altı Ok, işte milli demokratik sınıfların, siyasal planda Kemalist-Sosyalist ittifakının ortak amaçlarını belirlemektedir. Herhangi bir sosyalistin, "Bu programda niçin sosyalizm amacı yok, niçin işçi sınıfı önderliği yok" diye itiraz etmesi, çocukça olur. Bu tür itirazlar, deneyimsizliğin ve teorisizliğin ürünüdür.

Ve en önemlisi, bu tavır önderlik iddiasıyla hiç bağdaşmaz. Çünkü önderlik bir ittifak sorunudur. Müttfikin olacak ki, önder olabilesin. Müttfikin yoksa, kime önderlik edeceksin? Kendi kendine önderlik olmaz. Önderlik, birden fazla kuvvetin ittifakı durumunda ortaya çıkar. O nedenle Altı Ok'u reddedenler aslında ittifakı reddetmektedirler. Bu nedenle kendilerinden başka hiçbir güce önderlik edemezler.

Bu tür Troçkizan akımlar, işçi sınıfıyla da birleşemezler. Çünkü işçi sınıfı, kendisini kurtarmak için, toplumun diğer halk sınıflarıyla ittifak etmek gerektiğini, yaşadığı deneyimlerle bilir. Bunu, işçi hareketlerinde çok açık görürüz. Örneğin işçi hareketi, özelleştirmeye karşı mücadelede Cumhuriyet Devrimi kazanımlarını savunmaya büyük önem vermiş ve geniş güçlerle birleşmiştir. İşte bu tavır, işçi sınıfı pratiğinde Altı Ok'un keşfi ve uygulanmasıdır. Kuşkusuz işçi hareketi, bu tutuma kendiliğinden varmadı, İşçi Partisi'nin işçi hareketi içindeki doğru politikalarını deneyerek ulaştı. Şu soru anlamlıdır: Niçin işçiyi

Cumhuriyet Devrimi'nden koparmak isteyen ve müttefiklerinden yalnızlaştırmaya yönelik politikalar değil de, bu devrimci politika tutmuş-tur? Çünkü işçi sınıfının ihtiyacına uygundur ve işçi sınıfının özdene-yimleriyle sınınmış ve doğrulanmıştır.

Kemalist-Sosyalist ittifakı gerçekleşebilir mi? Bilindiği gibi, bu it-tifak, Kurtuluş Savaşı döneminde uluslararası düzlemde Kemalistler ile Bolşevikler arasında büyük sonuçlar yaratmış, fakat ulusal düzlem-de gerçekleşmemiştir. Çünkü o tarihte Türkiye'nin işçi sınıfı çok cılız oldu-ğu gibi, sosyalist hareket de hem zayıftı, hem de kısmen yurtdı-şındaydı. Mustafa Suphi'lerin Rusya'da ve Bakû'de parti faaliyeti yü-rütmeleri derin derslerle doludur ve olumsuz bir örnektir. İstanbul'da kurulan parti ise etkili olamadı. Mustafa Kemal ve arkadaşları bir ara Bolşevik olmayı tartışmışlar, hatta Mustafa Kemal bu yöndeki eğilimi Kâzım Karabekir'e yazdığı 23 Haziran 1919 tarihli mektupta açıkça ifade etmiştir.⁸

Ancak Kemalistler, burada tartışılması gereksiz nedenlerle, Dev-rimci Milliyetçilikte karar kılmışlardır ki, hareketlerinin gerçek doğası da budur.

Bugün durum değişiktir. Türkiye'nin belli yerlerde yoğunlaşmış çok güçlü bir işçi sınıfı var. İşçi hareketi, 1989 yılından beri fiilen milli de-mokratik devrimin en ön cephesinde savaşan, en dinamik ve en büyük gücü konumundadır. En son özelleştirmeye karşı mücadeleler de, işçi sınıfının Yeni Dünya Düzeni programı karşısındaki en etkili güç oldu-ğunu göstermiştir. Yine 1996 sonbaharından bu yana Türkiye sosyalist hareketi, Susurluk sürecinde mafyanın sergilenmesinde, Cumhuriyet Devrimi Kanunları'nın uygulanmasını öngören 28 Şubat Programı'nın yapılmasında, ABD'nin kukla Kürdistan planlarına karşı ulusal bir di-renme hattının kurulmasında, Refahiyol hükümetinin devrilmesine kat-kıda bulunan "Bir dakika karanlık" eylemlerinde, özelleştirmeye karşı işçi mücadelesinde çok önemli bir rol oynamış; mafya-tarikat-gladyo rejimine karşı mücadelenin vazgeçilmez ve etkili bir gücü haline gel-mişlerdir. Nitekim Sol Güçbirliği'nin inşasında da sosyalist hareketin is-

8 Mustafa Kemal'in bu eğilimi açıkça savunan mektubu için bkz. Kâzım Karabekir, *İs-tiklâl Harbimiz*, Emre Yayınları, İstanbul, tarihsiz, c.1, s.92 vd.

rarlı ve kararlı tutumu belirleyici olmuştur. Bu durumda, Kurtuluş Savaşı yıllarından farklı olarak, milli demokratik devrimde işçi hareketi çok önemli bir görev yapacaktır; sosyalist hareket de Kemalist hareketin vazgeçilmez müttefiki konumuna gelmiştir. Hatta şunu söylemek bile mümkündür: Türkiye'de Devrimci Kemalizm son dönemde, sosyalist hareketin uyarıcı ve cesaret verici etkisiyle dinamizm kazanmıştır.

İttifaklar da, emekle, mücadeleyle ve en önemlisi akılla kurulur.

Sol Güçbirliği'nin örgütlenmesiyle ilk adımlarının atıldığı bu tarihsel ittifakın başarılı olması için, yürütülen işin teorisi üzerinde de durulmalıdır.

Burada ittifakın başarısı için, birkaç noktaya değineceğiz.

Birincisi, *her ittifak ideolojide değil, programda birleşmektir.*

Kemalist-Sosyalist ittifakı da, ideolojide değil, programda ittifaktır.

Kemalizm, mazlum milletlerin ulusal demokratik devriminin ideolojisidir; Halkçılıktır; Devrimci Milliyetçiliktir.

Bilimsel sosyalizm ise, işçi sınıfının ideolojisidir.

Kemalizm ile Bilimsel Sosyalizm arasında ideolojik farklar olmakla birlikte, bu iki akım ortak amaca sahiptir ve çağımız boyunca aynı kaderi paylaşmışlardır.

Ekim Devrimi ve Kemalist Devrim, çağımızın iki devrimci dinamiğinin ilk örnekleridir.

Dahası bu iki devrim, birbiri sayesinde gerçekleşmişlerdir. Çanak-kale Savunması, Ekim Devrimi'nin koşullarını yaratmış; Ekim Devrimi ise, Türkiye'nin Kurtuluş Savaşı'nın gerçekleşmesine olanak veren kuvvet ilişkilerini doğurmuş ve Kurtuluş Savaşımızı desteklemiştir. Türkiye'nin emperyalizmden kurtulması da, Sovyet Devrimi'nin yaşaması koşullarını güçlendirmiştir.

Milli demokratik devrim ile sosyalizm mücadelesi arasındaki ittifak, çağımız boyunca devam etmiştir. Nitekim emperyalizmin Yeni Dünya Düzeni saldırısı, çağımızın bu iki devrim dinamiğini hedef almıştır. "Sosyalizm öldü" diyenlerle "Kemalizmin modası geçti" diyenler aynıdır. Bunlar özet olarak "devrimler çağının arkada kaldığı" söylentisini yaymaktadırlar.

Ezilen Dünya devrimciliği ile sosyalist hareket arasındaki ittifak, bugün hem dünya zemininde hem de Türkiye zemininde, her zamandan daha geçerlidir. Ancak, bu iki akımı kucaklamak, kimliklere ve ideolojilere karşılıklı saygıyla gerçekleşir. O nedenle ittifak, "Atatürkçüyüz" veya "Kemalistiz" gibi ideolojik tanımlar yerine, **Kemalist Devrim'i** tamamlamak ve Altı Ok gibi programa ilişkin tanımları benimsemelidir.

Sol Güçbirliği'ne katılan herkes kendisini "Atatürkçü" olarak tanımlamayabilir, örneğin bilimsel sosyalist olabilir, ancak herkes Kemalist Devrimi tarihi bir dayanak olarak benimser ve Kemalist Devrimi Altı Ok programıyla tamamlamak amacıyla birleşmiştir.

Açacak olursak, Sol Güçbirliği, dünyayı nasıl yorumlayacağız temelinde değil, ne yapacağız temelinde bir ittifaktır. Ezilen milletlerin devrimci dünya görüşü olan ulusal demokratik devrimcilik ile işçi sınıfı devrimciliği, Türkiye'de ne yapacağız konusunda birleşmektedirler.

Bu ittifak, her iki akımın amaçları açısından hem zorunlu, hem de kaçınılmazdır. Yani bu iki akım, ittifak etmeye mecburdurlar ve bu ittifak da iradelerin ötesinde tarihsel bir kaçınılmazlıktır.

Sol Güçbirliği'ne bağlı örgütler ve kişiler, hangi akımdan olurlarsa olsunlar, bu zorunluluğun ve kaçınılmazlığın bilinciyle hareket etmek sorumluluğunu üstlenmişler, ortak program temelinde ortak iktidara kilitlenmişlerdir.

Buradan *ittifak içinde Kemalizm veya Sosyalizm düşmanlığı yapılamayacağı* şeklinde ikinci bir ilkeye ulaşırız. Devrimci mücadele, bu iki akımı birbirine sarılmaya mecbur etmiştir. Daha önemlisi, Türkiye halkının devrimci özlemleri, bu iki akımın önüne birbirine kenetlenme görevini koymuştur.

Eleştiri, farkların belirtilmesi ve tartışma kuşkusuz olacaktır ve olmalıdır. Bu dostça ve düzgün bir tavırla yapılırsa, hem ittifaka dinamizm kazandırır, hem de dostluğu pekiştirir.

Üçüncüsü, *ittifak birleştirici ve kazanıcı olmalıdır*.

Birleştirici olmak, öncelikle ittifakın iki ayağından birinin dışlanması eğilimlerine set çekilmesi anlamını taşır. Yalnız Kemalistlerin veya yalnız sosyalistlerin güçbirliği gibi görüntü ve ifadelerden dikkatle kaçınmanın ötesinde, Kemalist ve sosyalistleri ortak iktidar amacıyla birleştirme vurgusuna özen gösterilmelidir.

Birleştiricilik, Kemalist ve sosyalist örgütler düzleminde de uygulanmalıdır. DSP ve CHP'ye vurgu yapılırken, sosyalist partiler yok sayılmamalıdır. Bu, çok önemlidir. Çünkü temel nasıl atılırsa, öyle gider. Sol Güçbirliği, sosyalist partilerden utanarak işe başlarsa, başarılı olamaz.

Bugün Türkiye'de ilerici ve olumlu diyebileceğimiz ne varsa, esas olarak Kemalist Devrim'in ve işçi hareketinin ürünüdür. Kemalist Devrim, Sol Güçbirliği'nin dayanacağı birikimi yaratmıştır ve büyük bir tarihsel dayanaktır.

Öte yandan sosyalist akım, Sol Güçbirliği'nin yaratılması pratiğinde de kendini gösterdiği gibi, Türkiye Devrimi'nin hedeflerine ve görevlerine sınıksız sarılmıştır ve ihmal edilmemesi gereken bir birikim yaratmıştır. Bugün sosyalist soldan daha çok İşçi Partisi Sol Güçbirliği içindedir; ancak zamanla görülecektir ki, ayağını Türkiye gerçeğine basan ve Türkiye'nin devrimci geleneklerinden beslenen bütün gerçek sosyalistler, Sol Güçbirliği içinde yer alacaklardır.

Kemalist-Sosyalist İttifakını Halkla Birleştirir

Altı Ok, Kemalist ve sosyalist hareketleri birleştirmenin ötesinde, bu ittifakın halkla birleşmesini sağlayacak biricik programdır.

Altı Ok, Türkiye halkının hem stratejik ihtiyaçlarına, hem de güncel ihtiyaçlarına bütünsel bir cevap vermektedir.

Stratejik ihtiyaca cevap vermektedir. Çünkü Türkiye halkının 150 yıllık bağımsızlık, hürriyet, aydınlanma ve refah özlemlerini gerçekleştirecek bir programdır.

Altı Ok, halkın güncel ihtiyaçlarına da cevap vermektedir. Bunu halkın mücadele pratiğinde görmekteyiz.

Özelleştirmeye karşı direnen işçi sınıfı, "Kahrolsun IMF, bağımsız Türkiye" şiarını yükseltmektedir ve KİT'leri savunurken, Altı Ok'un Devletçilik ilkesine dayanmaktadır. İşçi hareketi, KİT'lere siper olarak Cumhuriyet'in kamu ekonomisinin mevzilerinde mücadele vermektedir.

Bilimsel-çağdaş öğretim kurumlarında öğrenim görmek isteyen gençlik, Altı Ok'un Laiklik ilkesine sarılmaktadır.

Şeyhlikten, ağalıktan, ortaçağ ilişkilerinden kurtulmayı ve tekkele-
rin, zaviyelerin, tarikatların tasfiyesini isteyen halk yığınları, Altı
Ok'un Cumhuriyetçilik ve Laiklik ilkelerinden esin almaktadır.

Uzakdoğu ve Rusya'dan dünyaya yayılan ekonomik kriz dalgaları-
na ancak Halkçılık ve Devletçilikle göğüs gerilebilecektir.

Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu bölgesiyle diğer bölgeleri arasın-
daki ekonomik dengesizlikleri piyasa ekonomisi yaratmıştır; bölgeler
arasında denge ancak Devletçi bir ekonomiyle sağlanabilir. Devletçilik
en çok Türkiye'nin geri bölgelerinde yaşayanlar, bu arada Kürt emek-
çilerine gereklidir.

ABD'nin Kuzey Irak'ta kukla bir Kürt devleti kurma girişimi, Altı
Ok'un bağımsızlık ve ulusal bütünlük ilkeleriyle göğüslenebilir.

İşçi sınıfı ve köylülük içinde yaptığım kitle çalışmalarında, Altı
Ok'un emekçi halka ne kadar etkili bir mesaj verdiğini hemen her yer-
de saptadım. Sağ partilerin tabanındaki yurttaşlar dahi, Atatürk'ün Altı
Ok'u dendiği zaman, köklü ve devrimci değişiklik bildirisini almakta
ve coşku duymaktadır. Başka hiçbir program, Türkiye halkına böyle
güçlü bir devrimci mesaj veremez.

Türkiye halkını tanımayan, kitlelerin ruh halini ve daha önemlisi
bugünkü hayat koşullarını bilmeyen bazı solcular, Altı Ok'a tepeden
bakıyorlar. Zannediyorlar ki, ne kadar keskin konuşurlarsa, o kadar
devrimci olacaklar. Yanlıştır. Halkı ne kadar devrimci yaparsan, o ka-
dar devrimci olabilirsin.

Devrimci bir sınıf ve halk yoksa, devrimci bir ideoloji ve akım da
olamaz. Bu, tarihsel materyalizmin, dünya halklarının pratiğinin alfa-
besidir. Türkiye'nin devrimci tarihinden kuvvet almada, kuşaktan kuşa-
ğa aktarılan halk tecrübesiyle birleşmede, Türkiye'nin tarihsel devrim-
ci birikimini harekete geçirmede, halkı seferber etmede, Altı Ok'a rak-
ip olabilecek bir program yoktur.

Unutulmamalıdır ki, programlar yalnız doğru teoriden kaynaklan-
dıkları ve halkın ihtiyaçlarına doğru cevap verdikleri için etkili değil-
lerdir. Devrimci hareket için, ülkenin tarihindeki ağırlıkları değerlen-
dirmek ve toplumun belleğindeki tarihsel birikimle iletişim kurabilmek
son derece önemlidir. Devrimleri inceleyiniz, bütün devrimlere bu ye-

teneği kazanmış öncü örgütler önderlik etmiştir. Altı Ok gibi tarihsel ağırlığı olan bir program varken, başka formüller aramak, devrimciliğin değil, devrimcilikten uzak olmanın bir ifadesidir.

Cumhuriyet Devrimi Kuvvetlerine Psikolojik Üstünlük Sağlar

Bugün Türkiye'deki siyasal ve toplumsal mücadele, Cumhuriyet Devrimi mevzilerinde yürütülmektedir. ABD'nin başını çektiği emperyalizmin Yeni Dünya Düzeni projesi, Cumhuriyet Devrimi'nin kazanımlarını yıkarak Türkiye'de mafya-tarikat-gladyo güçlerinin diktası altında, İkinci Cumhuriyeti kurmayı hedeflemektedir. Milli demokratik devrim, öncelikle bu saldırıyı püskürtmek ve daha sonra taarruza geçmek durumundadır. Nitekim 1996 sonbaharından bu yana, mafyaya karşı mücadele ve laiklik cephelelerinde Cumhuriyet Devrimi'nin İkinci Taarruzu başlamıştır. Ekonomi cephesinde ise, devrimin güçleri hâlâ özelleştirmeyi önlemek için savunma mevzilerindedir.

Bu cepheleşme ve çatışmada, Altı Ok, devrim güçlerine psikolojik üstünlük sağlamakta ve Amerikancı Şer Cephesi'ni sarsacak, parçalayacak, geniş halk kitlelerini onların etkisinden kurtaracak ve böylece gericiliği bozguna uğratacak bir gizil güce sahiptir. Çünkü Türkiye'de kitleleri etkileyen her parti, Atatürk düşmanı olsa da Atatürkçü geçinir. Emperyalizmin terörüne alet olan partiler bile, Kuvvayı Milliyecilik satar. Halk kitleleri içindeki itibarı karşısında düşmanlar bile Kemalist Devrim'in önünde eğilirler. Amerikancı Şer Cephesi, her programa karşı çıkabilir, her programa bir kulp bulabilir, ancak onlar Altı Ok'un büyük tarihsel gücü karşısında eziklik içinde olacaklardır. Altı Ok'u asıl sahiplerinin değerlendirmesi, siyasal olgunluğun bir ifadesidir.

Tarihsel Somutluğu Nedeniyle Anlaşma ve Yorum Kolaylığı

Altı Ok, tarihsel bir somutluğa sahiptir. Bu programla Türkiye bir devrim yapmış, çağ atlamıştır. Türkiye, bu programla bir Kurtuluş Sa-

vaşı vermiş, padişahlığı ve halifeliği yıkmış, ortaçağ ilişkilerinden kurtulma ve özgürleşmede büyük kazanımlar sağlamış ve yine bu programla ilk sanayileşme atılımını ve tarihinin en hızlı ekonomik gelişmesini sağlamıştır.

Bugün Kemalistler ile sosyalistleri bir araya getirip bir program üzerinde anlaşın deseniz, bu çalışma uzun yılları alabilir, hatta bir anlaşmayla sonuçlanmaması tehlikesi de vardır. Altı Ok, bu zor işi halletmekte ve Kemalistler ile sosyalistlere üzerinde birleşecekleri bir tarihsel zemin sunmaktadır.

Programları yorumlamak da, bir meseledir. Oysa Altı Ok'un yorumu, Kemalist Devrim'in tarihsel pratiğindedir.

Altı Ok üzerinde ittifak eden güçler:

Emperyalizmle işbirliği yapamazlar ve IMF'ye teslim olamazlar; arkada bir Kurtuluş Savaşı ve bağımsız ekonomik gelişme deneyimi vardır.

Tarikatlara teslim olamazlar, Fethullah Hoca'dan ödül alamazlar ve eğitim kurumlarını dinci güçlere teslim edemezler; arkada bir Cumhuriyet Devrimi pratiği vardır.

Ülke ekonomisini TÜSİAD'ların, holdinglerin, Sabancı'ların, Koç'ların isteklerine göre yönetemezler; arkada bir Halkçılık ve Devletçilik pratiği vardır.

KİT'leri özelleştiremezler; çünkü Cumhuriyet ekonomisinin temeli o KİT'lerdir.

ABD'nin kukla Kürt devleti planlarına taşeronluk yapamazlar ve İncirlik üssü ile diğer üsleri yabancı ülkelerin egemenliğine terk edemezler; arkada bir 30 Ağustos Zaferi vardır.

Kuşkusuz Altı Ok yorumlanırken, geçmiş deneyimden dersler çıkarılacaktır. CHP yönetiminin Altı Ok'u uygulamadaki zaafı ve gidecek bu programdan vazgeçmesinin sonuçları tartışılacak ve değerlendirilecektir.

VI

DERSLER

Altı Ok'tan Vazgeçilmesi Süreci

Altı Ok, halkla birleşmek ve Türkiye devrimini tamamlamak için eşsiz bir program olduğu halde, CHP ve DSP niçin Altı Ok'u terk ettiler?

Altı Ok'un eşsiz gücünü ve üstünlüğünü anlamak ve hayata geçirmek için, öncelikle Kemalist Devrim'i tamamlama rotasında olmak gerekir. CHP, daha 1940'lı yıllarda bu rotada ilerleme kararlılığını kaybetmiştir. Devrimin önderi olan parti, Atatürk'ün ölümünden sonra kurduğu düzenin üzerine oturmaya başlamış, Türkiye devriminin hedeflerine ulaşmaktan vazgeçmiştir. Bu döneme, devrimin kireçlenmesi ve taşlaşması dönemi denebilir. Değerli dostumuz Prof. Dr. Sina Akşin de benzer bir deyim kullanıyor, "Dondurulmuş Atatürkçülük" diyor.¹

İşte Bayar-Menderes'lerin ABD işbirlikçisi Demokrat Partisi, bu kireçlenmeden sonra kurulmuş ve iktidarı ele geçirmiştir. Devrimin öncüsü devrimden vazgeçince, karşıdevrim kaçınılmaz olur. Nitekim CHP'nin içinden çıkarak iktidara gelen Bayar-Menderes'ler, Türkiye'yi "Küçük Amerika" yapacaklarını alenen ilan etmişlerdir. Bu proje, neresinden baksanız, Kemalist Devrim'i yıkma projesidir. Projenin adı bile, karşıdevrimi yansıtır. Türkiye'yi zamanın en büyük emperyalist devletinin siyasal-ekonomik-toplumsal modeline göre kurmak, hem de o modelin "küçüğünü" amaçlamak, Kemalist Devrim'in Türkiye'ye getirdiği bağımsızlığı, başdıklığı, kendine özgü yolda ilerlemeyi, ulusal devleti, ulusal gururu, kendine güveni yıkma anlamına gelmiştir.

1 Prof. Dr. Sina Akşin, "Bir Yetmiş Beş Yıl Değerlendirmesi," *Teori*, Mayıs 1999, sayı 112, s.34 vd.

Yıkım, sloganla başlamıştır. Devamı gelmiştir. CHP, "Küçük Amerika" sürecinin yaşandığı dönemde, bir zamanlar önderlik ettiği devrimin Altı Ok'una sarılmak yerine, özellikle 1960'ların ortalarından sonra, adım adım reddi miras yoluna girmiş ve yük olarak gördüğü bu devrimci birikimden kurtulmaya yönelmiştir. Aslında CHP, daha İkinci Dünya Savaşı sonrasında, "Küçük Amerika" sürecine direnen bir parti olmaktan çok, uyum göstermeye çabalayan bir çizgiye girmişti. Bu çizgi düzeltilmeyince, devrimci mirasın reddine varmıştır.

İnönü'nün de sorumlu olduğu bu süreç, Ecevit'in reddi miras hareketini doğurmuştur. 1960'ların sonlarına doğru Ecevit'in kurmayını oluşturmuş Mülkiye Cuntası, Demokrat Parti'nin 1950'de iktidara gelmesini bir "halk devrimi" olarak nitelemiş, tıpkı Demokrat Parti'nin "tutan devrimler-tutmayan devrimler" ayrımıyla işe başlaması gibi Altı Ok'lardan bazılarının artık geçersiz olduğu görüşüne ulaşmıştır. Turan Güneş, Deniz Baykal ve diğerlerinin bu yönelişi Ecevit tarafından da benimsenmiştir. Böylece Kemalist Devrimcilikten vazgeçilerek, Avrupa emperyalizminin sol kolu olan Sosyal Demokrasi benimsenmiştir. Ecevit, bugün Sosyal Demokrasiyi eleştirmektedir, fakat Türkiye'ye bu akımı getiren ve bu ideolojik adlandırmayı CHP'nin başına musallat eden kendisidir.

Son Nokta: Sosyal Demokrasi

CHP, 1960'ların sonu ve 1970'lerin başında, Avrupa'nın Sosyal Demokrasi akımına bağlanarak, 1940'larda başlayan devrimci mirastan vazgeçme sürecini tamamlamış ve ideolojik siyasal ifadeye kavuşmuştur.

Kemalizm, ezilen millet devrimciliğidir. Sosyal Demokrasi ise, Avrupa'nın emperyalist burjuvazisinin sol kanadıdır. Bu nedenle çağımızın baş çelişmesi olan ezen-ezilen ülke çelişmesinde Kemalizm ve Sosyal Demokrasi karşıt cephelerde yer alırlar.

Emperyalizm de iki ayakla yürüyor. Sosyal Demokrasi, İlk Dünya Savaşı döneminden beri bu ayaklardan ikincisidir. Willy Brandt'lar, Mitterand'lar, Tony Blair'ler iktidara geldikleri zaman, tekeli burjuvazinin diktatörlüğünü uygulamaya devam ediyorlar. Emperyalizmin

"sol" kanadı olan Sosyal Demokrasi, 1980'lerin eşiğinde uygulanmaya konan neoliberal politikaları da benimsedi ve uyguladı.

Kendisini sosyal demokrat olarak adlandıran CHP, en sonunda esin kaynağı olarak İngiliz Başbakanı Tony Blair'i kabul etmiş bulunmaktadı. Baykal ve arkadaşları, İngiliz emperyalizminin bir numaralı yöneticisini, Türkiye gibi bir Ezilen Dünya ülkesinde çözüm olarak benimsemekle, 1970'lerde Ecevit çevresinde başlatılan reddi mirası, doğal sonucuna ulaştırmışlardır. Böylece Kemalist Devrim'e önderlik eden parti, emperyalizm işbirlikçisi çizgisini ideolojik olarak da ilan etmiştir.

Bu olay, basit bir değişim değildir; Ezilen Dünya kampından emperyalizm kampına geçişin tamamlanması olayıdır.

Müdafaai Hukuk, bir ihtilal örgütüydü. Kadroları, emperyalizme karşı silaha sarılan bir millete önderlik ettiler. 1920 ve 1930'ların CHP'si de öyle; devrime önderlik ediyordu.

1960'ların sosyal demokratları ise, emperyalizme bağımlı bir sistemin efendileri arasında yer alıyorlardı. Siyasal pratikleri de bu konumlarıyla belirlenmişti.

Kemalizm, mazlum millet devrimciliği idi.

Sosyal Demokrasi ise, Avrupa sermayesine bağımlıdır ve sistem yanlısıdır. Bu nedenle Altı Ok, zamanla unutuldu; yerini Tony Blair'in neoliberal çizgisi aldı.

CHP'yi 1973 yılında MSP ile hükümet ortaklığı kurmaya getiren değişim, Altı Ok'un aşınmasının bir sonucu ve ifadesiydi. Ecevit, 28 Şubat'tan sonra laikliği savunmakta ve Refah-Fazilet partilerine tavır aldığını söylemektedir. Ancak bu partiyi Türkiye'nin başına bela etmenin başlangıç noktası, 1973 CHP-MSP koalisyonudur. İmam Hatip Okulları mezunlarını lise mezunu sayan yasa, Ecevit'in önderliğinde çıkarıldı. Şeriatçı Cunta, İçişleri Bakanlığı'na o dönemde yerleşti ve bir daha da sökülüp atılmadı. Ecevit, şeriatçılığı iktidara ortak ederek meşrulaştırdı. Böylece Demirel'in başında bulunduğu Milliyetçi Cephe hükümetlerinin önü açıldı. Şeriatçılar, bu hükümetlere de ortak olarak girdiler. Türkiye'nin 1973 yılından bu yana yaşadığı çeyrek yüzyıla bakarsak, şeriatçı partinin neredeyse hep iktidar ortağı olduğunu görürüz. 12 Eylül bu zeminde tarikatları beslemiştir; Nakşibendi müridi Turgut Özal bu zeminde başbakan olduktan sonra Çankaya'ya tırmandı. Refah Partisi bu

zeminde büyüyerek en sonunda iktidarın büyük ortağı oldu. Yine bir Nakşibendi müridi olan Necmettin Erbakan bu sürecin sonunda başbakanlığa geldi. Daha önemlisi, CHP'nin 1973 yılındaki küçük ortağı olan MSP, artık Meclis'in en büyük partisi ve koalisyonun büyük ortağıydı.

CHP, 1940'lardan başlayarak halkçı karakterini yitirmiş ve Batılı emperyalist devletlerle işbirliği sürecine herhangi bir itirazda bulunmamıştır. CHP, iktidara geldiği kısa dönemlerde Altı Ok ilkesine sarılmamış ve bu gidişe teslim olmuştur. Sonuç olarak "Küçük Amerika" süreci, Cumhuriyet Devrimi'nin önemli kazanımlarını yıkıma uğratarak, ülkemizde bir mafya-tarikat-gladyo rejimi kurmuştur. CHP ve 12 Eylül'den sonra kurulan DSP, bu sürece cepheden karşı koymadığı, Atatürk'ün devrimci rotasında ısrar etmedikleri, Avrupa'nın sosyal demokrat modeline uyum gösteren partilere dönüştükleri için, Kemalist Devrim'in yıkımından sorumludurlar. Bu partiler, artık Kemalizm sözcüğünden ve Altı Ok'u anmaktan bile çekiniyorlar.

28 Şubat öncesinin Türkiye'sinde ne DSP, ne de CHP, ülkemizin içinde bulunduğu koşullar hakkında Kemalist Devrim cephesinden bir durum tespiti içinde değillerdi. 28 Şubat 1997 günü Milli Güvenlik Kurulu'ndan çıkan, Cumhuriyet Devrimi Kanunları'nın uygulanmasını öngören 18 maddelik programa bakınız, bu maddelerden herhangi biri, daha önce CHP ve DSP'nin akıllarından bile geçmiyordu. Bu programı, İşçi Partisi 1988 yılından, yani Sosyalist Parti'nin kurulduğu günden beri savunuyordu. Devlet içinde bu programı, Türk Silahlı Kuvvetleri benimsedi. Cumhuriyet Devrimi'ni yıkımdan kurtaran 28 Şubat'ta, DSP ve CHP'nin ne fikir ve program düzleminde, ne de pratik düzlemde bir katkıları oldu. Dahası CHP, 28 Şubat'a karşı çıkmış; DSP Genel Başkanı ise, Fethullah Hoca'dan ödül alarak bir bakıma 28 Şubat'a aldırış etmediğini göstermiştir.

Altı Ok Temelinde Sol Güçbirliği Sol İktidar

Özeti şudur: Bugünkü CHP ve DSP, 1940'larda devrimin kireçlenmesiyle başlayan ve 1970 öncesinde Sosyal Demokrasiyle noktalanmış Kemalist Devrim'den vazgeçme sürecinin acı meyveleridir. Bu partilerin programı, artık Altı Ok değil, Altı Dönüş'tür. Ancak bu partilerin ör-

gütleri ve tabanlarında, hâlâ Kemalist Devrimcilik ağır basmaktadır. Bu durumda, DSP ve CHP yönetimlerini omuzlarından tutup silkelemek, kuvvetle uyarmak, yeniden Atatürk'ün devrimci programına çekmek, günün görevidir.

Altı Ok

Cumhuriyetçilik
Milliyetçilik
Halkçılık
Devletçilik
Laiklik
Devrimcilik

Altı Dönüş

İkinci Cumhuriyetçilik
IMF'cilik
Holdingçilik
Özelleştirmecilik
Tarikatseverlik
İdare-i Maslahatçılık

"Ecevit ve Baykal'a Sesleniyorum: Altı Ok'a Var Mısınız?"

İşçi Partisi, işte bu koşullarda, DSP ve CHP'ye Altı Ok zemininde bir güçbirliği ve iktidar projesi sundu. Bu partiler, gerçi Kemalist Devrim rotasından, başka deyişle Altı Ok programından ayrılmışlardı. Ancak bu partilerin tarihlerinde, Mazlumlar Dünyası'na örnek olmuş bir devrim vardı. Bu partilerin ilk genel başkanları, Mustafa Kemal Atatürk idi. En önemlisi bu partilerin bünyesinde, tekrar Kemalist Devrim rotasına girilmesini isteyen büyük bir çoğunluk vardı. Onlar, çözümün Altı Ok'ta olduğunu biliyorlardı. İşçi Partisi, DSP ve CHP'nin devrimci köklerini canlandırmak, bu partiler saflarındaki Kemalist Devrim'e bağlı büyük çoğunluğu harekete geçirmek için, Altı Ok'un ne kadar etkili bir güce sahip olduğunu arkada kalan dönemde gördü ve bu partilere Genel Başkan Vekili Hasan Yalçın'ın 26 Ocak 1999 günlü açıklamasıyla şöyle seslendi:

"Altı Ok'u Terk Etmenin Bedeli

Sağ iktidarlar elli yıl boyunca, ülkemizde ABD güdümlü bir mafya-tarikat rejimi kurmuşlardır.

Türkiye tarihinin büyük gerçeği bir kez daha kanıtlanmıştır. Sağ, emperyalizmin işbirlikçisidir; Sol ise Kuvayı Milliyeci'dir.

Bugün Türkiye, Altı Ok programını terk etmenin sonuçlarını yaşamaktadır.

Altı Ok, 150 yıldır yaşadığımız Türkiye milli demokratik devriminin programıydı; devrimin 1876, 1908, 1919-1938 atılımlarında, pratik içinde üretildi. Bugün toplumumuz hâlâ, milli demokratik devrim sürecindedir.

İşte görüyoruz, Altı Ok'u terk ederek Türkiye Devrimi'ni yıkıma uğratanlar artık iflas etmişlerdir. Meclis koltuklarının çoğunluğunda onlar oturduğu halde, 28 Şubat'tan beri hükümet kuramıyorlar. Onların devri bitmiştir.

Zorluklardan Altı Ok'la Çıkılacak

Türkiye, bugünkü zorlukların içinden yine Türkiye Devrimi'nin Altı Ok programıyla çıkacaktır. Altı Ok, Türkiye halkının Erge-nekon'udur.

Altı Ok Günün Sorunlarını Çözebilecek Biricik Program

Bugün Türkiye üç temel sorunla karşı karşıyadır:

- ABD'nin Kuzey Irak'taki kukla Kürt devleti girişimi;
- Batı destekli irticanın bölücülükle birleşerek iç savaş kışkırtıcılığı;
- Ağırlaşan ekonomik kriz.

Bu üç sorunun üstesinden ancak Altı Ok'la gelinir.

Batı'nın Sevr girişimi, ancak ulusal devlet ve bağımsızlık mevzisinde kararlı bir tavırla göğüslenebilir.

Batı destekli irtica, laiklik ve devrimcilikle etkisiz hale getirilir.

Dünya ekonomik krizinin dalgalarına, ancak iç pazarı güçlendiren bağımsızlıkçı politikalarla, Halkçılık ve Devletçilikle karşı konabilir. Sağın elli yıllık politikalarını tekrar etmek Türkiye'ye ve Sol'a ihanet olur. Halk Sol'dan yeni bir tavır bekliyor, kararlılık bekliyor.

Bütün Ulusun Programı

Altı Ok, bugün yalnız Sol'un değil, bütün Türkiye ulusunun programıdır. Sol, bu ulusal çözüme sahip çıkarak halkla birleşir ve hükümet olabilir.

Bu durumda kardeş partiler olarak gördüğümüz DSP, CHP'nin liderlerinin kamuoyunu aydınlatmalarını rica ediyoruz:

Birinci Ok: İkinci Cumhuriyet tezgâhlarına tavır alıp Cumhuriyetçiliği savunmaya var mıyız?

İkinci Ok: Ankara'nın IMF'ye teslim edilmesine ve doların saltanatına dur diyerek, bağımsızlıkçı ve ulusal bir hükümet kurmaya var mıyız?

Üçüncü Ok: Holdingci politikaların karşısına dikilerek, Halkçılığa var mıyız?

Dördüncü Ok: Cumhuriyet ekonomisini yıkan özelleştirmeciliğe son vererek, Devletçiliğe var mıyız?

Beşinci Ok: Bütün ulusu karanlığa boğan ortaçağ politikalarının ve tarikatçılığın kökünü kazıyaya, Laikliğe var mıyız?

Altıncı Ok: Büyük tehditler karşısında, artık idarei maslahatçılığı bir kenara bırakarak, Devrimciliğe var mıyız?

Programsız Politika Esnafılığına Hayır, İkelî Politika

Bu durumda, sol partilerin, Cumhuriyet Devrimi'ni temel alan bütün kuvvetlerin yeniden Altı Ok temelinde güçlerini birleştirmeleri ve iktidar olmaları, günümüzün tarihsel sorumluluğu ve görevidir.

İlkesiz milletvekili transferlerini, programsız Sol içi kapışmaları bir kenara bırakmak, artık bir mecburiyettir.

Bu durumda, DSP Genel Başkanı Sayın Bülent Ecevit'e ve CHP Genel Başkanı Sayın Deniz Baykal'a soruyoruz: Mustafa Kemal Atatürk'ten kalan ve bugün de geçerli olan Altı Ok programını iktidar yapmaya var mıyız?

Özellikle Sayın Ecevit'i, ANAP'la işbirliği ve hükümet ortaklığı planlarını bırakmaya çağırıyoruz. Çünkü bitmiş ve batmış Sağ'la ittifakın felaketten başka götüreceği bir yer yoktur.

Altı Ok'a Bağlılar mı Yoksa Bayraklarında mı Unuttular?

İşçi Partisi, sosyalizmi amaçlayan bir parti olarak bugün Türkiye'nin önündeki sorunun Altı Ok programını uygulamak olduğunu görmektedir.

Biz istiyoruz ki, Altı Ok programını, DSP, CHP ve ayağı yere basan bütün ilerici güçlerle paylaşarak iktidar yapalım.

DSP ve CHP'nin ilk genel başkanları Atatürk'tür. Ancak bu partiler, ilk genel başkanın ve devrim önderinin programına bağlılar mı; yoksa Altı Ok'u bayraklarında mı unutmuşlardır, kamuoyu seçim öncesinde bu sorunun cevabını öğrenmelidir."

Altı Ok'un Önlenemez Yükselişi

İşçi Partisi'nin, Atatürk'ün Altı Ok'u temelinde Sol Güçbirliği Sol İktidar çağrısı, bu seçimle sınırlı değildir. 19 Nisan 1999 günü, Altı Ok temelinde birleşmeyen partilerin sorumluluğu ortaya çıkacaktır ve Türkiye, Cumhuriyet Devrimi rotasındaki hükümet arayışını sürdürecektir. Önümüzdeki seçim deneyimi bu açıdan çok uyarıcı olacaktır. Geniş kitleler, gerçekleri kendi deneyimleriyle öğrenirler. DSP ve CHP örgütleri ile kitleleri de önümüzdeki seçimden büyük dersler çıkaracaklardır. Bu deneyim, Altı Ok zemininde birleşmeye büyük bir rüzgâr verecektir.

DSP ve CHP'deki birikimin, devrimci köklerine sarılması kaçınılmazdır. Süreç bu yöndedir.

Tony Blair hayranlığına, Fethullah Hoca dostluğuna karşı Altı Ok'u güçlendirmek günün görevidir.

Altı Ok'u terk edenler, bu seçimden Kemalist Devrim rotasına girme dersi çıkarmalıdır.

Sol Güçbirliği'ne yan çizen DSP ve CHP, yine sağ partilere koltuk değneği olmaya hazırlanıyorlar. DSP'nin kafasında ANAP'la ve DYP ile koalisyon formülü var. CHP ise, barajı geçebilmenin telaşına düşmüştür.

Bu koşullarda Sol Güçbirliği Sol İktidarı savunan İşçi Partisi'ni güçlendirmek, DSP ve CHP'ye yapılacak en etkili uyarıdır.

*Haymana,
31 Ocak 1999*

BELGE 1

ATATÜRK'ÜN HALKÇILIK PROGRAMI (13 EYLÜL 1920)*

Atatürk tarafından Büyük Nutuk'ta "Halkçılık Programı" olarak anılan bu metin, Büyük Millet Meclisi Reisi Mustafa Kemal'in imzasıyla Heyeti Vekile (Bakanlar Kurulu) adına Anayasa Tasarısı olarak Büyük Millet Meclisi'ne sunuldu. 13 Eylül 1920 tarihini taşıyan tasarı, Meclis'in 18 Eylül 1920 günlü oturumunda okundu. Uzun tartışmalardan sonra 20 Ocak 1921 günü Türkiye'nin ilk anayasası olarak kabul edildi. Halkçılık Programı, Altı Ok'un kökenindeki programdır; Kemalist Devrim'in ilk programıdır.

* *Türk Parlamento Tarihi 1919-1923*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları, c.I, s.160-162'deki metinden sadeleştirilmiştir.

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Vekiller heyetinin, siyasi, toplumsal, idari ve askeri görüşlerini özetleyen ve idari teşkilat hakkındaki kararlarını içeren programını Büyük Millet Meclisi'ne sunuyorum. Bu esaslara dayanarak düzenlenmesi gereken kanun tasarılarının da sunulacağı arz olunur.

Büyük Millet Meclisi Başkanı
Mustafa Kemal

Maksat ve Meslek

1) Türkiye Büyük Millet Meclisi, milli sınırları içinde hayat ve bağımsızlığını sağlamak ve hilafet ve saltanat makamını kurtarmak yemi-niyle kurulmuştur.

2) Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti, hayatı ve bağımsızlığını kurtarmayı tek gaye bildiği halkı, emperyalizm ve kapitalizmin tahakküm ve zulmünden kurtararak, idare hâkimiyetinin gerçek sahibi kılmakla amacına ulaşacağı inancındadır.

3) Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti, milletin hayat ve bağımsızlığına kasteden emperyalist ve kapitalist düşmanların tecavüzlerine karşı milleti savunmayı ve dış düşmanlarla birleşerek milleti aldatmaya ve karıştırmaya çalışan iç hainlerin cezalandırılması için orduyu kuvvetlendirmeyi ve onu milli bağımsızlığın dayanağı bilmeyi görev sayar.

4) Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti, halkın maruz kaldığı sefalet nedenleriyle mücadele, mutluluk ve refah sebep ve araçlarını sağlamayı esas ilkesi sayar. Bu nedenle; toprak, eğitim, adliye, maliye, iktisat ve genel toplumsal faaliyetlerde çağın gereğine ve halkın gerçek ihtiyacına göre gerekli olan yenilikleri ve kuruluşları yaratmayı başlıca gö-

rev kabul eder. Ancak, Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti, gaye ve maksatlarını temin için, bütün çalışmalarında, millet ve memleketin uğradığı fiili saldırı ve kargaşalığa karşı, milletin birlik ve beraberliğini bozmaktan ve savunma ve savaşma kuvvet ve kudretini zayıflatmaktan önemle kaçınır. Siyasi ve toplumsal ilkelerini milletin ruhundan almaya önem veren Büyük Millet Meclisi Hükümeti, bu ilkelerin uygulanmasında milletin gerçek eğilim ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurur.

Esas Maddeler

5) Hilafet ve saltanat makamının kurtarılması başarıldıktan sonra, İslam Halifesi Padişah, kanuni esaslar dairesinde saygın ve yüce yerini alır.

6) Hâkimiyet kayıtsız şartsız milletindir. İdare tarzı, halkın kendi kaderini bizzat ve fiilen idare etmesi esasına dayanır.

7) İcra gücü ve yasama yetkisi milletin tek ve gerçek temsilcisi olan Büyük Millet Meclisi'nde gerçekleşir ve toplanır.

8) Türkiye Halk Hükümeti, Büyük Millet Meclisi tarafından idare olunur. Ve "Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti" adını taşır.

9) Büyük Millet Meclisi, iller halkınca genel oyla seçilmiş üyelerden oluşur.

10) Büyük Millet Meclisi üyelerinin sayısı her elli bin nüfusta bir üye olmak suretiyle belirlenir.

11) Büyük Millet Meclisi'nin seçimi iki yılda bir yapılır. Seçilen üyenin üyelik süresi iki yıldan ibaret olup, tekrar seçilme hakkı vardır. Büyük Millet Meclisi üyelerinin her biri, kendini seçen ilin ayrıca vekili olmayıp bütün milletin vekilidir.

12) Büyük Millet Meclisi, her sene Kasım ayı başında, davetsiz olarak toplanır.

13) Büyük Millet Meclisi üyeleri, her toplantı başlangıcından dört ay sonra, Büyük Millet Meclisi'ne ait bütün hak ve yetkilere sahip olmak ve gelecek toplantı dönemine kadar toplantı halini muhafaza etmek üzere, her ilden asgari birer üye bulunacak şekilde içlerinden üçte birini gizli oyla seçer.

14) Bütün kanunların çıkarılması ve değiştirilmesi, kaldırılması ve antlaşma ve barış sözleşmesi ve savaş ilanı Büyük Millet Meclisi'nin esas haklarındanr.

15) Büyük Millet Meclisi Hükümeti, bölündüğü daireleri, özel kanununa göre seçilmiş olan vekiller vasıtasıyla, başkanının yönetiminde idare eder. Geri kalan meclis üyeleri, işlerin yapılması için vekillere yol gösterir ve lüzumunda onları değiştirirler.

16) Ordu, yalnız Büyük Millet Meclisi'nin ordusudur. Emir ve kumanda yetkisi Büyük Millet Meclisi'nin manevi şahsiyetinde olup, emir ve kumandayla ilgili işler Erkânı Harbiyeyi Umumiye Vekâleti (Genelkurmay) tarafından görülür.

17) Büyük Millet Meclisi Başkanı aynı zamanda İcra Vekilleri Heyeti'nin de (Bakanlar Kurulu) başkanıdır. Meclis Başkanı sıfatıyla Meclis adına imza koymaya ve kararları onaylama yetkisine sahiptir.

İdare

18) Türkiye, coğrafi durum ve iktisadi ilişkiler açısından illere, iller ilçelere bölünmüş olup, ilçeler de bucaklardan oluşur.

İl

19) İl, mahalli işlerde manevi şahsiyete ve tam olarak muhtariyete sahiptir. İç ve dış siyaset, askeri işler, uluslararası iktisadi ilişkiler ve hükümetin genel vergileri ile yararları birden çok ili kapsayan konular dışında olmak üzere, Büyük Millet Meclisi'nce çıkarılacak kanunlara göre bütün eğitim, sağlık, iktisat, tarım, ulaştırma ve yardım toplama işlerinin idaresi "il meclislerinin" yetkisi dahilindedir.

20) İl meclisleri, beş bin nüfusta bir üye itibarıyla ve genel oyla il halkınca seçilmiş üyelere oluşur. İl meclislerinin seçim devresi, Büyük Millet Meclisi'nin seçim devresi kadardır. Toplanma süreleri yılda iki aydır.

21) İl meclisi, üyeleri içinden, bir başkan ile dört üyeden oluşmak üzere bir idare kurulu seçer. Yürütme yetkisi, daimi olan bu kurula aittir.

22) İlde Büyük Millet Meclisi'nin vekil ve temsilcisi olmak üzere vali bulunur; vali, Büyük Millet Meclisi Hükümeti tarafından tayin olunup, görevi, Hükümetin genel ve ortak görevlerini yerine getirmektir. Yerel idareye karşı konum ve görevi yalnız denetimden ibarettir.

İlçe

23) İlçe, yalnız idari ve inzibati bir bölüm olup, manevi şahsiyete sahip değildir. İdaresi, Büyük Millet Meclisi Hükümeti tarafından atanmış ve valinin emri altında olan bir kaymakama verilmiştir.

Bucak

24) Bucak, özel hayatında muhtariyeti olan bir manevi şahsiyettir.

25) Bucakın bir meclisi, bir idare heyeti ve bir de müdürü vardır.

26) Bucak meclisi bucak halkınca genel oyla seçilen üyelerden oluşur.

27) İdare heyeti veya bucak müdürü, bucak meclisi tarafından seçilir.

28) Bucak meclisinin kazaî, iktisadî ve malî yetkileri olup, bunların dereceleri özel kanunlarla belirlenir.

29) Bucak, bir veya birkaç köyden oluştuğu gibi, bir kasaba da bir bucaktır. Bir veya birkaç köyün birleşmesinden oluşan bucağa "Divan", bir kasabanın teşkil ettiği bucağa "Belde" adı verilir.

Genel Müfettişlik

30) İller, iktisadî ve toplumsal ilişkileri bakımından birleşerek genel müfettişlik bölgelerini meydana getirirler.

31) Genel müfettişlik bölgelerinin genel olarak güvenliğinin sağ-
lanması, bütün daire işlemelerinin denetimi ve genel müfettişlik bölge-
sindeki illerin ortak işlerindeki uyumun düzenlenmesi görevi genel
müfettişlere verilmiştir.

13 Eylül 1336

BELGE 2

ATATÜRK'ÜN KENDİ EL YAZISIYLA 1931 CHF PROGRAMI ÇALIŞMALARI

Belgelerin aslı Anıtkabir Arşivi'nde bulunmaktadır. Fotokopileri Aydınlik Arşivi'nden sağlanabilir.

^{Ç. R. M.}
Cümhuriyet
Fırkası.

- * demokrat, laik.
- + devletçi ve himaye-
yecisi.
- + Ferdi teşebbüs ve
inkışaf esastır.
- * Köylü, esnaf,
senayi erbabı,
tüccar, amele,
serbes meslek
sahipleri.

Cümhuriyet Fırkası

- demokrat, laik
- devletçi ve himayeci
- ferdî teşebbüs ve inkişaf esastır.
- köylü, esnaf, sanayi erbabı, tüccar, amele, serbes meslek sahipleri

bilimle mîallî
18 yaşından
itibaren her genç
ilk tasil çağında
18 ye kadar namet

~~meslek~~
esas gayeye
yit ol nıyan
siyasi meslek
okulları dahil.

teşkilat:

Vilayet, Kaza
ve lüzuk nahiye
merkezlerinde
Kluplar.

El Yazısının Metni

- bilcümle muallimler
- 18 yaşından itibaren her genç.
- ilk tasil çağından 18 ze kadar namzet
- esas gayeye zıt olmuyan siyasi meslek sahipleri dahil.
- teşkilat: vilayet, kaza ve büyük nahiye merkezlerinde klüpler.

A.
daimi kongre
+ Riyaset divanı.
+ Umumi idare
+ heyeti.
+ Meclisler hey-
eti.

B.
Mecliste: Esasla-
rın taluklerinde
farklı kanunlar
grupları.

C
Fırka sitae
kürseleri.

El Yazısının Metni

A.

Daimi kongra

- Riyaset divanı
- Umumi idare heyeti.
- Müfettişler heyeti.

B.

Mecliste: Esasların tatbiklerinde farklı müstakil kanaat grupları.

C.

Fırka sıtac kursları.

D.

Türk ocakları
her nevi spor
Cemiyet ve klüpla
Fırkaların eza-
sındandır.

H.

Mahalli ve müh-
telef teşekküllerde
intiharlar, ma-
halli ve menzih
Fırka mensupla-
rınca mensupla-

D.

Türk ocakları her nevi spor cemiyet ve kluplar, fırkanın eczasındandır.

H.

Mahalli ve muhtelif teşekküllerde intihaplar, mahalli ve mevziî fırka mensuplarınca

serbes iera olu-
nır.

F

Mepus namzet
leri : şahsen
Kurtipe ...
liğe (intihape den
rinden ...
siyasi mesleği, himi-
ti, fotografi)
miracaat eder.

+ doirini kongra
tetkik. Rinsaset

serbes icra olunur.

F.

Mepus namzetleri: şahsen katipi umumiliğe (intihap devrinden ...
ay evvel, siyasi mesleği, hüviyeti, fotoğrafı) müracaat eder.

– daimi kongraca tetkik. Riyaset

tespit ve ilan
eder .

K

Umûmî Kongra
Fenkallade Kongra

İ

Klup kongraları

İ

Mahallî umû
mî halk icti-
maları .

tespit ve ilan eder.

K.

Umumi kongra. Fevkallade kongra.

K.

Klüp kongraları.

“K.

Mahalli umumi halk ictimaları.

G.

Fırkanın
hükümetle
temas ve münas
abetti.

G.

Arslan Vaziyeti.

ğ.

Fırkanın hükümetle temas ve münasebeti

ğ.

Ordu vaziyeti.

Atatürk'ün El Yazısı

1111

1101

1131

1141

1141

1151

1181

El Yazısının Metni

Atatürk'ün özel not kâğıtlarının son sayfasında 1921'den başlayarak onar yıl arayla yılların dizimi şöyledir:

1921		
1931		1961
1941	1951	1971
		1981

BELGE 3

C.H.F.

Program

[Büyük Kongrenin 13-14 Mayıs 1931 içtimâında kabul edilmiştir.]

Methal

Cümhuriyet Halk Fırkasının programına temel olan ana fikirler, inkılâbımızın başlangıcından bugüne kadar-ki fiiliyat ve tatbikatta aşikârdır.

Bundan başka bu fikirlerin başlıcaları fırkanın 1927 senesinde Büyük Kongrece de kabul olunan nizamnamesinin umumi esaslarında ve aynı kongrece tasvip edilen Umumî reisliğin beyannamesinde ve 1931 Büyük Millet Meclisi intihabı münasebetiyle neşredilen beyan-namede tesbit olunmuştur.

Yalnız bir kaç sene için değil, istikbale de şamil olan tasavvurlarımızın ana hatları burada toplu bir halde yazılmıştır.

İstikbale de şamil tasavvurlarımızın ana hatları

BİRİNCİ KISIM

Esaslar: 1) Vatan, 2) Millet, 3) Devletin esas teşkilâtı, 4) Âmme hukuku.

1- Vatan, Türk milletinin eski ve yüksek tarihi ve topraklarının derinliklerinde mevcudiyetlerini muhafaza eden eserleri ile yaşadığı bu günkü siyasi sınırlarımız içindeki yurttur.

Vatan: siyasi sınırlarımız içindeki yurt

Vatan, hiç bir kayıt ve şart altında ayrılık kabul etmez bir küldür.

2- Millet, dil, kültür ve mefkûre birliği ile birbirine bağlı vatandaşların teşkil ettiği bir siyasî ve içtimâî heyettir.

Millet: dil, kültür ve mefkûre birliği

3- Devletin esas teşkilâtı: Türk milletinin idare şekli, vahdet-i kuvva esasına müstenit olan bugünkü devlet şeklimizdir. Bu şekilde, Büyük Millet Meclisi, millet namına hâkimiyet hakkını kullanır; Reisicümhur ve İcra Vekilleri Heyeti onun içinden çıkar. Hâkimiyet birdir, kayıtsız, şartsız milletindir. Devlet teşekküllerinin en muvafıkı bu olduğuna Fırka kanidir.

Devlet şeklimiz: vahdet-i kuvva esası

4- Âmme hukuku: Türk vatandaşlarına Teşkilât-ı Esasiye kanununun verdiği ferdî ve içtimâî hürriyet, müsavat, masuniyet ve mülkiyet haklarını mahfuz bulundurmak firkamızca ehemmiyetli esaslardandır.

Hürriyet, müsavat, masuniyet, mülkiyet hakkı

Bir dereceli intihabı tatbik etmek yüksek emellerimizdendir. Ancak vatandaşı, intihap edeceğini tanıyabilecek vasıflar, şartlar ve vasıtalarla mücehhez kılmak lâzımdır. Bunun temini hususundaki mesainin matlup neticeyi vereceği güne kadar vatandaşı, yakından tanıdığı ve emniyet ettiği insanları intihap etmekte serbest bırakmayı demokrasinin hakikî icaplarına daha uygun buluruz.

Bir dereceli intihap

Firkamız vatandaşların siyasî hakları noktasında cinsiyet farkı gözetmez. Bilâkis Türk milletinin yüksek ve derin tarihinde içtimâî hayatını her noktadan birliğe istinat ettirmiş olduğunu bilen Firkamız kadınlarımızın, be-

Kadınların mebus intihabı

lediye intihabında olduğu gibi, mebus intihabında da si-
yasî haklarını kullanmaları için lâzım gelen müsait zemi-
ni hazırlamayı bir vazife addeder. Fırka ancak bu takdir-
de tarihî ve şerefli hayatımızı yeni şeraite uygun sima-
siyle ihya etmiş olacağına kanidir.

İKİNCİ KISIM

Cümhuriyet Halk Fırkasının ana vasıfları

1- Cümhuriyet Halk Fırkası, A- Cümhuriyetçi, B- Mil-
liyetçi, C- Halkçı, Ç- Devletçi, D- Lâyik, E- İnkılâpçıdır.

Cümhuri-
yetçilik

A) Fırka, Cümhuriyetin, millî hâkimiyet mefkûresini
en iyi ve en emin surette temsil ve tatbik eder devlet şek-
li olduğuna kanidir. Fırka, bu sarsılmaz kanaatle Cümhu-
riyeti tehlikeye karşı her vasıta ile müdafaa eder.

Milliyetçilik

B) Fırka, terakki ve inkişaf yolunda ve beynelmilel
temas ve münasebetlerde bütün muasır milletlere muva-
zi ve onlarla bir ahenkte yürümekle beraber Türk içtimaî
heyetinin hususî seciyelerini ve başlı başına müstakil hü-
riyetini mahfuz tutmayı esas sayar.

Halkçılık

C) İrade ve hakimiyetin kaynağı millettir. Bu irade
ve hakimiyetin, devletin vatandaş ve vatandaşın devle-
te karşılıklı vazifelerinin hakkiyle ifasını tanzim yolunda
kullanılması Fırkaca büyük esastır.

Kanunlar önünde mutlak bir müsavat kabul eden ve
hiç bir ferde, hiç bir aileye, hiç bir sınıfa, hiç bir cemaat-
te imtiyaz tanımayan fertleri halktan ve halkçı olarak ka-
bul ederiz.

Devletçilik

Ç) Ferdî mesai ve faaliyeti esas tutmakla beraber
mümkün olduğu kadar az zaman içinde milleti refaha ve
memleketi mamuriyete erdirmek için milletin umumî

ve yüksek menfaatlerinin icap ettirdiği işlerde - bilhassa iktisadî sahada - Devleti fiilen alâkadar etmek mühim esaslarımızdandır.

D) Fırka, Devlet idaresinde bütün kanunların, nizam-
ların ve usullerin ilim ve fenlerin muasır medeniyete te-
min ettiği esas ve şekillere ve dünya ihtiyaçlarına göre
yapılmasını ve tatbik edilmesini prensip kabul etmiştir.

Din telâkkisi vicdanî olduğundan, Fırka, din fikirle-
rini Devlet ve dünya işlerinden ve siyasetten ayrı tutma-
yı milletimizin muasır terakkide başlıca muvaffakiyet
amili görür.

Lâyiklik

E) Fırka, milletimizin bir çok fedakârlıklarla yaptığı
inkılâplardan doğan ve inkişaf eden prensiplere sadık
kalmayı ve onları müdafaa etmeyi esas tutar.

İnkılâpçılık

2- Türkiye Cümhuriyeti halkını ayrı ayrı sınıflardan
mürekkep değil ve fakat ferdî ve içtimâî hayat için iş bö-
lümü itibariyle muhtelif mesai erbabına ayrılmış bir ca-
mia telâkki etmek esas prensiplerimizdendir.

Sınıf yok,
iş bölümü
var

A) Küçük çiftçiler, B) Küçük sanayi erbabı ve esnaf,
C) Amele ve işçi, Ç) Serbest meslek erbabı, D) Sanayi
erbabı, büyük arazi ve iş sahipleri ve tüccar, Türk cami-
asını teşkil eden başlıca çalışma zümreleridir. Bunların
her birinin çalışması, diğerinin ve umumî camianın ha-
yat ve saadeti için zaruridir. Fırkamızın bu prensiple is-
tihdaf ettiği gaye sınıf mücadelesi yerine içtimâî intizam
ve tesanut temin etmek ve birbirini nakzetmiyecek suret-
te menfaatlerde ahenk tesis eylemektedir. Menfaatler,
kabiliyet ve çalışma derecesiyle mütenasip olur.

Menfaatler
kabiliyet ve
çalışma
derecesiyle
mütenasip
olur

ÜÇÜNCÜ KISIM

İktisat

ZİRAAT VE SANAYİ, MADENLER VE ORMANLAR, TİCARET, NAFİA İŞLERİ

- Nomal sermayenin menbaı
- 1- İktisatta hareketli sermaye mühimdir. Nomal sermayenin yegâne menbaı millî sây ve tasarruftur. Bunun için çalışmayı arttırmak fert ve aile hayatında ve umumiyetle Devlet idaresinde mahallî ve millî idarelerde tasarruf fikrini kökleştirmek, Fırkamızın başlıca prensibidir.
- Sigorta, kredide ucuzluk ve kolaylık
- 2- Kredi ve sigorta meseleleriyle ihtiyacın talep ettiği ehemmiyette iştigal olunacaktır. Kredide ucuzluk ve kolaylık temini başlıca emelimizdir.
- Tediye muvazenesi
- 3- İthalâtın ihracattan fazla olmaması ve en nihayet aynı kıymette olması tediye muvazenesinin temini için elzem addettiğimiz şarttır.
- Çiftçi kooperatifleri
- 4- Çiftçimizi kredi ve istihsal kooperatifleri gibi iktisadî teşekküllere mazhar etmek ve bu teşekkülleri terakki ve tekâmül ettirmek gayedir. Büyük arazi ve çiftlik sahiplerinin ziraî kredileri rehin mukabili temin olunacaktır. Ziraî kredinin ana müessesesi olan Ziraat Bankamızı kanunî mürakabe altında bulunduracak surette sahiplenmek ve faaliyetini daha ziyade ziraî sahada teksif etmek tedbiri alınacaktır. Bankanın sermayesini ziraî hareket ve faaliyetlerin inkişafını temin edecek kıymete çıkarmak, esaslı çalışma mevzuumuz olacaktır.
- Ziraat Bankası*
- Küçük sanat erbabı ve esnaf
- 5- Küçük sanatler erbabını ve esnafı müşküller ve zafarlardan kurtarmak ve onları daha kuvvetli, emniyetli bir vaziyete koymak ve onlara kredi müesseseleri yaratmak düşündüğümüz esaslı noktalardandır. Küçük ve büyük

sanayi, iptidâî madde müstahsillerinin menfaatlerine de uygun himayeye nail olacaklardır.

Sanayi

Milliyetçi Türk amelesi ve işçilerinin hayat ve haklarını ve menfaatlerini göz önünde tutacağız. Sâî ile sermaye arasında ahenk tesisi ve bir iş kanunu ile ihtiyaca kâfi hükümlerin vaz'ı, Fırkanın mühim işleri arasında görülür.

Amele ve işçilerimiz, iş kanunu

Sanayi ve Maadin Bankasını hareketli bir sermaye ile teşhiz etmek aslî düşüncelerimizdendir.

Sanayi ve Maadin Bankası

6- Memleketin inkişafında bütün ticaret faaliyetleri mühimdir. Nomal çalışan ve tekniğe istinat eden sermaye sahipleri teşvik ve himayeye lâyıktır.

Ticarette nomal çalışan ve tekniğe dayanan sermayeyi himaye

7- Haricî ticaretimizin tanzimi başlıca işimizdir. Bu hususta ticaret erbabının faaliyetini semereli kılacağız. Millî mahsulât ve mamulâtımızın revaçlarını teshil, şöhratlarını muhafaza ve ihraçlarını temin tedbirleriyle yakından alâkadar olacağız.

Haricî ticaret

8- Vatan servet membarları olan ormanları ve madenleri işletmek ve bu suretle istikbalimizi açmak ve aydınlatmak için yapılabilecek olan her tedbire tevessül olunacaktır.

Ormanlarımız

9- Nafia işlerimiz, her şubesinde, amelî ve verimli bir tatbik programına tevfikân takip olunacaktır. Bu işlerden büyük feyiz ve kuvvet vasıtası olan demiryolu inşaatına devam edeceğiz.

Nafia işleri:

Demir-yollarımız

Limanlarımız Limanlar inşaatına münasip zamanlarda başlamak lüzumu göz önünde tutulacaktır.

Şoselerimiz Vilâyet şoseleri üzerinde çalışmakla beraber memleketi bağlayan iyi ve fennî köprülere ve şose şebekesine kavuşmak için ameli bir program tatbik olunacaktır.

Su işleri İktisadi maksatlara vefa edecek bir büyük su işi idealimizdir. Küçük su işlerimizi başarmak ilk hedeflerimizdendir.

Nakliyecilik 10- Kara, deniz, hava nakliyeciliğinin tanzim ve inkişafına çalışacağız.

Hayvancılık 11- Hayvancılığın teşvikine ve hayvanlarımızın ıslahına ve çoğaltılmasına çalışılacaktır.

Balıkçılık ve süngercilik 12- Balıkçılığa ve süngerciliğe ehemmiyet vereceğiz.

Devlet işlerinde millî iktisat 13- İktisadî mülâhazalarımızda herhangi Vekâlet ve makamlara taallûk eden bütün Devlet işlerinin, millî iktisat nokta-i nazarından, mutlak kârlı ve faydalı olması kaidesini umumiyetle esas tutarız. Eskiden kalmış kanunların ve usullerin zamanla bu noktadan ıslahına ehemmiyet veriyoruz.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Maliye

Devamlı ve hakikî tevazüne müstenit bütçe 1- Fırkamızca devamlı ve hakikî tevazüne müstenit bütçe fikri Maliyede esastır.

Vergi kanunlarında tekâmül 2- Vergi matrahlarını mümkün olduğu kadar safi irat esaslarına irca hedefimiz olmakla beraber mevcut vergi kanunlarımızı ameli ve tatbiki bir itina ile ve milletin te-

diye kabiliyetini istihfaf etmiyen bir zihniyetle tekâmül ettirmek hususundaki mesaiye devam olunacaktır.

3- Gümrük tarifelerini ve muamelelerini milletin ictisadî menfaatlerine daha uygun şekillere koymağa çalışmak ehemmiyet verdiğimiz hususlardandır.

Gümrük
tarifeleri

BEŞİNCİ KISIM

Millî talim ve terbiye

1- Millî talim ve terbiyede esas düsturlarımız şunlardır:

Talim ve
terbiye
esaslarımız:

A) Maarif siyasetimizde temel taşı, cehlin izalesidir. Maarifimizde hergün nisbeten daha fazla çocuk ve vatandaş okutacak ve yetiştirecek bir program takip olunacaktır.

Vatandaşları
okutmak ve
yetiştirmek

B) Kuvvetli cümhuriyetçi, milliyetçi ve lâîk vatandaş yetiştirmek tahsilin her derecesi için mecburi ihtimam noktasıdır. Türk milletine, Türkiye Büyük Millet Meclisine ve Türkiye Devletine hürmet etmek ve ettirmek hassası bir vazife olarak telkin olunur.

Cümhuri-
yetçi, milli-
yetçi, lâîk
vatandaş

C) Fikri olduğu gibi bedenî inkişafa da ehemmiyet vermek bilhassa seciye millî derin tarihimizin ilham ettiği yüksek derecelere çıkarmak büyük emeldir.

Fikrî bede-
nî, inkişaf,
millî seciye

Ç) Terbiye ve tedriste takip edilen usul, bilgiyi vatandaş için maddi hayatta muvaffak olmayı temin eden bir cihaz haline getirmektir.

Usulün
hedefi

D) Terbiye her türlü hurafeden ve yabancı fikirlerden uzak, üstün, millî ve vatanperver olmalıdır.

Terbiyenin
vasıfları

Teşebbüs kabiliyeti, inzıbat, ahlâk E) Her tahsil ve terbiye müessesesinde talebenin teşebbüs kabiliyetini kırmamaya şefkat ve nüvazişle itina etmekle beraber onları hayatta kusurlu olmaktan vikaye için ciddî bir intizam ve inzıbata ve samimi ahlâk telâk-kisine alıştırmak mühim olduğu kanaatindeyiz.

Türk tarihi F) Fırkamız, vatandaşların, Türkün derin tarihini bilmesine fevkalâde ehemmiyet verir. Bu bilgi Türkün kabiliyet ve kudretini, nefsine itimat hislerini ve millî varlık için zarar verecek her cereyan önünde yıkılmaz mukavemetini besleyen mukaddes bir cevherdir.

İlk mektepler 2- Mektepler hakkında başlıca fikirlerimiz:
A) Şehirlerde, köylerde veya köyler mıntıkasında vaziyet ve ihtiyaca göre gündüzlük ve yatı ilk mektepleri, muntazam bir tatbik programı altında, artırılacaktır. Köy mekteplerinde sıhhat, yaşayış ve mıntıkası ile münasebeti olan ziraat ve sanat fikirleri verilecektir.

Meslek ve sanat mektepleri B) Meslek ve sanat mektepleri memleketin ihtiyacına yetişecek derecede artırılacak ve lüzumlu kurslar açılacaktır.

Orta mektepler C) Her vilâyet merkezinde ve orta tahsili memlekete yaymak esası gözetilerek icap eden kazalar mıntıklarında orta mektep bulundurmak lüzumuna kaniiz. Orta mekteplerden uzak muhitlerdeki vatan çocuklarının huzur ve emniyetle istifadelerini temin için talebeyi gece ücretle yatıracak teşkilât yapmaya çalışılacaktır. Bu mekteplerde mıntikalariyle münasebeti olan meslekî malûmat verilmesine itina olunacaktır.

Liseler Ç) Liselerimizi yüksek tahsile tam kabiliyetli talebe yetiştirecek surette her nokta-i nazardan takviye ve ikmal edeceğiz.

D) Darülfünun ıslah ve tensik edilerek lâzım olan dereceye yükseltilecektir. Yüksek mekteplerimiz kendilerinden beklenen neticeleri verebilecek mükemmeliyete getirilecektir.

Darülfünun
ve yüksek
mektepler

3- Güzel sanatlara bilhassa musikiye, inkılâbımızın yüksek tecellisi ile mütenasip bir surette, ehemmiyet vereceğiz.

Güzel
sanatler

4- Müzelerin ve umumiyetle eski eserlerin itina ile tasniflerine ve icap edenlerin yerlerinde iyi muhafazalarına itina olunacaktır.

Müzeler,
eski eserler

5- Türk dilinin millî, mükemmel ve mazbut bir dil haline gelmesi hakkındaki ciddî teşebbüse devam olunacaktır.

Dilimiz

6- Kitap, neşriyat ve kütüphane işleri Fırka için mühimdir.

Kitap,
neşriyat,
kütüphane

7) Fırkamız, Türk vatandaşlarının vücade getirmiş oldukları ve getirecekleri bütün spor teşekküllerini milletin kuvvetli ve iradeli tutulması noktasından fevkalâde mühim addeder; bu teşekkülleri idame ve himaye eylemeyi vazife bilir.

Spor teşek-
küllerinin
himayesi

ALTINCI KISIM

İçtimaî hayat ve umumî sıhhat

1- Türk içtimaî hayatında âilenin mahfuziyeti esastır.

Aile

2- Nüfusumuzu arttıracak tedbirleri ehemmiyetle takip edeceğiz.

Nüfusumu-
zu artırmak

Çocuk
hayatı

3- Fırka çocuk hayatıyla suret-i mahsusada alâkadar-
dır. Doğum evlerinin arttırılmasına çalışılacaktır. Amele
mıntıklarında kadın işçilerin çalıştıkları esnada çocuk-
larına bakacak müesseseler yaptırılmasına ve bunların
arttırılmasına devam olunacaktır.

Kimsesizler,
ihtiyarlar,
malûller

4- Kimsesiz çocuklar, yardıma muhtaç ihtiyarlar ve
malûller milletin vesayet ve himayesi altındadır.

Sihhat işleri

5- Sihhat işleri Fırkamızca hususî bir ehemmiyeti ha-
zidir. Bu husustaki mesai umumî ihtiyaçla mütenasip ve
devamlı bir surette tevsi olunacaktır.

Sarî hasta-
lıklar

6- Sıtma, verem, frengi, trahom ve sair sarî hastalık-
larla mücadele tedbirlerini genişletmeğe devam edeceğiz.

YEDİNCİ KISIM

Dahilî, adlî, haricî siyaset, memurlar, serbest
meslek erbabı

Emniyet,
millî nizam
ve inzıbat

1- Bütün inkılâp neticelerini, vatandaşların tam em-
niyetini ve millî nizam ve inzıbatı dahilî ve adlî teşkilât
ve kanunlariyle koruyan ve hiç bir hadise veya tesir
önünde sarsılmıyan bir hükümet otoritesi kurmak ve iş-
letmek işlerimizin temelidir.

Adliye:
*Mahkeme-
lerin teşkili
kanunu*

2- Adliyede mahkemelerin teşkili kanununu; halkın
ihtiyacına ve memleketin menfaatine en uygun gelecek
surette tedvin ve ikmal edeceğiz.

*Muhakeme
usulleri*

Teminatı ihtiva eden basit, amelî ve seri muhakeme
usullerini genişleteceğiz.

İcra ve tebliğ işlerinde matlup neticeleri seri ve kolay olarak temin edecek tedbirler alacağız.

İcra ve tebliğ

Mevkufları, mahpusları ayırmaya ve hapishaneleri birer ıslah yeri haline getirmeye çalışacağız.

Tevkifhane ve hapishane

3- Yurtta sulh ve cihanda sulh, başlıca prensiplerimizdir.

Yurtta sulh, cihanda sulh

4- Milletin yüksek menfaatini daima göz önünde tutarak bütün dikkat ve himmetleriyle vazifelerine hayatlarını hasreden memurlar, her türlü huzur ve refaha lâyıktırlar.

Memurlar

5- Memur olmıyan serbest meslek erbabının millî Türk mevcudiyeti için lüzumlu ve faydalı olan hizmetleri, Fırkanın takdir gözü önünde tutulur. Kabiliyetleri ve hizmetleri karşılığını görmeleri için faaliyetleri sahasını açık ve emin bulundurmak vazifelerimizdendir.

Serbest meslek erbabı

SEKİZİNCİ KISIM

Vatan müdafaası

1- Vatan müdafaası millî vazifelerin en mukaddesidir. Fırka, askerliğin umum vatandaşlara istisnasız tatbiki esasını kabul etmiştir. Türk ordusu her türlü siyasî mülâhaza ve tesirlerin üstündedir. Ordunun, kendisine verilen yüksek vazifeyi her an muvaffakiyetle ifa edebilecek kudreti haiz ve asrın tekemmüllerine uygun vasıtalarla mücehhez olmasına ehemmiyet veririz.

Ordu

2- Devletin yüksek bünyesinin sarsılmaz temeli olan ve millî mefkûreyi, millî varlığı ve inkılâbı kollayan ve koruyan Cümhuriyet ordusunun ve onun fedakâr ve kıymetli mensuplarının daima hürmet ve şeref mevkiinde tutulmasına suret-i mahsusada itina ederiz.

Ordu mensupları

BELGE 4

ATATÜRK'ÜN KENDİ EL YAZISIYLA CHP 1939 KURULTAYI İÇİN PROGRAM ÇALIŞMALARI (1937'DE YAZILDI)

Community Hall 2nd fl

Portia H. Smith Programine based on
and fibered. Think Desminine based on
yields in large quantities of
and is also yatin and other
mixture (1937)

Bir-şeyi hayka, her fikrin bir
kaynakları, Sanatın, 1924 yılında
Kurultayda da kabul olunan bir
tüzüğü. ^{genel} esasları da ve
kurultayda onaylanan, ^{genel} esas-
ları. Bildirginde ve 1931 Kurul-
tay'ı Sacinî dâvasıyla. Ekarilem
~~Sanatın~~ Bildirginde ~~Sanatın~~
müstev.

[illegible]

Birlandan başqa, 1935 Kriminologiya
səhiyyəsinin fikirləri də bu
proqramla ilə uyğunlaşdırıldı.
Partiya qutubunda bütün bu
cəhdlər, Kəməliyin prensipləri
də.

El Yazısının Metni

(1) Girit

Cümhuriyet Halk Partisinin programına temel olan ana fikirler, Türk Devrimi'nin başlangıcından bugüne kadar yapılmış olan işlerle yalın olarak ortaya konmuştur (1931).

Bundan başka, bu fikirlerin başlıcaları, 1927 yılında Kurultayca da kabul olunan Parti Tüzüğü'nün genel esaslarında ve aynı Kurultayca onaylanan, Genel Başkanlığın bildiriğinde ve 1931 Kamutay seçimi dolayisile çıkarılan Bildirikte saptalanmıştır.

Yalnız bir kaç yıl için değil, geleceği de kapsıyan tasarlarmızın ana hatları, burada, toplu bir halde yazılmıştır (1931).

Bunlardan başka, 1935 Kurultayınca saptalanan fikirler de bu programa ulanmıştır. Partinin güttüğü bütün bu esaslar 'Kamâlizm Prensipleri"dir.

(2)

Birinci Kısım

Esaslar: 1) Vatan, 2) Ulus, 3) Devletin esas kuramı, 4) Kamuğ hakları.

1- Vatan; Türk Ulusunun, eski, yüksek tarihile ve topraklarının derinliklerindeki izerlerle üstünde yaşadığı, bugünkü siyasal sınırlarımız içindeki kutsal yurttur.

Vatan, hiç bir bağ ve şart altında ayrılık kabul etmez bir küldür.

2- Ulus; dil, kültür ve ölkü birliği ile birbirine bağlı yurtdaşlardan örgün siyasal ve sosyal bir bütündür.

3- Devletin esas kuramı: Türkiye; Ulusaltçı, halkçı, devletçi, dışdinseltçi ve devrimci bir cumuriyettir.

Türk Ulusunun yönetim şekli "Kuvvet-birdir" esasına dayalıdır.

Egemenlik birdir; bağısız, şartsız ulusundur. Kamutay, Ulus adına Egemenlik Hakkını Kullanır.

Kanun koyma yetkesi ve yürütüm kuveti Kamutayda toplanır. Kamutay kanun koyma yetkesini doğrudan doğruya kendi kullanır.

Yürütüm yetkesini kendi arasından seçtiği Cumurbaşıkanı ile

(3)

onun arınlayacağı
Hürriyetin ~~bir~~ birakir.
Türkiye'de Halkın
erkindir.
Devlet kurumlarının en
Onaylı bu olduğuna
Parti Karşıdır.

4- Kamio Hakkari:

- A) Yurttaşların, kişisel ve sosyal
özgürlük, eğitim, doküman, aydın
ve mülkiyet haklarını sahip
bulundurmak Partinin en
önemli esaslarından biridir.
Bu hakların sınırı Devlet
Varlığı, ahlak ve disiplin
içindedir. Fecdin ve Halkın
sahipliklerinin Kınarı
Kamusal asiyelere
olmayacaktır. ~~aydın~~
Kamilerin bu esaslar
göre yapılacaktır.
B) Parti Yurttaşlara Halkın
vazife vermekle Kocanın en
ayrımını.
C) Sayılar Seçim Kamilerin
yenilenecektir. Yurttaşların
genel sınıflarını
göre, Katandısı, yarkınlar
Hemodis ve inat bulutları

(3)

onun orunliyaçağı hükümete bırakır.

Türkiye'de hakyerleri erkindir.

Devlet kurumlarının en onayı bu olduğuna parti kanığdır.

4- Kamuğ Hakları:

A) Yurtdaşların, kişisel ve sosyal özgenlik, eşitlik, dokunulmazlık ve mülksellik haklarını saklı bulundurmak partimizce önemli esaslardandır. Bu hakların sınırı Devlet varlığı otorite sınırı içindedir. Ferdin ve hükümsel şahsiyetlerin kınavı kamusal asığlara aykırı olmayacaktır.

Kanunlar bu asla göre yapılacaktır.

B) Parti yurtdaşlara hak ve vazife vermede kadın erkek ayırmaz.

C) Saylav seçim kanunu yenilenecektir. Yurdumuzun genel şartlarına göre, vatandaşı, yakından tanıdığı ve inal bildiği

(41)

Salısları ikinci Seçmen
olarak ayırtlamakta eğilim bırakması
ve sonuçları seçiminin bu yönüyle
yapılmayı demokrasi gereğine
en uygun buluyoruz.

(4)

şahısları ikinci seçmen olarak ayırtlamakta özgür bırakmayı ve sayılab seçimini bu yöntemle yapmayı demokrasi gereğine en uygun buluruz.

Atatürk'ün El Yazısı

(5)

İkinci Kısım

Cumhuriyet Halk Partisinin
Emsal Vazifeleri

5 - Cumhuriyet Halk Partisi

a) Cumhuriyetçi, B) Ulusalcı, C) Halkçı, E) Devletçi, D) Devrimci, E) Devrimcidir.

a) Parti, Cumhuriyetin, ulusal Egemenlik ve ilkelerinin en iyi ve sağlam surette imsaları ve Tapılar Devlet sekti aldığına Kanıgıdır. Parti her sarsılma Kandılla Cumhuriyeti tekli Kene Karsi her aracıla mündüfak eder.

B) Parti, ilerleme ve gelişme yolunda ve arsinulusat deiyetlerde ve ilqilerde, bütün çağdas D'Uluslarla bir gijimde ~~ve~~ yanına iymisnekle beraber, Türk sosyal orintine - ikinci madde de iyak olunan emelciler - çygin halatında ve lasti basına eskim Benliğine Korumayı emsalar.

C) Enerji ve Egemenlik Kaynağı Ulustur, B' inayip ve ^{egemenlik} Devletin mündüfak ve şirtdarın devlete Karsilikli Vazifelerinin tamamlı yapılmaması dıyentleme yolunda Kılcarılması Partile büyük esastır. Korumalar

(5)

İkinci Kısım

Cumuriyet Halk Partisi'nin ana vasıfları

5- Cumuriyet Halk Partisi;

a) Cumuriyetçi, b) Ulusaltıcı, c) Halkçı, ç) Devletçi, d) Dışdinseltçi, e) Devrimcidir.

a) Parti, Cumuriyetin, Ulusal Egemenlik ülküsünü en iyi ve en sağlam surette insiler ve taplar Devlet şekli olduğuna kanığdır.* Parti bu sarsılmaz kanaatla Cumuriyeti tehlikeye karşı her araçla müdafaa eder.

B) Parti, ilerleme ve gelişme yolunda ve arsiulusal değetterde ve ilgilerde, bütün çağdaş uluslarla bir uyumda yanyana yürümekle beraber, Türk sosyal örütüne –ikinci madde de izah olunan anlamda– özgü ıraları ve başlıbaşına erkin benliğı korumayı esas sayar.

C) Enerji ve Egemenlik kaynağı Ulustur; Bu enerjiyi ve egemenliğı Devletin yurtdaşı ve yurtdaşın devlete karşılıklı vazifelerinin tamamen yapılmasını düzenleme yolunda kullanılması partice büyük esastır. Kanunlar

* Mustafa Kemal, Latince yazıya Fransızca başladığı için, "ı"ların üzerine o alışkanlıkla nokta koyuyor. Bilindiğı gibi Fransızcada "ı" harfi yok, "i" harfi var.

(6)

Öncünde, saltık bir epetik Kalent eden
ve hiç bir ferde, hiç bir aileye, hiç bir
Kitasa, hiç bir Cemiyete, hiç bir
Tasarruflar ferdleri Halik'ten
Halik'e olarak Kalent eden

Türkiye Cumhuriyeti Halik'i, aynı
ayrı, Kitaslardan ~~Halik'ten~~ Halik'e
Karışık değil ve lakin Ferdeleştiren
yal Haysat için is lecinin lükse
İken Türkin Galizma celine aydın
miş bir Sosiyete sosyete
eser prensiplerinin denetimi

(6)

önünde, saltık bir eşitlik kabul eden ve hiç bir ferde, hiç bir aileye, hiç bir kılasa, hiç bir cemaata bırakıg tanımayan fertleri Halktan ve Halkçı olarak kabul ederiz.

Türkiye Cumhuriyeti Halkını, ayrı ayrı, kılaslardan karışıt değıl ve lakin fertsel ve sosiyal hayat için iş bölümü bakımından türlü çalışma erlerine ayrılmış bir sosiyete saymak esas prensiplerimizdendir.

Atatürk'ün El Yazısı

7
1. Gıfeler, küçük sanat pahıncılarınca,
cankeci, işçi, argün, artist ve
endişeli'leri, ve Tecmenler
Türk argünlüğünün başlıca gıfeler
argünlükler. Kimiçaren başlıca
Gıfeler, ölümlüğün ve Kamlığın
Hayat ve gençliği için gıfeler
gıfelerdir.

Partilerin bu tür programları
amaç, sınıf letişmesinin yerleş-
s Sosyal dışlanlık ve Dayanışma
sağlamak ve birbirine Karşı
olmıyalak birleştirecek şekilde
nırm Kurmak tür.

Asiglar, Roqiasite va Galiy...
decreasing galiy other.

5) İşletme faaliyetlerine ilişkin esas tutumlarla beraber imkân derecesinde az zamanda elverişli gerileme ve yitimi meydana getirecek davranışlar için uyarılar yapılmalı ve yüksek verimlilik için teşvikler yapılmalıdır. İşletme faaliyetleri ile ilgili olarak işletme yöneticileri tarafından gerçekleştirilen faaliyetlerin sonuçları işletme yöneticileri tarafından değerlendirilmelidir.

Ökonamik işlerde devletlerin
ilgisini, kendisi ile yapmaktaki birliği

Çiğçiler, küçük sanat sahipleri, esnaf, emekçi, işçi, özgür ertik ve endüstri erleri, tecimerler Türk örgütünün başlıca çalışma örgenleridir; bunların herbirinin çalışması, öbürünün ve kamunun hayatı ve genliği için bir zarağıdır. Partimizin bu prensiple göz önünde tuttuğu amaç, sınıf çeteleşmesi yerine sosyal düzenlik ve dayanışma sağlamak ve birbirine karşıt olmayacak surette asıglarda uyum kurmaktır.

Asıglar, kapasite ve çalışma derecesine göre olur.

Ç) Özel çalışmayı ve kınavı esas tutmakla beraber imkân derecesinde az zamanda ulusu genliğe ve yurdu bayındırlığa kavuşturmak için ulusun genel ve yüksek asıglarının lüzum gösterdiği işlerde hele ekonomik alanda devleti gerçekten ilgili kılmak önemli esaslarımızdandır.

Ökonomik işlerde devletin ilgisi kendisi iş yapmakla beraber

8

özel girişitlere in vermek ve
yapılmıy işleri düzensizlemek ve
kontrol de etmektedir

Devletin kendi ekonomik işleri
yapacağını yüksek ilimial aradılar
gösterir. Devletin bu yüksek ilimial
gizlerinden kendi ilim almayan
karar verdiği iş özel bir girişite
olunda hükümünmüş, böylece
~~işin önüne geçilerek alınması~~
~~işin önüne geçilerek alınması~~
~~işin önüne geçilerek alınması~~

özgü bir kanuna bağlıdır.
Bu Kanunda, özel girişitin işleri
cağı kararın devlet tarafından
düzenleme şekli gösterilecektir.
Bazı oranlarıırken gelecekte
olabilecek kazanç düğümünmüş.

D) Parti, devlet yürüttüğünde
hüküm kanunların, hükümetlerin ve
işletmelerin, yapılmış olan
toplumun, ilim ve
tekniklerin, yüksek ve
ilim ve teknik en son ilim
ve teknik eserlerine ve dünya
ihtiyacına göre yapılmasını
ve o yolla toplumun

(8)

özel girişitlere ön vermek ve yapılmış işleri düzenlemek ve kontrol de etmektir.

Devletin hangi ekonomik işleri yapacağını yüksek ulusal asığlar gösterir. Devletin bu yüksek lüzum yüzünden kendi eline almaya karar verdiği iş, özel bir girişitin elinde bulunuyorsa, önüne alınması özgü bir kanuna bağlıdır. Bu kanunda, özel girişitin uğrıyacağı zararın devlet tarafından ödenme şekli gösterilecektir. Zarar oranlanırken gelecekte olabilecek kazanç düşünülmez.

D) Parti, devlet yürütümünde bütün kanunların, tüzüklerin ve usullerin, en son ilim ve teknik esaslarına ve dünya ihtiyacına göre yapılmasını ve o yolda toplanmasını

9

prinsip kabul etmişler.

E) Din kavramı vicdansal olduğundan, parti, din ile dünya işlerini ve devlet siyasetini dünya dan ayır tutmayı ilkesinin birinci şartı saygı ve saygı ile ilgili olarak ilköğütmesi için başlıca hareket etkeni görür.

F) Parti, devlet yürütülmesinde tedbir bulmak için derece ve enimsel prensiple kendini hak tutmaz - Parti, ilkesinin bir çok özverilerle yaptığı devrimlerden doğan ve algınlardan prensiplere haysi kalmayı ve onları korumayı esas tutar.

prensip kabul etmiştir.

E) Din kavramı vicdânsel olduğundan, parti, din ile dünya işlerini ve devlet siyasasını birbirinden ayrı tutmayı ulusumuzun çağdaş sosyallık yolunda ilerleyebilmesi için başlıca başarı etkisi görür.

F) Parti, devlet yürütümünde tedbir bulmak için derecel ve evrimsel prensiple kendini bağlı tutmaz. Parti, ulusumuzun birçok özverilerle yaptığı devrimlerden doğan ve olgunlaşan prensiplere bağlı kalmayı ve onları korumayı esas tutar.

Üçüncü Kısım
Ekonomi

Tarım, endüstri, madencilik,
ormancılık, Ticaret ve bayındırlık
işleri.

6.- Ekonomide karışıkli kapital
önemlidir. Kotal Kapitalin
tek kaynağı illüsal yatırım
ve tükümdür. Bunun için yatırı-
mayı arttırmak ve fed ile dev
hayatında ve genel olarak yavaş,
illüsal, yönelgelinde, devlet
yürütümünde ekonomi fikrini
kalktırmak partimizin başlıca
premsibidir.

7.- Kredi işlerle ihtiyatla ^{ve derinlikle}
önemle uğraşılacaktır. Bunun
- herş ubun kurumlarda devri
ve sağlam inancın birinci
derecede göd önünde kılınmakta
yerine getirileceğine ve ancak
bu yaldan kredi ile iş cümle
devletin hakiki is adamlarına
hasredilmesine imkân olacağı
kavrayındadır.

10
Üçüncü Kısım
Ekonomi

Tarım, endüstri madenler, ormanlar, tecim ve bayındırlık işleri.

6- Ekonomide hareketli kapital önemlidir. Nomal kapitalin tek kaynağı ulusal çalışma ve tutumdur. Bunun için çalışmayı artırmak ve ferd ile aile hayatında ve genel olarak yersel, ulusal, yönedgelerde, devlet yürütümünde ekonomi fikrini kökleştirmek partimizin başlıca prensibidir.

7- Kredi işlerle ihtiyaç derecesinde uğraşılacaktır. Bunun, borç veren kurumlarda doğru ve sağlam inancası birinci derecede göz önünde tutulmakla yerine getirileceğine ve ancak bu yoldan kredi ile iş görmek hevesinin hakiki iş adamlarına hasredilmesine imkân olacağı kanığındadır.

Atatürk'ün Bütün Eserleri

2. Cilt Çıktı!

Danışma Kurulu

- M. Türker Acaroğlu • Prof. Dr. Feroz Ahmad
- Prof. Dr. Sina Akşin • Talip Apaydın • Prof. Dr. İlhan Arsel
- Nejat Birdoğan • Muazzez İlmiye Çığ • Ali Dündar
- Yrd. Doç. Dr. İsmet Görgülü • Prof. Dr. Tahir Hatipoğlu
- Prof. Dr. Alpaslan İşikli • Suphi Karaman
- Prof. Dr. Nejat Kaymaz • Necdet Kurdağ
- Em. Tüm. Turhan Olcaytu • İsmet Ögütücü
- Emin Özdemir • Sadık Perinçek
- Dr. Doğu Perinçek • Hakan Reyhan • Zeki Sarıhan
- Prof. Dr. Taner Timur • Prof. Dr. Şerafettin Turan
- Gürbüz Tüfekçi • Memet Türkkan • Fikret Ulusoydan

- Atatürk'ün yazdığı, söylediği ve imzaladığı tüm belgeler...
- Özgün belgeler ilk kaynaklarından okunup yeniden çevrildi...
- 17 x 24 cm., bez cilt, iplik dikiş, 1. hamur kâğıt...

2. Cilt'te:

- 16. Kolordu Kumandanlığı, 2. Ordu Kumandanlığı, 7. Ordu Kumandanlığı, Yıldırım Ordular Grubu Kumandanlığı, Samsun'a çıkış, Havza, Amasya belgeleri...
- Mektupları, telgrafları, emirleri, raporları, Karlsbad Hatıraları, Hatıra Defteri, mülâkatları...
- Aralık 1915- Haziran 1919 dönemine ait 241 belge...

KAYNAK **YAYINLARI**

İstiklal Cad. 184/4 80070 Beyoğlu-İstanbul Tel: 0212. 252 21 56 Faks: 0212. 249 28 92

Doğu Perinçek'in Mevcudu Bulunan Kitapları

- *Bozkurt Efsaneleri ve Gerçek (Geliştirilmiş 4. Basım)*
- *Kıvılcımlı'nın Burjuva Ordu ve Devlet Teorisinin Eleştirisi* (Aydınlık Yayınları, 1975)
- *Osmanlı'dan Bugüne Toplum ve Devlet*
- *Kemalist Devrim 1/ Teorik Çerçeve*
- *Kemalist Devrim 2/ Din ve Allah*
- *Kemalist Devrim 3/ Altı Ok*
- *Anayasa ve Partiler Rejimi*
- *Lenin Stalin Mao'nun Türkiye Yazıları*
- *Türk Sorunu*
- *Abdullah Öcalan ile Görüşme*
- *Stalin'den Gorbaçov'a*
- *Parti ve Sanat (Genişletilmiş 2. basım)*
- *Aydın ve Kültür*
- *Avrasya Seçeneği*
- *Çiller Özel Örgütü*
- *Memidik Kaptan'a Masallar*
- *ÖDP'nin Kimliği*

Doğu Perinçek'in Mevcudu Kalmamış Kitapları

- *Türkiye'de Siyasi Partilerin İç Düzeni ve Yasaklanması Rejimi* (A.Ü.H.F. Yayını, 1968)
- *Faşizm Halkın Mücadelesini Durduramaz– Sıkıyönetim Mahkemelerindeki Konuşma ve Dilekçeler* (Aydınlık Yayınları, İstanbul, 1975)
- *Kıbrıs Meselesi* (Aydınlık Yayınları, İstanbul, 1976)

- *Sosyal-Emperyalizm ve Revizyonizme Karşı 1970'te Açılan Mücadele*
(Aydınlık Yayınları, İstanbul, 1976)
- *Sahte TKP'nin Revizyonist Programının Eleştirisi*
(Aydınlık Yayınları, İstanbul, Aralık 1976)
- *Doğru Eylem Nedir?*
(Aydınlık Yayınları, İstanbul, iki basım, 1977-1978)
- *Anarşinin Kaynağı ve Devrimci Siyaset*
(Aydınlık Yayınları, iki basım, İstanbul, 1978-1979)
- *Türkiye Devriminin Yolu*
(Aydınlık Yayınları, 1979)

Doğu Perinçek'in Derlediği Kitaplar

• KOMİTERN BELGELERİNDE TÜRKİYE

1. *Kurtuluş Savaşı ve Lozan*
2. *Kemalist Cumhuriyet*
3. *Kürt Sorunu*
4. *Türkiye Komünist ve İşçi Hareketi*
5. *ŞEFİK HÜSNÜ/ Yazı ve Konuşmalar*

- *ATATÜRK/ Din ve Laiklik Üzerine*
- *MUSTAFA KEMAL/ Eskişehir-İzmit Konuşmaları (1923)*

Doğu Perinçek'in Çevirileri

- *ANTONIO CARLO/ Sovyetler Birliği'nin*
Sosyo-Ekonomik Karakteri
- *J. KURON-K. MODZELEWSKI/ Tekelci-Bürokratik Sosyalizm*
- *ENVER HOCA/ Revizyonizm ve Maceracılık Yenilgiye*
Marksizm-Leninizm Zafere Götürür

DOĞU PERİNÇEK

Kemalist Devrim - 3

Altı Ok

Doğu Perinçek'in otuz yıllık araştırma ve incelemelerinin ürünü olan Kemalist Devrim dizisinin üçüncü kitabını sunuyoruz.

Bu kitapta,
Altı Ok programının hangi devrimci süreçlerde,
nasıl filizlendiği ve serpiildiği;
ulusal devrimci pratikteki kaynakları ve
uluslararası kaynakları; Büyük Fransız Devrimi ile
Sovyet Devrimi'nden aldığı esin;
Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik, Halkçılık,
Devletçilik ve Laiklik arasındaki bağlantılar;
Altı Ok'un bütünlüğü ve tarihsel tutarlılığı;
Altı Ok'un, Türkiye Devrimi'nin
yön gösterici program ilkeleri olarak tek tek içeriği;
Kemalist Devrim'in kireçlenmesi ve 1950 sonrasındaki
"Küçük Amerika" sürecinde
Altı Ok'un geçirdiği sınav ve dersler;
CHP ve DSP hangi deneyimlerden geçerek
Altı Ok'u terk ettiler;
Altı Ok ile Sosyal Demokrasi arasındaki ilişki;
Kemalist-Sosyalist ittifakının ortak programı olarak Altı Ok;
Altı Ok tarihte mi kaldı, yoksa önümüzde mi?
sorularına belgelere dayanarak yanıt verilmektedir.

Kitabın sonundaki "Belgeler" bölümünde,
Atatürk'ün Halkçılık Programı, Atatürk'ün kendi el yazılarıyla
1931 ve 1937 program çalışmaları,
CHP 1931 Programı'nın tam metni yer alıyor.

ISBN 975-343-266-6

9 799753 432664